

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ANGLICISMY V NEOFICIÁLNÍ KOMUNIKACI MLÁDEŽE

Vedoucí práce: prof. PhDr. Alena Jaklová, CSc.

Autor práce: Marie Mánková

Studijní obor: ČJ – AJ/ ZŠ

Ročník: 6. ročník

2009

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice dne 22. dubna 2009

.....

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Aleně Jaklové, CSc., za odborné vedení a pomoc při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce zkoumá užívání anglicismů v neoficiální komunikaci mládeže a formy jejich adaptace v rovině hláskoslovné, morfologické, slovtvorné a sémantické.

V teoretické části jsou charakterizovány základní pojmy, se kterými se pracuje; jsou to výrazy komunikace, mládež a anglicismy. Dále jsou stručně vymezeny základní rozdíly mezi českým a anglickým jazykem. V další kapitole je popsán způsob získávání materiálové báze, tj. pořizování autentických záznamů komunikace mládeže, charakteristika komunikantů a komunikační situace.

Praktická část vychází z analýzy rozhovorů mezi mladými lidmi ve věku od 13 do 25 let. Komunikáty jsme rozdělili do tří skupin: komunikáty žáků základní školy, studentů střední školy a studentů vysoké školy. Při rozboru jsme se zaměřili na anglicismy, jež se v komunikaci objevily, a na to, jakým způsobem se adaptovaly v různých rovinách českého jazyka. Zároveň jsme zjišťovali, z kterých oborů zaznamenané anglicismy pocházejí a která skupina komunikantů je používala nejvíce.

Největší počet anglicismů jsme zaznamenali v komunikaci vysokoškolských studentů; nejvíce zaznamenaných anglicismů pocházelo z oblasti počítačových technologií.

ANNOTATION

The diploma thesis studies use of Anglicisms in unofficial communication of young people and the forms of adaptation in the area of phonetics, morphology, word-formation and semantics.

The theoretical part characterises the main conceptions that are dealt with in this work and these are: communication, the youth and Anglicisms. Subsequently, the basic differences between the Czech and English are specified. The next chapter describes the methodology of the thesis, i. e. obtaining authentic records of the communication of the youth, characteristics of the communicants and the communication situation.

The practical part is based on the analysis of the dialogues of the young people between the ages of 13 to 25. The conversations were divided into three groups: conversations of pupils of primary school, secondary school and university. The analysis focused on the taped Anglicisms and their adaptation in the different fields of the Czech language. The other aim was to detect the areas of the use of the Anglicisms and which group of communicants used them the most.

The most Anglicisms were recorded in the communication of the university students; most of the words were connected with the area of computer technology.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. KOMUNIKACE	10
1.1. Pojem komunikace.....	10
1.2. Verbální a neverbální komunikace	11
1.2.1. Verbální komunikace	11
1.2.2. Neverbální komunikace	12
1.3. Teorie verbální komunikace	14
1.3.1. Vymezení teorie verbální komunikace a komunikační události.....	14
1.3.2. Složky komunikační události.....	15
2. MLÁDEŽ.....	17
2.1. Sociálněpsychologická charakteristika mládeže.....	17
2.2. Diferenciace adolescence.....	18
2.3. Subkultura mládeže.....	19
2.4. Komunikace mládeže.....	21
3. ČESKÝ JAZYK VERSUS ANGLICKÝ JAZYK.....	23
3.1. Klasifikace jazyků.....	23
3.2. Český jazyk.....	25
3.3. Anglický jazyk.....	25
4. SLOVNÍ ZÁSoba.....	27
4.1. Složení slovní zásoby.....	27
5. ANGLICISMY	30
5.1. Přejímání cizích slov do češtiny	30
5.1.1. Rozšiřování české slovní zásoby	30
5.1.2. Příčiny přejímání.....	31
5.1.3. Proces přejímání	31
5.2. Vymezení pojmu anglicismus.....	32
5.3. Pronikání angličtiny do češtiny.....	33
5.4. Adaptace anglicismů do češtiny	34
6. VYTVÁŘNÍ MATERIÁLOVÉ BÁZE	37
6.1. Způsob získávání materiálové báze a popis komunikační situace.....	37
6.2. Charakteristika komunikantů.....	39

6.3.	Mluvený charakter komunikátů	41
6.4.	Pravidla přepisu zvukového záznamu a seznam použitých značek	43
7.	SLOVNÍK ANGLICISMŮ UŽÍVANÝCH V NEOFICIÁLNÍ KOMUNIKACI MLÁDEŽE	45
8.	ADAPTACE CIZOJAZYČNÝCH LEXÉMŮ	55
8.1.	Přejímky podle stupně formální adaptace	55
8.2.	Adaptace anglicismů	56
8.2.1.	Hláskoslovná adaptace	57
8.2.2.	Morfologická a slovotvorná adaptace	60
8.2.3.	Přejatá kompozita	69
8.2.4.	Anglické zkratky a jejich deriváty v češtině	72
8.2.5.	Sémantická adaptace	73
8.2.6.	Adaptace anglicismů z jednotlivých slovníků	75
	ZÁVĚR	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	83
	INTERNETOVÉ ODKAZY	84
	PŘÍLOHY	85
	Přepsané komunikáty žáků základních škol	86
	Přepsané komunikáty studentů středních škol	112
	Přepsané komunikáty studentů vysokých škol	117

ÚVOD

Český jazyk je v průběhu staletí různým způsobem ovlivňován jazyky cizími, a to zejména v oblasti slovní zásoby. V posledních dvou desetiletích jde především o angličtinu, která přebírá funkci mezinárodního jazyka. V této práci se proto zaměříme na analýzu komunikace mládeže se zřetelem na užívání lexémů přejatých z anglického jazyka.

Základem pro vypracování diplomové práce bylo studium odborné literatury a nahrávky dvaadvaceti rozhovorů mladých lidí ve věkovém rozmezí od třinácti do pětadvaceti let. Nahrávky byly pořízeny na různých místech, kde dochází k interakci mládeže, v Českých Budějovicích a ve středních Čechách.

Práce je rozdělena do osmi kapitol. V první definujeme pojem komunikace, dále se věnujeme verbální a neverbální komunikaci, teorii verbální komunikace a složkám komunikační události.

V druhé kapitole se naše pozornost zaměřuje na pojem mládež a její sociálněpsychologickou charakteristiku, tzn. na věkové vymezení mládeže a dále na typické rysy mládeže z hlediska sociologie a psychologie. Z velké části jsme čerpali z publikace P. Macka *Adolescence* (2003), která nám byla užitečným průvodcem v této problematice.

V další kapitole zařazujeme anglický a český jazyk do systému jazyků, podáváme výklad o jejich specifikách jakožto národních jazycích a na závěr uvádíme krátkou komparaci.

Čtvrtá kapitola krátce pojednává o složení české slovní zásoby.

Objasnění pojmu anglicismus a stručné pojednání o tom, jak se rozšiřuje slovní zásoba českého jazyka, zejména v souvislosti s přejímáním jednotek z cizích jazyků, resp. anglicismů, nalezneme v kapitole páté.

O způsobu získávání a zpracování materiálové báze blíže informujeme v šesté kapitole. Uvádíme zde podrobnější údaje o způsobu získávání materiálu, tj. kde, kdy, popř. za jakých podmínek, docházelo ke komunikaci, a souhrnné údaje o komunikantech (věk, pohlaví a jejich zastoupení v dílčích korpusech).

Poslední dvě kapitoly představují jádro našeho jazykového výzkumu. Zaznamenané anglicismy jsme abecedně seřadili do slovníku v sedmé kapitole. Jsou doplněny původním anglickým lexémem a jeho českým překladem. Pod číselným

označením je uvedeno, v jakém komunikátu se daný anglicismus vyskytnul (v komunikátech žáků základní školy, v komunikátech studentů střední školy nebo v komunikátech vysokoškoláků). Zvláště uvádíme jednotlivé slovníky, a to slovník zkratk, geografických názvů, názvů hudebních skupin, různých vlastních názvů, vlastních jmen osob a názvů postav v počítačových hrách. V následujících podkapitolách se věnujeme adaptaci anglicismů ve čtyřech rovinách jazyka: hláskosloví, morfologie, slovtvorba a sémantika.

V závěru diplomové práce jsme shrnuli a vyhodnotili výsledky celého výzkumu.

1. KOMUNIKACE

1.1. Pojem komunikace

Komunikace je spojení mezi jedinci. Obsahuje úmyslný i neúmyslný přenos informací určených k poučení nebo ovlivnění jedince nebo skupiny, kteří je přijímají. S přenosem informace dochází k působení na přijímací osobu, ale zároveň i ke zpětnému účinku, tzv. feed-backu, na osobu vysílající, která je tak ovlivňována.

Jedním ze způsobů komunikace je řeč, ale uplatňují se i další prostředky jako gesta a mimika. Při komunikaci vnímáme více než pouze to, co se jasně sděluje. S. Freud (Sillamy, 2001) dokonce mluvil o komunikaci od nevědomí k nevědomí, čímž vyjadřoval, že lidé jsou schopni vnímat jemné náznaky, kterých si nejsou vědomi.

Komunikace není na rozdíl od jazyka pouze výsadou lidí, existuje také u živočichů a rostlin. Včela-dělnice označuje ostatním včelám tancem místo, kde jsou květy, jejich vzdálenost i kvalitu pylu (Frisch, 1993); poraněné stromy (např. borovice, topoly a javory) upozorňují příslušníky svého druhu na svá poškození, což vyvolává v celé kolonii spuštění chemického obranného mechanismu proti agresorům (Caro, 1983).

Všechny živé bytosti počínaje bakterií a konče člověkem potřebují být neustále informovány o svém stavu a o stavu vnějšího prostředí, aby přežily. Používají k tomu různé signály: vizuální (u světlušek), elektrické (úhoř elektrický), zvukové (pěnkava), ultrazvukové (netopýr), taktilní (mravenec) nebo chemické (feromony bource morušového).

Obecným předpokladem komunikace je existence komunikačního vztahu mezi účastníky. V jednotlivém komunikativním aktu lze rozlišit 1) záměr či intenci původce, 2) smysl sdělení původce, 3) věcný obsah sdělení, 4) smysl sdělení pro příjemce a 5) efekt na příjemce (Výrost, Slaměník, 1997).

Podle charakteru užívaných prostředků dělíme komunikaci na verbální a neverbální (mimoslovní/neslovní/nonverbální) a podle míry uvědomělosti a neuvědomělosti na záměrnou a nezáměrnou. Existují ovšem další typy komunikace: alternativní, analogová, augmentativní, digitální, hromadná, chemická, kongruentní, mechanická, mezilidská, optická, patologická, posilující, sociální, sociální nepřímá, sociální přímá atd. (Hartl, Hartlová, 2000).

1.2. Verbální a neverbální komunikace

1.2.1. Verbální komunikace

„*Verbální komunikace je komunikace zprostředkována jazykovým znakem a významem na něj vázaným*“ (Výrost, Slaměnik, 1997, s. 140). Rozlišujeme význam denotační (vztah výrazu k denotátu, tj. k tomu, co označuje) a konotační (významový nebo stylistický odstín doplňující základní význam slova). **Verbální komunikace** probíhá nejméně po dvou významových liniích: 1) linii tematické, tedy to, o čem se mluví, 2) linii interpretační, tedy jaký význam a smysl přiřkládají komunikující lidé tématu.

Život lidí ve společnosti nutně zahrnuje jejich vzájemný duševní styk. Ten spočívá ve vzájemném dorozumívání, komunikaci. Komunikace tím, že propojuje lidi po duševní stránce, propojuje zároveň lidskou psychiku a společnost a naopak. Sociologové ji někdy proto považují za základní společenský proces. Z psychologického hlediska je jedním ze základních sociálněpsychologických procesů, a možná procesem nejdůležitějším (Výrost, Slaměnik, 1997).

Každý člověk denně vstupuje do řady vztahů a neustále se svým okolím nějakým způsobem komunikuje. Pod pojmem komunikace si většina lidí představí především mluvené slovo, ale komunikace se může realizovat různým způsobem, např. verbálně nebo neverbálně. **Verbální komunikace** je složitý dynamický děj, který vnímáme a dešifrujeme pomocí procesů centrálního nervového systému. Mluvený projev má příslušný objektivní věcný obsah a zároveň odráží vnitřní pocity řečníka. Obsah i forma sdělení, verbální a neverbální složka vyjádření mají spolu s chováním a jednáním člověka vliv na to, jak ho druzí chápou a jak ho hodnotí.

„*Čeština jako živý jazyk je nástrojem verbální komunikace (jazykového dorozumívání) příslušníků českého národního společenství, popř. i dalších lidí, kteří ji ovládají*“ (Čechová, 1995, s.19).

Komunikace je vlastně přenos informací, který předpokládá **komunikanty** (produktora a recipienta), přímé či zprostředkované spojení mezi nimi (**komunikační kanál**) a **dorozumívací kód**, jímž je při verbální komunikaci jazyk. Výsledkem komunikační činnosti jsou komunikáty: jazykové projevy, promluvy. Jazyk představuje systém dorozumívacích prostředků a pravidel užívání těchto prostředků.

„*Komunikační činnost jednotlivce prováděná jazykem je řeč*“ (Čechová, 1995, s. 19). Řeč je tedy individuální způsob realizace jazyka, z čehož vyplývá, že řeč a jazyk

nejsou totéž. Řeč neznamená pouze mluvení, ale i psaní, je to jakákoli dorozumivací činnost a také výsledek této činnosti (jazykový projev, komunikát). Jazyk je jako abstrakce součástí lidského vědomí, kdežto řeč je konkretizace jazyka.

Komunikát, nebo také jazykový projev, je komplexní jazykový útvar, jenž se skládá z menších komunikačních jednotek, výpovědí. Je celistvý, má znakovou povahu a je výsledkem komunikační aktivity jedince (pak se jedná o monolog) nebo více osob (pak mluvíme o dialogu).

V komunikátu lze vyčlenit **výpověď** jako komunikační jednotku, která může sama o sobě představovat úplný komunikát, např. *Dobry den!*. Výpověď má komunikační funkci (je to sdělení faktu, otázka, rozkaz, přání atd.), jež je v psaném komunikátu zakončena graficky a v mluveném komunikátu intonačně. Ve výpovědi lze vyčlenit další jednotky, a to **pojmenování**, pojmenovávací jednotky (nazývají se tak podle pojmenovací funkce, kterou mají v komunikaci). Jsou to jednoslovná a víceslovná pojmenování, sousloví a pojmenování neslovní, tj. iniciálové zkratky. Pojmenování jednoslovné lze rozložit na další jednotky s gramatickým nebo lexikálním významem, tzv. **morfémy**. „*Morfém je nejmenší významonosná jednotka v jazyce, která má funkci stovební, funkci tvořit vyšší významové jednotky – slova a jejich tvary*“ (Čechová, 1995, s. 20). Morfémy se skládají z **fonémů**, což jsou zvukové jednotky fungující jako minimální rozlišující jednotky jazyka; v psané projevu odpovídají **grafémům**.

Komunikát je vystavěn na základě systému jazykových jednotek, jimiž jsou foném, morfém, slovo, věta a text. Komunikační funkce (pojmenovací, výpovědní, promluвовá) se obvykle realizují jistými jazykovými prostředky.

1.2.2. Neverbální komunikace

Neverbální komunikace neboli *nonverbální komunikace* - tedy komunikace beze slov - využívá jako komunikačních prostředků různé orgány těla a organismus jako celek, jejichž pomocí člověk předává informace o tom, jak vnímá okolí. Do neverbálních prostředků patří gesta, pohyby, prostorové umístění, doteky, výrazy tváře (mimika), pohledy očí a parajazykové projevy. Pro neverbální komunikaci se také vžil nový odborný termín - řeč těla.

Charles Darwin byl vůbec první, kdo se zabýval lidskou **mimikou** a tvrdil, že emoce lidí se projevují v jejich tváři. Tato teorie byla později potvrzena význačnými

antropology a etology, kteří provedli následující experiment: náhodně vybraným lidem z primitivních společenství postupně ukazovali různé fotografie lidí z celého světa. Tito primitivní lidé byli schopni téměř okamžitě rozpoznat emoce vyobrazených lidí.

Nezbytnou součástí každé komunikace je nějaké „sdělení“, přičemž každé sdělení obsahuje několik poselství. Ta jsou vyjádřena buď explicitně, nebo implicitně. Explicitní poselství jsou výslovně vyjádřena ve sdělení, zatímco implicitní jsou v něm skryta nebo nějakým způsobem ‘podsunuta’. Přestože nejsou implicitní poselství sdělena adresátovi jasně a přímo, a mohlo by se tudíž zdát, že mají spíše okrajový význam, není tomu tak. Ve velkém množství komunikací je to zásadní sdělováno právě nepřímo, tedy implicitně.

Ke sdělování implicitních poselství slouží mimoslovní cesty: tón hlasu, hlasitost, způsob vyslovování v doprovodu výše zmíněné mimiky a gest – mimika a gesta napovídají, jak jsou vyslovené části sdělení míněny. Např. větu „Jen počkej!“ můžeme různě interpretovat v závislosti na mimoslovních signálech zrakových a sluchových.

Poselství najdeme i u čistě mimoslovních sdělení – pláč může znamenat bolest, strach, zklamání atd., ale v každém případě víme, že jde o určité citové pohnutí, které má mít na příjemce určitý účinek (plačící osoba chce utěšit, vyvolat v příjemci pocit viny apod.)

Z teorie neverbální komunikace vychází „základní zákon“ komunikace, formulovaný rakouským filologem Paulem Watzlawickem, že „nelze nekomunikovat“ – každé chování je současně sdělením. Nemusím promluvit, a přesto komunikuji (Schulz von Thun, 2005).

Prostředky neverbální komunikace se zabývají tyto vědy: haptika, mimika, proxemika, posturika aj.

Haptika je věda o kontaktu hmatem. Jde o zvláštní způsob sdělení, jež se tlumočí prostřednictvím tělesného kontaktu s druhou osobou, např. nabídnutí rámě, podání ruky, poplácání po ramenou nebo zádech apod. Tento způsob komunikace je do jisté míry ovlivněn kulturou, z níž komunikanti pocházejí, a také individualitou komunikantů – pro každého člověka jsou v různých situacích přijatelné nebo nepřijatelné různé druhy doteků.

Název vědy **mimika** pochází z řeckého slova *mimeomai*, což v překladu znamená napodobovat, představovat. Jde o vědomé či nevědomé vyjadřování výrazem tváře. Vedle gestikulace představuje významnou složku nejenom neverbální komunikace mezi lidmi v běžném denním styku, ale i hereckého umění, zvláště

pantomimy. Na neverbální komunikaci se podílejí nejvíce oči a ústa. Mimické schopnosti člověka umožňují narozdíl od zvířat jeho plochý obličej bez srsti. Vedle Ch. Darwina se mimikou zabýval i přední český biolog Jan Evangelista Purkyně.

Proxemika spočívá ve vyjádření vztahu mezi lidmi prostřednictvím vzdálenosti, kterou k sobě komunikanti zaujímají. Předmětem zkoumání je zejména horizontální vzdálenost, ale zabývá se i vzdáleností vertikální. Mluvíme o čtyřech základních zónách:

Intimní - vzdálenost komunikujících je do 60 cm,

Osobní - vzdálenost komunikujících je od 60 cm do 1,2 m,

Společenská - vzdálenost komunikujících je od 1,2 m do 2 m,

Veřejná - vzdálenost komunikujících je od 2 m dále.

Vzdálenosti jsou dány celou řadou faktorů - záleží na temperamentu, národnosti apod. Obecně platí, že bližší vzdálenosti zaujímají lidé ve větších městech, zatímco na vesnicích je často tatáž vzdálenost považována za nepřijatelnou nebo dokonce agresivní. Podobně introverti zaujímají v komunikaci větší vzdálenosti a bližší kontakt je jim nepříjemný. Muži obecně zaujímají bližší vzdálenosti, a to jak k mužům, tak k ženám.

Proxemická vzdálenost tedy o lidech hodně vypovídá - při prvním jednání s cizím člověkem udržujeme větší vzdálenost než při druhém, s toutéž osobou udržujeme různou vzdálenost podle situace (na rušné ulici, na obchodním jednání nebo v intimní situaci).

Příkladem aplikace vertikální proxemické vzdálenosti za účelem vytvoření statutu nadřazenosti je ředitelské křeslo vyšší než křesla ostatní a také katedra vyučujícího, stupínek a podium. Neustálé oddalování se a přibližování se nazýváme proxemický tanec.

1.3. Teorie verbální komunikace

1.3.1. Vymezení teorie verbální komunikace a komunikační události

„Teorie verbální komunikace je lingvistická disciplína, jejímž cílem je snaha o komplexní vystižení a pochopení vztahu jazyka k ostatním aspektům společnosti“ (Veselková, 2008, [on line]). Zároveň definuje vztah jazykovědy a jazyka k ostatním vědám a disciplínám, jako jsou psychologie, filosofie, sémiotika či sociologie.

„Představuje tzv. *komunikativní pojetí textu, které navazuje na teorii jazykového projevu a teorii řečových aktů*“ (Veselková, 2008, [on line]). Cílem **teorie verbální komunikace (TVK)** je postihnout komunikaci v celé šíři - předmětem jejího zkoumání je tedy komunikace jako proces a ne jako langue, jak je tomu u tradiční lingvistiky. Tím je dána interdisciplinarita teorie verbální komunikace.

Teorie verbální komunikace není pouze lingvistickou disciplínou, ale je komplexem způsobů a postupů, jakými se dnes procesem lidské řeči zabývají prakticky všechny duchovní antropologické obory, např. psychologie. Znamená to, že i metody a způsoby zkoumání komunikace jsou vnitřně značně diferencované. Jedinou univerzálií je předmět zkoumání, a to je lidská řeč, její průběh a vedlejší okolnosti.

Komunikační událost (KU) je základní a výchozí pojem, s nímž TVK pracuje. Označuje průběh konkrétní komunikace v místě, čase a celkové komunikační situaci.

Pro popis komunikační události užívá TVK různé interdisciplinární postupy, které má k dispozici, tzv. **analytický aparát**. KU se skládá z řady složek, které vytvářejí její strukturu; podle současného pojetí TVK je komunikační událost „*ovlivněna a utvářena společenskou situací, v níž je zakotvena, sociálněpsychologickými a komunikativními dispozicemi komunikantů (adresáta a mluvčího), pragmatickým zaměřením komunikace, nebo-li jejím cílem, obsahem a tématem, segmentací komunikace, tedy členěním v čase, tématicky, graficky, zvukově či syntakticky*“ (Veselková, 2008, [on line]). Komunikační událost dále ovlivňují objekty vtažené do komunikace, objekty, které se na ní přímo podílejí, a dále je to volba a forma výrazových prostředků.

1.3.2. Složky komunikační události

Společenská situace představuje „*soubor charakteristických rysů dynamické sociální skutečnosti, které jsou důležité pro daný proces dorozumívání*“ (Kořenský, 1999, s. 19), např. hlavní znaky hospodářského a společenského života v určité době, normy chování a jednání aj.. Jednoduše řečeno - společenská situace je dána typem společnosti, v níž komunikace probíhá.

Struktura sociálněpsychologická zahrnuje účastníky komunikace, tzv. komunikanty, jejich vlastnosti, vztahy, společenské pozice apod. Pokud se jeden z komunikantů podílí na komunikaci souvislým řečovým projevem, zatímco další

účastník je pasivní, mluvíme o komunikační události monologické. Pokud se aktivní a pasivní komunikační role (tj. role mluvčího a posluchače) relativně pravidelně střídají, mluvíme o komunikační události dialogické.

Prostřednictvím komunikačních aktivit komunikantů se projevuje **struktura komunikační kompetence**, na niž má vliv celková společenská situace (sociální normy) a sociálně psychologická struktura. Jde o souhrn znalostí a zkušeností komunikantů, jež uplatňují v komunikační události, zahrnující zejména znalost komunikačních norem.

Každý komunikant vstupuje do komunikace s určitým záměrem – zamýšlí nějakým způsobem ovlivňovat svého partnera v komunikaci. Tyto záměry můžeme shrnout pod jednotný pojem **pragmatická struktura**.

Tematicko-obsahová struktura zahrnuje věcné obsahy, o nichž se mluví – téma komunikace.

Osobní objekty komunikace (osoby, o kterých se mluví, ale komunikace se neúčastní), předmětné objekty (předměty, o kterých se mluví), aparaturu, která komunikaci zprostředkovává (např. mobilní telefon, emailová pošta) a komunikanty můžeme souhrnně označit za **objektovou strukturu**.

V rámci **struktury textu (komunikátu)** chápeme typ textu (komunikátu) jakožto proces i produkt komunikace a textový vzorec za „*schematický záznam pevného a komunikačními normami fixovaného uspořádání jazykových (i mimojazykových) prostředků v textu*“ (Kořenský, 1999, s. 39).

KU můžeme podle časového průběhu segmentovat na několik částí, fází – mluvíme o **segmentaci textu (komunikátu)**. Segmentace může být časová, tematická, obsahově pragmatická, sémantická, syntaktická, zvuková, grafická a repliková.

Výrazově formační prostředky představují „*jazykové prostředky, které vyjadřují obsahové kvality textu (komunikátu)*“ (Kořenský, 1999, s. 53). Zahrnují typ koherence, typ konektoru, konstelace slovesných časů a slovesných osob, syntaktické konstrukce a deiktické prostředky.

2. MLÁDEŽ

2.1. Sociálněpsychologická charakteristika mládeže

Youth, česky mládí, je „*fáze životního cyklu mezi dětstvím a dospělostí charakterizovaná dokončováním fyzických změn organismu započatých v pubertě, přípravou na převzetí rolí dospělého, odpoutáváním od primární rodiny, hledáním nové hodnotové orientace, hledáním nových autorit a konkrétnější přípravou na budoucí povolání. Časově se mládí obtížně vymezuje. Jeho počátkem může být dokončení základní školní docházky a koncem vstup do zaměstnání a založení vlastní rodiny*“ (Jandourek, 2001, s. 160).

Mládí nebo také adolescence je tedy životní období mezi dětstvím a dospělostí. V současnosti se upouští od rozlišování pubescence (11 - 15 let) od adolescence (15 - 22 let) a pro obě fáze se používá společný termín **adolescence**.

Termín adolescence je odvozen od latinského slova *adolescere*, což česky znamená dorůstat, dospívat. Vstup do této fáze je biologicky ohraničen věkem přibližně 15 let, což je období reprodukčního dozrání nebo dozrávání. Závěr této fáze nastává dosažením psychické a ekonomické nezávislosti, díky čemuž se různí názory na horní věkovou hranici adolescence - k osamostatnění ekonomickému a psychickému dochází u studentů vysokých škol později než u absolventů odborných učilišť. Nejčastěji se sice hovoří o věkovém rozmezí 20 - 22 let, ale někteří autoři považují za horní hranici až dosažení sociální dospělosti. Důležitá je zde tedy délka přípravy na profesní dráhu - pak se jako horní hranice uvádí věkové rozmezí 25 - 30 let, a to konkrétně u absolventů vysokých škol. Uvádí se, že v současnosti je v rozvinutých zemích období adolescence nejdelší v celé historii lidstva.

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let došlo k tzv. **akceleraci**, tedy k urychlení tělesného a psychického dospívání dětí. Naproti tomu v současné době mluvíme o opačném jevu, kdy dochází díky prodlužování profesní přípravy k oddalování sociální zralosti mládeže. Výsledkem obou tendencí je zkracování doby dětství a oddálení nástupu plné dospělosti. S tímto pak souvisí problematika tzv. **adolescentního moratoria**. Jak napovídá překlad klíčového slova, jde o odklad nebo pozastavení – „*jde o stádium jakési vývojové latence, které mladému člověku umožňuje podržet se v mládí, aby mohl experimentovat s novými rolmi, zkušenostmi a pocity, než*

definitivně vstoupí do světa dospělých“ (Hubáčková, 2006, [on line]). Moratorium pomáhá mnoha mladým lidem při hledání životních hodnot a životní cesty – studijní, profesní či osobní.

Poslední dobou se hovoří o dalším období v životě člověka, o **postadolescenci**, kterou B. Kraus (2000) zařazuje do věkové hranice 20 - 30 let (odpovídá tedy období mezi mládím a dospělostí). Je mimo jiné důsledkem rostoucích nároků společnosti na mladé lidi, kteří využívají různých možností v podobě stáží, zahraničních pobytů apod. k získávání nových zkušeností, aby se pak v budoucnosti lépe uplatnili na trhu práce.

Adolescence časově odpovídá druhé dekádě života a z pohledu společnosti představuje hlavně přípravu na dospělé role. Psychologický pohled na období dospívání v posledních desetiletých prodělal významné změny. Teorie o dospívání a dospívajících berou v úvahu společenskou a kulturní změny i to, jak dospívající a dospělí o tomto životním období smýšlejí. Starší poznatky rychle zastarávají a přibývá řada dílčích výzkumů, které nově charakterizují základní a sociální atributy adolescence.

2.2. Diferenciace adolescence

Období adolescence se stejně jako většina životních etap člověka, které zabírají delší časový úsek, periodizuje do několika fází, a to na **časnou adolescenci, střední adolescenci a pozdní adolescenci**. *„Každá z těchto etap má svoje svébytné charakteristiky, např. srovnání dvanáctiletého a devatenáctiletého adolescenta potvrzuje, jak markantní změny se v průběhu tohoto období odehrávají“* (Macek, 2003, s. 35).

Časná adolescence se pohybuje v rozmezí 10 (11) - 13 let věku. Projevují se v ní první biologické a fyzické změny – všichni adolescenti nastartují pohlavní dozrávání a většina jej v tomto období i ukončí (chápeme-li schopnost reprodukce za hlavní kritérium). Probíhají různé psychické a sociální změny – některé jsou přímým důsledkem puberty, např. zvýšený zájem o vrstevníky opačného pohlaví, jiné nemusí být v přímém vztahu s pubertou, např. rozvoj kognitivních procesů, a další jsou determinovány společenskými podmínkami. V USA a většině evropských zemí na konci tohoto období přecházejí dospívající ze základní na střední školu.

Střední adolescence se vymezuje věkovou hranicí 14 - 16 let a představuje *„období, kdy je vlastní dospívání nejčastěji objektem úvah a hodnocení“* (Macek, 2003,

s. 36). Adolescenti si vytvářejí specifický styl života ve snaze odlišit se od svého okolí – jinak se oblékají, preferují určitý styl hudby apod. Z psychologického hlediska jde o období hledání vlastní identity. V tomto období si tedy adolescenti prožívané změny způsobují sami, zatímco v časně adolescenci jsou změny nutnou součástí normálního vývoje člověka.

Pozdní adolescence spadá do věkového rozmezí 17 - 20 let, popř. dále (viz výše problematika vysokoškolských studentů). „*Většina dospívajících ukončuje v této době svoje vzdělávání a snaží se nalézt pracovní uplatnění. Posiluje se sociální aspekt identity, tj. potřeba někam patřit, podílet se na něčem a něco s druhými sdílet*“ (Macek, 2003, s. 36). Mladý člověk uvažuje o budoucích cílech a plánech v oblasti profese i partnerských vztahů. Definitivně se osamostatňuje od rodičů, vstupuje do manželství, sám se stává rodičem apod.

2.3. Subkultura mládeže

Adolescence představuje v životě jedince důležité období a zároveň má i společenskou hodnotu. Důraz se klade především na integraci společenských rolí do osobnosti dospívajícího. Prostřednictvím sociálních dovedností, osvojených v dětství, rozšiřuje jedinec své kompetence nezbytné pro výkon rolí a přijetí statutu dospělého člověka, socializuje se. Socializace ovšem neznamena pouhé vrůstání do světa dospělých. Vzhledem k tomu, že se adolescence vyděluje jako relativně samostatné a specifické životní období, vznikl nový fenomén nazývaný **subkultura mládeže**.¹

Společenské předpoklady pro vytvoření kultury mládeže vznikly v polovině 19. století v západní a střední Evropě, kdy změny ekonomické, politické a kulturní vedly k zavedení povinné školní docházky. „*Příprava na budoucí profesi získala zvláštní hodnotu, období jí věnované zvláštní společenský význam*“ (Macek, 2003, s. 39).

Rozvoj subkultury mládeže je výrazný po druhé světové válce. Původně vznikala jako opozice ke kultuře dospělého světa, časem však získává specifitější a

¹ P. Macek (2003, s. 38) uvádí, že: „*Pojmy kultura a subkultura mají více významů; zde jsou používány především v sociologickém a sociálněpsychologickém smyslu. Kulturou se tak rozumí sociální reprezentace běžného a standardního chování, norem, hodnot a přesvědčení, které regulují člověka v jeho každodenním životě.*“

autonomnější charakter. V demokracii hlavní proud adolescenční kultury často není v přímé opozici vůči dospělým a je ve velké míře tolerován. Dospělí do něj nezasahují, neovlivňují ho a chápou jej jako něco, co je mimo jejich dosah a patří pouze do světa dospívajících. Dokonce vznikl specifický „průmysl pro teenagery“, ať už v oblasti oděvní, sportovní, potravinářské, filmové, hudební aj., na němž se značně profituje. Na základě toho se někdy objevují názory, že se subkultura mládeže stále více komercializuje, což neplatí úplně. V rámci diferenciacie subkultury mládeže totiž existují skupiny, jež komercializaci programově odmítají (např. hnutí punk).

Maximální společenská tolerance může mít podle názoru Havrdové a Wolfa (in Macek, 2003) i některé negativní dopady. Separace mládeže od světa dospělých může vést k pocitům nepřijetí a pocitům omezení vlivu na širší společnost a dlouhé čekání na přijetí dospělé zodpovědnosti k orientaci na hédonistické užívání přítomnosti a náhradním cestám formování vlastní identity. Vznikají tak specifické odnože subkultury mládeže vymezené nápadnými vnějšími znaky – nejčastěji se jedná o odlišný styl oblékání, celková úprava zevnějšku, vyhraněný hudební styl a jazyk, zejména slang.

Důvody výběru **specifických výrazových prostředků** je více, ale za nejzásadnější můžeme považovat tyto:

1. Ve specifické mluvě adolescentů se projevuje jejich běžné chování a zkušenosti uplatňuje se zejména při vyjadřování postojů a hodnocení lidí v jejich okolí. V rámci jedné komunity jí všichni členové stejně rozumí.
2. „Svoji zkušenost považují často za unikátní, a proto se jim běžné vyjádření v jazyce zdá neadekvátní a příliš formální“ (Macek, 2003, s. 40).
3. „Užívání slangu a specifických výrazů je kriteriem pro získání statutu a prestiže ve vrstevnické skupině“ (Macek, 2003, s. 40).
4. Některá slova a specifická vyjádření posilují a upevňují solidaritu k příslušné komunitě. Uslyší-li její člen příslušné výrazy v neznámém prostředí, ve zvýšené míře si uvědomuje příslušnost ke „svojí“ skupině a přestane se v novém prostředí cítit nejistě a nepříjemně.
5. Osobitý slovník dané komunity představuje zároveň určitou hodnotovou orientaci.

Každá subkultura mládeže užívá více či méně odlišné výrazové prostředky, čímž se diferencují jedna od druhé (Macek, 2003, s. 40).

Vedle volby a užití specifických výrazových prostředků slouží k posílení pocitu výjimečnosti ve vztahu k běžné společnosti a zároveň k pocitu sounáležitosti se „svou“ skupinou vrstevníků **specifický účes, oděv a hudební styl**.

Hudba má mezi specifiky komunit dospívajících ojedinělé postavení. Její prezentace formou koncertů, festivalů a diskoték představuje zvláštní sociální prostředí pro seznamování a realizaci sebe sama. Již výběr hudebního proudu vypovídá o člověku v očích adolescenta mnoho („*Řekni mi, co posloucháš, a já budu vědět, kdo jsi*“).

Neosobní vztahy s vnějším světem jsou zprostředkované vztahem k institucím – většinou v mysli dospívajících zastupují neviditelnou sílu, vůči níž je nezbytné zachovávat nedůvěru a odstup.

2.4. Komunikace mládeže

Lidé jsou na rozdíl od zvířat schopni osvojit si a pochopit význam pojmů a symbolů, jejichž prostřednictvím vnímají okolní svět. Tato soustava znaků slouží k dorozumívání a k předávání informací mezi lidmi a nazývá se řeč. Je produktem lidské kultury, projevem myšlení a hlavní prostředkem lidské komunikace.

Lidská řeč, stejně jako lidské tělo, prochází vývojovými stádii. První stádium vývoje řeči nazýváme předřečové (do 2 let). Následuje období samostatné řeči (do 6 let). Období mladšího školního věku spadá do věkové kategorie šesti až jedenácti let, období staršího školního věku od jedenácti do patnácti let a po něm následuje období adolescence.

V průběhu adolescence dochází k biologickým, psychickým a jazykovým změnám – kvantitativním a kvalitativním. Slovní zásoba se obohacuje o nová slova, mění se struktura vyjadřování a přibližuje se jazykovému projevu dospělých. Na počátku pubescence ztrácejí jedinci bezprostřední hravost, nemají chuť ke spontánnímu komunikování s dospělými, začíná se formovat abstraktní myšlení. Vytrácí se bezprostřednost ve vystupování a roste pocit odpovědnosti za vlastní vyjadřování (Rysová, 2003).

V komunikaci dospívajících je typická **expresivita a koproalalie**, tj. nutkání užívat neslušná slova. Tomu, jak mluví ostatní členové party, se musí podřídít i mladý člověk, který chce být její součástí a zároveň jejím respektovaným příslušníkem. Přestože v okruhu vrstevníků adolescenti užívají vulgarismy a pejorativa ve zvýšené

míře, zároveň si většinou jasně uvědomují, že takový typ komunikace není vhodný v každé situaci, a jsou schopni volbu výrazových prostředků podle potřeby korigovat.

Dalším charakteristickým prvkem ve vyjadřování adolescentů je **jazyková hra a vtíp**. Slouží k ozvláštnění projevu a k odlišení od mluvy dospělých. Projevuje se užíváním frazémů, obměnami přirovnání, aktualizacemi přísloví atd.

Slang, zkratky a neobvyklé výrazy vůbec se těší velké oblibě v mluvě adolescentů. Svoji specifičností a mimořádností korespondují s pocitem výjimečnosti mladých, kteří považují běžné komunikační prostředky za fádňní a příliš formální. Neznamená to však, že by spisovný jazyk nepoužívali vůbec – jenom není tak častým a oblíbeným komunikačním prostředkem.

Dospívající jedinci jsou v dnešní době neustále vystavováni nespisovné češtině, a to ze strany kamarádů, rodičů aj. Školní prostředí představuje jedno z mála míst, kde se mladí setkávají se spisovnou podobou svého mateřského jazyka. Preference nespisovných vrstev češtiny vede k situacím, kdy mladý člověk v oficiálním styku, např. s úřady, zvolí nevhodnou formu jazyka a svůj omyl si ani neuvědomuje.

Tendencí českého jazyka poslední doby je přejímání cizích slov. Zvláště angličtina proniká do české slovní zásoby, a to zejména do těch odvětví lidské činnosti, kde si čeština se svojí domácí slovní zásobou nevystačí (věda, technika, sport apod.), a zároveň v čím dál tím větší míře zasahuje i do každodenní komunikace.

3. ČESKÝ JAZYK VERSUS ANGLICKÝ JAZYK

V následující kapitole diplomové práce se zaměříme na charakteristiku jazyků, jimiž se tato práce zabývá – českého a anglického jazyka. V závěru kapitoly se pokusíme o stručné porovnání obou jazyků – v čem se shodují a v čem jsou naopak odlišné.

3.1. Klasifikace jazyků

Na světě existuje několik tisíc jazyků – některé údaje uvádějí počet kolem tří tisíc, jiné až pět tisíc. Různorodost údajů souvisí zejména s problematikou afrických a indických jazyků, u nichž je velmi nesnadné odlišit samostatný jazyk od nářečí, a s faktem, že některé jazyky dokonce ještě nebyly popsány.

Jazyky příbuzné, tedy ty, které vznikly diferenciací ze společného základu, tzv. prajazyka, tvoří **jazykové rodiny**. Jazyková rodina se většinou dále dělí na **jazykové větve** a ty popř. na další podskupiny. Do jazykové rodiny řadíme pouze ty jazyky, jejichž sounáležitost je spolehlivě prokázána. Děje se tak především na základě shody ve fonemické realizaci morfémů stejného nebo podobného významu. Některé jazyky se uvádějí v přehledu jako izolované právě proto, že je nelze na základě jazykového zkoumání spolehlivě zařadit do některé z jazykových rodin.

U jazyků evropských a indických je patrná shoda, proto obě skupiny tvoří dohromady jednu jazykovou rodinu, a to indoevropskou. Představuje nejrozšířenější jazykovou rodinu – uvádí se počet asi 2 miliard mluvčích. Oba jazyky, čeština i angličtina, patří do této jazykové rodiny. Podle Adolfa Erharta (*Základy jazykovědy*, 1984) vydělujeme v rámci indoevropské jazykové rodiny tyto jazykové větve:

1. indoíránské jazyky – jak naznačuje název, zahrnuje jazyky indické (např. hindština, nepálština, bengálština aj.) a íránské (př. perština, kurdština aj.),
2. arménština – představuje samostatnou indoevropskou větev,
3. řečtina,
4. balkánské jazyky – patří sem jazyky indoevropských kmenů, obývajících starověký Balkán,
5. italsko-románské jazyky – patří sem latina, oskičtina aj.,

6. keltské jazyky – do této skupiny řadíme irštinu, skotštinu, manštinu, korštinu, bretonštinu a kymerštinu (= velština),
7. germánské jazyky – dělí se na tři podskupiny, 1) východogermánskou (jazyky vymřelé), 2) severogermánskou (islandština, švédština, dánština, farština) a 3) západogermánskou (angličtina, němčina aj.),
8. baltské jazyky – zahrnují litevštinu a lotyštinu,
9. slovanské jazyky – stejně jako germánské vydělují tři podskupiny: jižní (slovinština, srbochorvatština, bulharština a makedonština), východní (ruština, ukrajinština a běloruština), západní (čeština, slovenština, polština, horní a dolní lužická srbština, kašubština a vymřelá polabština),
10. anatolské jazyky – jedná se o mrtvou indoevropskou větev,
11. tocharština – vymřelý jazyk.

Vedle genealogické klasifikace jazyků existují i další uspořádání podle jiných kritérií, např. typologická klasifikace. Třídí jazyky na základě charakteristických vlastností jejich současné struktury. Typologická klasifikace zahrnuje hledisko fonetické, morfonologické, morfologické a syntaktické.

Podle fonetického hlediska odlišujeme jazyky **vokálníké a konsonantické**. Ve vokálních jazycích, např. ve francouzštině, tvoří počet samohlásek více než 30 % celkového počtu fonémů. Příkladem konsonantického jazyka je ruština.

Na základě jednoho z nejdůležitějších ukazatelů - morfonologického hlediska, stupně fonetického stmelení lexikálních a gramatických morfů ve slově, rozlišujeme jazyky **izolující, aglutinující a flexivní**. V izolujících jazycích nedochází ke stmelování lexikálních a gramatických morfů vůbec, v aglutinujících je toto spojení volné, a morfemické švy jsou tudíž na první pohled patrné, a ve flexivních jazycích foneticky splývají mnohokrát natolik, že hranice mezi nimi jsou nezřetelné.

Často se uplatňuje hledisko morfologické – důležité je místo výskytu afixů a jeho poloha vzhledem ke kořeni. Existují jazyky, v nichž se kategorie afixů vůbec nevyskytuje, např. vietnamština, thajština nebo čínština – nazývají se **amorfní**. Většina jazyků ovšem afixy využívá, mluvíme o **afixových** jazycích, které se liší v dominanci afixů. Mohou využívat výhradně sufixy (např. uralské jazyky), převážně sufixy (např. indoevropské jazyky), převážně prefixy (např. austronéské jazyky) nebo interfixy (semitohamitské jazyky).

Podle syntaktického hlediska rozlišujeme jazyky **analytické, syntetické a polysyntetické**. Analytické jazyky, např. francouzština vyznačují syntaktické vztahy

pomocnými slovy a slovosledem. Naproti tomu se v syntetických jazycích vyjadřují syntaktické vztahy pomocí afixů. V polysyntetických jazycích, např. jazyky severní a střední Ameriky, je základním syntaktickým prostředkem spojování lexikálních morfémů ve fonetické celky – jedno slovo takového jazyka pak může zastupovat celou větu.

3.2. Český jazyk

Čeština je úředním jazykem na území České republiky, kde jím mluví asi 10 miliónů lidí a další 2 miliony lidí v zahraničí. Patří do indoevropské jazykové rodiny a spolu se slovenštinou, polštinou, horní a dolní lužickou srbštinou, kašubštinou a vymřelou polabštinou představují západní jazyky slovanské větve. Všechny slovanské jazyky, tedy i čeština, se vyznačují flexí, ohýbáním slov – jsou to jazyky flexivní. Jejím prostřednictvím se realizují gramatické kategorie, které vyjadřují syntaktické a sémantické vztahy mezi slovy.

Čeština prošla stejně jako řada jiných světových jazyků dlouhým a složitým vývojem, během něhož došlo k významným hláskovým a tvaroslovným změnám. První písemné památky nejsou psány česky, nýbrž staroslověnsky. Vůbec první podoba psané češtiny se objevuje v 11. století v podobě tzv. glos, což byly česky psané poznámky do cizojazyčných textů. Kompletní česky psané texty se objevují ve 13. století.

3.3. Anglický jazyk

Angličtina je úředním jazykem ve Velké Británii, ve Spojených státech amerických, v Austrálii a na Novém Zélandě. Je jedním z úředních jazyků v Kanadě a v Jihoafrické republice. Britský kolonialismus přispěl k tomu, že se angličtina stala světovým jazykem, kterým je dodnes.

Dnešní moderní angličtina představuje typický analytický jazyk – při časování a skloňování téměř nevyužívá koncovky; naproti tomu má rozvinutý systém členů a předložek. V době 7. – 10. století, období Old English, se řadila k flexivním jazykům; k analytickému typu začala směřovat o pět století později v období Middle English. Dnešní podobu získala na konci 17. století.

Pro angličtinu je typický rozdíl mezi mluvenou a psanou podobou jazyka. Je to dáno tím, že se původně uplatňoval fonetický pravopis, tzn. že slova se psala tak, jak se vyslovovala. Pravopis postupně prošel významnými změnami, až se ustálil v době renesance – výslovnost ovšem nikoli.

Angličtina patří vedle němčiny a dalších jazyků do západogermánské větve indoevropské jazykové rodiny.

Přestože čeština i angličtina patří do indoevropské jazykové rodiny, a tudíž vznikly ze stejného základu, ve své současné podobě se od sebe velmi liší již na první pohled. Čeština, jakožto jazyk syntetický, využívá při skloňování a časování bohatý systém deklinačních a osobních koncovek; angličtina, reprezentant analytického jazyka, naopak disponuje pevným slovosledem a velkým výběrem členů a předložek.

Angličtina představuje jeden ze světově rozšířených jazyků a slouží k mezinárodní komunikaci, díky čemuž nemálo obohatila českou slovní zásobu o nová slova z různých oblastí lidské činnosti. Čeština nepřijímá funkci mezinárodního jazyka, ani se nevyznačuje velkým počtem mluvčích, ale přesto některá česká slova pronikla za hranice a přispěla tak nejenom do slovní zásoby angličtiny – jedná se o slova jako robot nebo polka.

4. SLOVNÍ ZÁSoba

4.1. Složení slovní zásoby

„Slovní zásobu jednoho jazyka tvoří souhrn všech slov, která se v něm vyskytují“ (Hauser, 1980, s. 13). To, jak je slovní zásoba obsáhlá, odráží bohatost jazyka. Slovní zásoba každého jazyka se neustále mění – vznikají nová slova, jiná naopak z různých důvodů zanikají; proto přesný počet slov v jazyce nelze zjistit. Přibližnou představu o slovní zásobě podávají výkladové slovníky.

Největším slovníkem češtiny je *Příruční slovník jazyka českého*, který zaznamenává přes 250 000 hesel. Jednotliví uživatelé jazyka využívají v komunikaci různý repertoár a množství slov a některá slova neznají nebo znají, ale nepoužívají. Mluvíme pak o slovní zásobě aktivní a pasivní. **Aktivní slovní zásoba** zahrnuje slova užívaná v běžné ústní i písemné komunikaci, zatímco pasivní zahrnuje slova, která mluvčí zná, ale nepoužívá je. Počet slov **pasivní slovní zásoby** je pětikrát až šestkrát vyšší než počet slov aktivní slovní zásoby.

„Podle vnitřního uspořádání slovní zásoby v ní rozlišujeme jako její stabilní část jádro a ostatní proměnlivou slovní zásobu“ (Hauser, 1980, s. 14). **Jádro slovní zásoby**, nazývané též základní slovní fond, je charakterizováno původem, trvalostí, strukturou, významem a užíváním. Obsahuje slova vývojově starší, které pojmenovávají skutečnosti běžného života. Do jádra patří slova původní, tedy neodvozená, sémanticky základní, stylově neutrální, slovotvorně produktivní a gramatická. Podle původu dělí Přemysl Hauser ve své publikaci *Nauka o slovní zásobě* (1980) lexikální jednotky jádra do pěti skupiny:

1. Slova prajazyková – jsou doložena ve většině indoevropských jazyků, např. matka, bratr, syn aj.
2. Slova praslovanská nebo jen západoslovanská, např. pole, řeka, pšenice aj.
3. Slova pračeská, např. hejno, nádoba, obloha aj.
4. Slova přejatá z jiných jazyků ve staré době a zdomácnělá, např. třída, škola, papír aj.
5. Slova přejatá a později vzniklá, např. vzduch, noviny aj.

Z tohoto dělení vyplývá, že jádro slovní zásoby zahrnuje pojmenování příbuzenských vztahů, obydlí, zvířat, rostlin, přírodních skutečností, lidské výroby,

důležité děje a základní prostorové a časové vztahy. Frekvence užití všech těchto pojmenování je vysoká (zabírá asi 90 % celkového počtu užívaných slov), ale představuje jen malý díl slovní zásoby. Větší část zaujímá slovní zásoba proměnlivá, tzv. **periferie slovní zásoby**, do níž patří slova knižní, poetismy, archaismy, neologismy, expresivní slova, zkratková slova a slova přejatá. V porovnání s jádrem slovní zásoby se užívají s podstatně nižší frekvencí.

Celonárodní slovní zásoba není sourodým celkem. Reprezentativní funkci plní **jazyk spisovný**, který má podobu psanou i mluvenou, tzv. hovorovou češtinu. Spisovný jazyk je srozumitelný na celém území, všichni mluvčí mu rozumí a zároveň jej ovládají a slouží ke komunikaci v oficiálním styku.

Obecná čeština je nespisovný útvar národního jazyka, jenž se užívá ve všech českých krajích a na západní Moravě. Má svoji normu a výrazně se odlišuje od všech existenčních forem češtiny. Obecná čeština reprezentuje živou mluvenou řeč každodenního života, ale dnes již existuje i její psaná podoba (v beletrii, částečně v publicistice). Geneticky jde o středočeský dialekt.²

Dalším nespisovným útvarem jsou **dialekty**. Dialekty jsou vymezeny teritoriálně, užívají se v běžně mluvené komunikaci a zejména v rovině fonologické vykazují jistá specifika. V českém národním jazyce existují čtyři základní nářeční skupiny: 1. nářečí česká, 2. nářečí hanácké, 3. lašské, 4. moravskoslovenské.

Mezi poloútvary českého národního jazyka patří tzv. **sociolekty**, a to profesní mluva, slang a argot. Jsou tvořeny pouze lexikálními a frazeologickými jednotkami, proto nepředstavují svébytný útvar a nemají normu. Profesní mluva představuje soubor vyjadřovacích prostředků určité skupiny zaměstnanců, jenž se vyznačuje jednoznačností a výrazovou úsporností. Slang je vrstva nespisovných výrazů užívaná pro běžnou komunikaci lidí stejných zájmů, např. slang studentský. Typická pro slang je expresivita a jazyková hra. Argot je definován jako tajná mluva společensky izolovaných skupin občanů původně ze sociálního podsvětí.

Anglicismy pronikají do různých vrstev českého národního jazyka. Velký počet anglických přejímek se uplatňuje např. v terminologii různých oborů a ve slangu teenagerů. Mládež je využívá ze subjektivních důvodů pro vyjádření svých citů a pocitů,

² *Akademický slovník cizích slov* (1995) definuje interdialekt jako „nadnářeční formu národního jazyka, v níž se stírají specifické rysy jednotlivých nářečí“.

k posílení své prestiže ve společnosti vrstevníků apod. Stávají se nedílnou součástí jejich vzájemné komunikace ústní i písemné (Svobodová, 2007).

5. ANGLICISMY

5.1. Přejímání cizích slov do češtiny

Slovní zásoba českého jazyka se rozšiřuje různými způsoby – změnou významu slov, tvořením nových slov (nejčastěji využívá odvozování) a přejímáním slov z jiných vrstev národního jazyka, ale hlavně z cizích jazyků.

5.1.1. Rozšiřování české slovní zásoby

„Mezi jednotlivými vrstvami jazyka jsou stále přesuny, a to v různých směrech“ (Šmilauer, 1972, s. 117). Do základní slovní zásoby pronikají odborné výrazy, do obecného jazyka slova spisovná apod. Nejzajímavějším je přesun nespisovných výrazů do vrstvy spisovného jazyka.

„Proti slovům domácím, tj. od původu českým (převzatým z praslovanštiny nebo vzniklým na domácí půdě), stojí slova přejatá z jiných jazyků“ (Šmilauer, 1972, s. 117). Představují významnou a zároveň nejednotnou a rychle se měnící složku každého národního jazyka. Někdy se jejich užívání omezuje pouze na určité vrstvy obyvatelstva, jindy brzy zanikají, zejména slova módní a slova vázaná na již zaniklý obor lidské činnosti, nebo se naopak plně přizpůsobí a stanou se plnohodnotnou součástí slovní zásoby národního jazyka.

Vzhledem k velkému množství přejatých slov v českém národním jazyce není možné je klasifikovat podle jediného hlediska, nýbrž je nutné uplatnit zřetelů několik – na jejich základě třídíme slova přejatá A) podle původu, B) podle rozšířenosti, C) podle míry vžití a přizpůsobení. Zvláštní skupinu představují tzv. **slova hybridní** (v jednom slově spojují prvky ze dvou různých jazyků, např. *elektroléčba*), **kalky** (doslovné překlady, např. *caecum intestinum*, česky slepé střevo) a **polokalky** (částečné překlady, např. *Wurf-zabel*, česky vrh-cáby).

Významnou skupinu představují slova mezinárodní, tzv. **internacionalismy**, které jsou společně většině kulturních národů. Internacionalismy jsou původu latinského, řeckého, (zejména v poslední době) anglického atd.

5.1.2. Příčiny přejímání

„Příčiny přejímání cizích slov jsou velmi spletité a často nejasné. V podstatě je přejímání a další užívání cizích slov dáno příčinami věcnými a podporováno podmínkami psychologickými, společenskými i jazykovými“ (Šmilauer, 1972, s. 123).

Rozšiřováním a prohlubováním vzdělání, oborů vědy a techniky a technickými pokroky a vynálezy vzniká jazyku potřeba najít nebo vytvořit výrazy k označení nově vzniklých věcí.

Přejatá slova jsou někdy v porovnání se slovy domácími jazykově výhodnější – snáze se od nich tvoří odvozeniny než od slov domácích (od přejatého slova *substantivum* odvozujeme snadněji než od českého *podstatné jméno*) nebo jsou pouze ekonomičtější, kratší (přejaté *auto* proti českému *samohyb*, přejaté *zip* proti českému *zdrhovadlo*).

5.1.3. Proces přejímání

Cizí slova pronikala do češtiny jednak přes **mluvenou podobu**, osobním stykem českého jazykového mluvčího s cizincem, jednak přes **psanou podobu**, konkrétně vlivy literárními.

Velké množství cizích slov, kterými disponuje dnešní čeština, se na naše území dostávalo v průběhu dějin v různých dobách a v různé intenzitě. Mezi prvními cizinci u nás byli misionáři, zejména mniši, kteří sehráli významnou úlohu hlavně v oboru náboženské a církevní terminologie. Další skupinu představují cizí kupci, přinášející zboží v českých krajích neznámé (hedvábí, cukr, mandle atd.) a pro něž v tehdejší jazyce neexistovalo žádné pojmenování. Založení pražské univerzity v roce 1348 přilákalo do Čech zahraniční učence; Rudolfova éra je charakterizována nejenom rozvojem vědních a uměleckých oborů, ale i silným přílivem cizinců na naše území, a to nejvíce v uměleckých a vědeckých oblastech (hudebníci, stavitelé, alchymisté). V pozdějších dobách to dále byli francouzští vojáci, italské zpěváky a hudebníky, angličtí strojníci, anglické a francouzské vychovatelky aj.

Ze všech cizích jazyků pronikajících do češtiny měla v minulosti nejvýznamnější a největší vliv němčina, která vévodila v době pobělohorské, kdy nastala germanizace vyšších vrstev české společnosti, šlechty a měšťanstva. Její silnou

pozici upevňovala moc Rakousko-Uherska, pod něž Čechy správně spadaly a kde němčina zaujímal roli oficiálního jazyka, a uplatňovala se tudíž ve státní správě.

Většinou se cizí slova šíří do jiného jazyka přímo z toho, ze kterého pochází, ale existuje i početná skupina přejatých slov, jež se do národního jazyka dostala zprostředkovaně, tzn. přes jiný jazyk, v němž nevznikla (*cukr* – do češtiny se dostalo z němčiny, ale původem je to slovo indické). Určité procento slov se do jiných jazyků dostává více cestami z více zprostředkovaných jazyků.

„*Otázka, má-li se nebo nemá užívat přejatých slov, je špatně formulována. Je nutno vždy se ptát, o jaký druh slova jde a v jakém projevu se ho má užíť*“ (Šmilauer, 1972, s. 135). Tam, kde neexistují české výrazy k pojmenování určitých skutečností, je užití cizího slova přímo nutností. V odborném jazyce užití cizích slov, konkrétně internacionalismů, ulehčuje mezinárodní spolupráci; není ovšem žádoucí internacionalismy nutně využívat i ve veřejných přednáškách, v denním tisku a dalších publikacích určených širší veřejnosti. Nemalá část přejatých slov, většinou ta, co se vztahují k věcem denního života, zdomácněla v českém jazyce natolik, že se již nepocítují jako cizí a jsou v běžně mluveném jazyce užívána velmi frekventovaně, aniž by představovala překážku v dorozumění.

5.2. Vymezení pojmu anglicismus

„*Anglicismus je jazykový prvek přejatý z angličtiny do jiného jazyka nebo podle angličtiny v něm vytvořený*“ (Akademický slovník cizích slov, 1995, s. 52). Toto pojetí zahrnuje anglicismy v širokém smyslu, ale mnohdy se za anglicismy považují pouze anglická slova a ta, která si i v novém jazyce podržují svoji původní podobu. Aktuální pohled na anglicismy tedy zahrnuje staré anglicismy, v našem systému již adaptované (*fotbal, džem, tramvaj, džez, mítink, sejf, summit, byznys, hobby, evergreen*), ale hlavní pozornost se soustřeďuje na slova procházející procesem počesťování, během něhož se adaptuje jejich forma a vyjasňuje se jejich funkčnost, tj. místo v českém lexikálním systému (anglicismy přizpůsobené částečně nebo nepřizpůsobené vůbec). Jejich ustálení v české slovní zásobě souvisí mj. s jejich stylovou platností. Velkou část anglicismů, např. slova stylově neutrální a polotermíny, lze nahradit českými ekvivalenty - anglický a český výraz si konkurují, příp. se postupně některý z nich přestává užívat (*cash* - v *hotovosti*, *P. O. Box* - *poštovní přihrádka*, *beachvolejbal* - *plážový volejbal*, *public*

relations - vztahy s veřejností). Vlastní (oborové) termíny se většinou přejímají (*case-law, gender-studies*).

5.3. Pronikání angličtiny do češtiny

Společenské a ekonomické změny, rozmach lidského poznání, vědy a techniky, rozmanitější kulturní a umělecký život vyžadují rozsáhlejší a rychlejší výměnu informací a větší potřebu komunikace včetně mezinárodní. Rozšiřují se styky s ostatními národy, „otevíráme se světu a svět se otevírá nám“. V této souvislosti jsme zaplavováni novými informacemi a náš slovník se obohacuje o nová cizí slova. Od 90. let minulého století je čeština silně ovlivňována především angličtinou, což se projevuje převážně v lexikální rovině nárůstem počtu anglicismů.

Většina anglicismů se u nás rozšířila zejména v průběhu 20. století - výrazně se začala angličtina projevovat po 1. světové válce, její vliv byl oslaben po r. 1948 a v 60. letech se začal její vliv opět uplatňovat. Výrazný zlom pak nastal po r. 1989 - anglicismy stejně jako další přejatá slova a neologismy poukazují na orientaci společenského života na nové oblasti, jako je ekonomika, politika, filozofie a další.

Existuje několik důvodů, proč se anglicismy tak snadno a rychle začlenily do české slovní zásoby. Zpočátku šlo hlavně o změnu politického klimatu. V době komunismu bylo vše západní, potažmo vše anglické a americké, nežádoucí a svým způsobem i režimu nebezpečné, a tudíž zakázané. Po pádu totality se otevřely západní hranice a tím i možnosti kontaktů s novými kulturami. Byla zrušena cenzura a zavedena svoboda slova.

Největší vliv angličtiny se projevuje v oborech různých technologií a výpočetní techniky, v nichž dominuje, ale významným šířitelem anglicismů jsou také masmédiá.

Další cestu pronikání anglických slov do českého lexika představují překlady. Najdeme je nejenom v angloamerické literatuře, ale také v publicistice a hojně ve filmech populárních především mezi mladými lidmi. Ne vždy je snahou autorů důsledně převést všechna anglická slova do češtiny, a to z rozmanitých důvodů. Záleží na tom, komu je text, popř. film určen. Hlavní postavy filmů pro mladé budou používat jiné výrazy a mluvit jiným způsobem než v textech, popř. filmech, určených široké veřejnosti. Dalším aspektem je fakt, že užívání cizích slov, zejména původem z

angličtiny, se rozšířilo v běžné mluvě ve snaze být módní a zaujmout určitým způsobem vyjadřování a vystupování.

Pomalu, ale jistě roste obava z nadužívání anglicismů v českém jazyce – setkáme se s nimi v běžné komunikaci, v oblasti popularizační a publicistické. Někteří odborníci upozorňují na to, že časem může tato tendence vést v konečném důsledku až ke snížení srozumitelnosti komunikátu přesyceného výrazy cizího původu. Toto se nevztahuje na terminologii, kterou z velké části tvoří internacionalismy včetně anglicismů, protože přispívají k jednoznačnosti a jednoduchosti vyjadřování.

Přejímání cizích slov do české slovní zásoby je důkazem, že český jazyk není v izolaci od okolního světa, ale že je s ním naopak v čilém kontaktu a je schopen reagovat na nové skutečnosti.

5.4. Adaptace anglicismů do češtiny

Přejímání cizích slov představuje dynamický, otevřený proces. Na průběhu i výsledku tohoto procesu se podílí více vlivů zároveň, např. stáří přejetí, typová vzdálenost výchozího a přejímacího jazyka (vztah psané a mluvené podoby, morfologické rozdíly), závažnost lexikálního významu (příslušnost k centru nebo periférii slovní zásoby) a jeho ustálenost, funkčnost a synonymie v přejímacím jazyce, frekvence apod. Jednotlivé faktory mají různou úlohu a působí v různých vzájemných vztazích.

„*Ne všechna přejatá slova podléhají změnám ve stejné míře*“ (Šmilauer, 1972, s. 128). Některá slova zůstávají ve své původní podobě, některá se přizpůsobují novému jazyku pouze v některých rovinách a jiná splynou s novou slovní zásobou úplně. Málo se mění např. slova mezinárodní. V nářečích a slangu, tedy v nespisovných vrstvách jazyka, se slova přejatá mění v porovnání se spisovným jazykem mnohem více.

Formální počešťování lexikálních anglicismů záleží na jejich **zvukové a grafické (pravopisné) adaptaci** - problém představuje poměr mezi mluvenou a psanou podobou angličtiny, kdy repertoár a kombinatorika hlásek jsou v českém a anglickém jazyce velmi odlišné. V důsledku toho se v české výslovnosti nahrazují neexistující anglické hlásky blízkými českými hláskami a do češtiny se tak dostávají nezvyklé skupiny hlásek, např. *airbus* [érbas], *air-conditioning* [ér-kondyšnink], *teenager* [týnejdžr], *barbecue* [bárbikjú], *feature* [fičr] apod. Drobné artikulační rozdíly se

zanedbávají. Všechna přejatá slova se přízvukují podle češtiny, tzn. že se přízvuk přesouvá na první slabiku.

Podle J. Obdržálka (1995) existují tyto způsoby formální adaptace:

1. převzetí,
 - a) pravopisné formy s anglickou výslovností (*laser*),
 - b) pravopisné formy s českou výslovností (*radar*),
 - c) pravopisné formy podle chybné výslovnosti (*volejbal*),
 - d) přepisem původní výslovnosti (*displej*),
2. překlad (*computer* - počítač),
3. náhrada jiným slovem (*shunt* - bočník).

Úskalím přepisu výslovnosti je rozkolísanost výslovnosti v rámci variant angličtiny; překlad a náhrada zase narážejí na možnost nežádoucích asociací českých ekvivalentů.

V současnosti jsou častým výsledkem formální adaptace grafické dublety přejatého slova, které se používají s rozdílnou frekvencí a distribucí, až se ustálí nebo převáží jedna z nich (př. *cash/keš*).

Morfologická adaptace se týká převážně substantiv a adjektiv. Morfologicky se snáze adaptují ta anglická jména, která se ve výslovnosti shodují zakončením s českými typy, např. *software* [softver] , -u, m. Jména s odlišným zakončením naopak zůstávají neskloňná, např. *summary* [sameri], neskl. s. Neskloňná dále zůstávají vícečlenná substantiva, která obsahují složky různého slovnědruhového původu (*drop-in*). Tato obecná tendence se uplatňuje spolu s dalšími faktory, a proto dochází ke značným nepravidelnostem a variantnosti.

Při **slovotvorné adaptaci** jde o přejímání slovotvorně utvářených pojmenování z angličtiny nebo o tvoření slovotvornými postupy a prostředky analogickými s postupy domácími od anglických základů – přejatá slova se slovotvorně upravují tak, aby je bylo možno skloňovat podle českých vzorů. U substantiv jde nejčastěji o derivaci, kompozici a zkratkové tvoření, u adjektiv o derivaci a konverzi, u verb o derivaci. Viz např. pojmenování osob podle činnosti: *skateboarder/skateboardista*, *speaker/spíkr*; u sloves téměř výlučné tvoření sufixem *-ova(t)*: *resetovat*, *(za)logovat*, *mailovat*; přebírání anglických iniciálových zkratk (akronym) často používaných v atributivní platnosti: *PR akce*, *MW trouba* (z angl. *microwave*) apod. Zkratky a akronyma se někdy osamostatňují a chápou se a chovají jako samostatná slova (*IBM* — z angl. *International Business Machines Corporation*). Běžné a produktivní je hybridní tvoření, a to zejména

kompozice (*Macbůček, gay-linka, gamblerství*), a tvoření synonymních hovorových a slangových pojmenování přizpůsobených české slovtvorbě (*secondhand - sekáč; puzzle - pucle, greenpeace - grínpisák*). Slovtvorné tvoření využívá více mluvený jazyk, zejména pak slang.

Vliv angličtiny lze zaznamenat i v dalších rovinách jazyka, např. v rovině **syntaktické**, ale tyto vlivy nejsou tak výrazné.

6. VYTVÁŘNÍ MATERIÁLOVÉ BÁZE

6.1. Způsob získávání materiálové báze a popis komunikační situace

Materiálovou bází tvoří jeden typ komunikátu. Jedná se o záznamy rozhovorů mládeže ve třech věkových kategoriích. Jde o žáky základních škol a studenty středních a vysokých škol. Přepisy všech rozhovorů jsou označeny římskými číslicemi.

Získávání materiálu se uskutečnilo v období od ledna roku 2007 do prosince roku 2008. Záznamy byly pořízeny na různých místech, kde dochází k interakci mladých lidí, a se souhlasem všech nahrávaných. Předchozí domluva s nahrávanými byla nutná, abychom získali kvalitní nahrávky a zároveň zachytili celou komunikační událost. Většina zúčastněných projevila velkou ochotu při pořizování nahrávek a zároveň uměla manipulovat s digitálním diktafonem, který sloužil k pořízení nahrávek. Většinou byl umístěn na stole, odehrávala-li se komunikace v místnosti vybavené nábytkem, nebo jej držel jeden z nahrávaných v ruce, aby byly dialogy zaznamenány v dostatečné kvalitě. Vzhledem k malé velikosti, nízké váze a nápadné podobě s mobilním telefonem nepředstavoval diktafon v případě držení v ruce významnou překážku a zároveň nevyvolával v zúčastněných nepříjemné pocity spojené s vědomím pořizování záznamu. Na začátku některých rozhovorů byla sice patrná určitá nervozita, nicméně ve velmi krátké době zmizela a byla nahrazena uvolněnou atmosférou příznačnou pro přátelskou komunikaci. Přestože byly všichni komunikanti předem informováni o tom, že komunikace bude zaznamenána, nebyly záměrně obeznámeni s přesným důvodem pořizování záznamu, aby nedošlo ke zkreslení získaného materiálu. Nebyl jim proto sdělen fakt, že cílem celého výzkumu je zachytit anglicismy používané mládeží v neoficiální komunikaci. Informace jsme omezili pouze na bod, že jde o záznam neoficiální komunikace, tzn. jakým způsobem probíhá komunikace mezi komunikanty v rámci cílové skupiny. Z osobních údajů komunikantů uvádíme pouze pohlaví, věk a jakou školu navštěvují; tato data spolu s uvedením místa, kde se příslušné rozhovory odehrávaly, považujeme za dostačující.

Výběr nahrávaných probíhal cíleně tak, abychom postihli ve zhruba stejné míře všechny tři cílové skupiny. Většinou byla oslovena pouze jedna osoba, která pak sama rozhodla a vybrala další účastníky komunikace. V některých případech byli přímo

osloveni všichni účastníci. Pohlaví nahrávaných není pro náš výzkum podstatné, proto jsme podíl pohlaví nechali na náhodě a okolnostech, za jakých ke komunikaci došlo.

Některých rozhovorů se účastnila další osoba, která do komunikace nijak nezasahovala, ale pouze obsluhovala technické zařízení určené k nahrávání, a to v případě, že komunikanti s ním manipulovat neuměli. Tato třetí osoba pouze spustila nahrávání, po té se vzdálila z dosahu diktafonu a v tichosti vyčkala na domluvené znamení, aby nahrávání zastavila. Žádným způsobem tedy vliv na komunikaci neměla.

Nahrávání probíhalo na různých místech: ve škole během přestávky nebo na chodbě po vyučování, v domě nebo bytě, kde jeden z nahrávaných bydlí, kavárnách a restauračních zařízení apod. Část nahrávek žáků základních škol byla pořízeno na půdě školy v době přestávek a po vyučování, když žáci čekali na příjezd dopravního spoje do místa bydliště. Přestože budova školy není typickým místem neoficiální komunikace mezi mládeží, i zde dochází k neoficiálnímu styku, a to v době mimo vyučovací hodiny. Témata těchto rozhovorů jsou velmi různorodá, neomezují se pouze na školu a věci s ní spojené, ale zaměřují se i na mimoškolní aktivity jako koníčky, sport, počítače, dále pak kosmetika, počinání a charakteristika třetích osob, které se rozhovorů neúčastnily apod. Další nahrávky byly pořízeny v bytech, resp. pokojích, jednoho z účastníků komunikace, na chodbě panelového domu, kde jeden nebo více komunikantů bydlí, nebo před ním.

Část nahrávek středoškolských studentů byla také pořízena na půdě školy, konkrétně ve školní jídelně a ve vestibulu školy, a to v době oběda, přestávky a po vyučování. Ostatní rozhovory se odehrály v domácím prostředí, tj. v pokojích mluvčích. Předmětem komunikace jsou stejně jako u žáků základních škol různá témata, od kvality služeb školní jídelny, přes počítače, večerní program v televizi až po různé příhody.

Nahrávky vysokoškoláků byly pořízeny zejména v kavárnách a na privátním ubytování, pouze jeden rozhovor byl pořízen v budově školy. Stejně jako u předchozích cílových skupin i zde se probírala různá témata, navíc se zde objevilo téma výuky na jazykových školách, která představuje jeden ze způsobů výdělků studentů vysokých škol.

Kvalita nahrávek je do značné míry ovlivněna právě místem, kde se komunikace odehrávala. Rozhovory probíhající na chodbě prázdné školní budovy nebo v pokoji jsou zaznamenány v mnohem lepší kvalitě než ty, jež se odehrávaly v prostorách kaváren nebo na venkovním prostranství. Všechny použité nahrávky bylo možné s většími či

menšími obtížemi přepsat. Tam, kde není určitá pasáž rozhovoru srozumitelná, jsme použili příslušné označení.

6.2. Charakteristika komunikantů

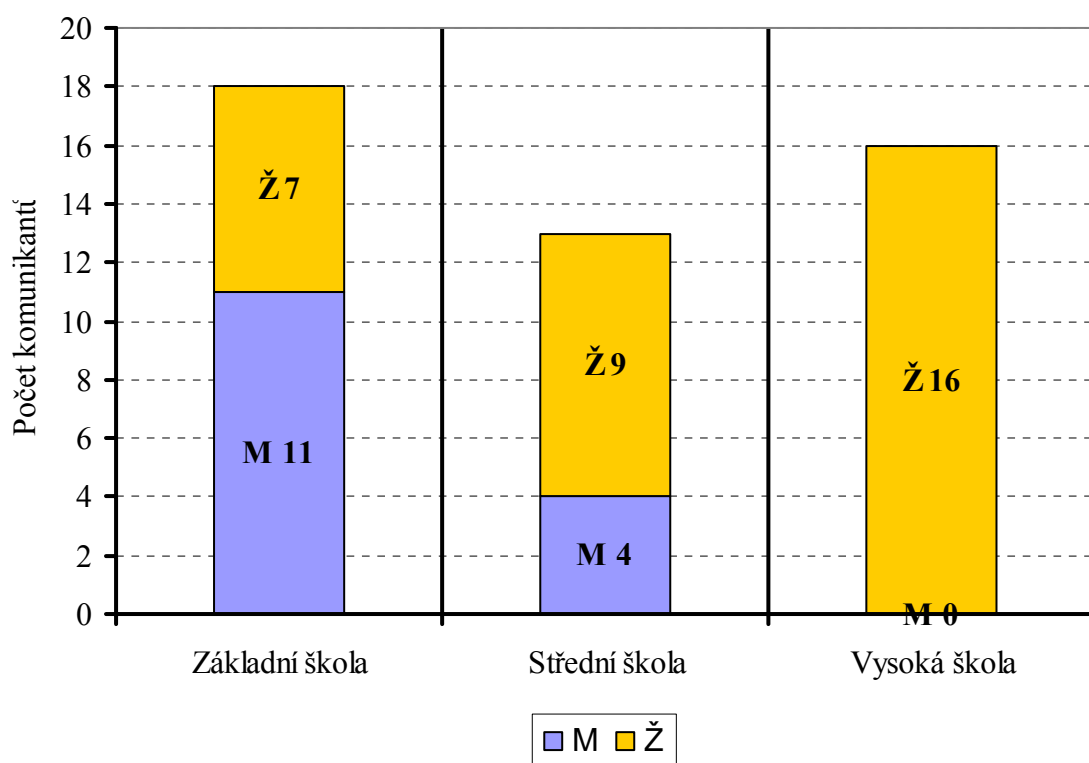
Celkem bylo pořízeno 60 nahrávek, použito bylo 22. Nezařazené nahrávky buď neobsahovaly žádný anglicismus, nebo nebyl záznam dostatečně kvalitní v důsledku okolního hluku, a nemohl být převeden do psaného textu (šlo z valné většiny o záznamy pořízené na venkovních prostranstvích). Z vybraných nahrávek je sedm záznamů komunikace žáků základních škol, sedm záznamů komunikace studentů středních škol a osm záznamů komunikace studentů vysokých škol. Všechny tři cílové skupiny jsou tedy počtem nahrávek relativně vyrovnané. Celkový počet komunikantů je 47, z toho 18 žáků základních škol, 13 studentů středních škol a 16 vysokoškoláků. Ve II. a III. nahrávce žáků základních škol je komunikant A jedna a tatáž osoba, stejně je tomu i v případě nahrávek studentů vysokých škol, kdy v nahrávkách III a V komunikantka A je jeden a týž člověk. V ostatních nahrávkách se žádná z osob neopakuje.

Jak jsme již uvedli výše, zastoupení pohlaví v našem výzkumu jsme žádným způsobem nekorigovali. Z grafu č. 1 je patrné, že největší zastoupení mužského pohlaví z našich třech cílových skupin má základní škola, kde muži dokonce představují většinu. Naopak je tomu u studentů středních škol, kde nadpoloviční většinu představují komunikanty ženského pohlaví. U vysokoškoláků se nám podařilo zachytit pouze komunikanty ženského pohlaví.

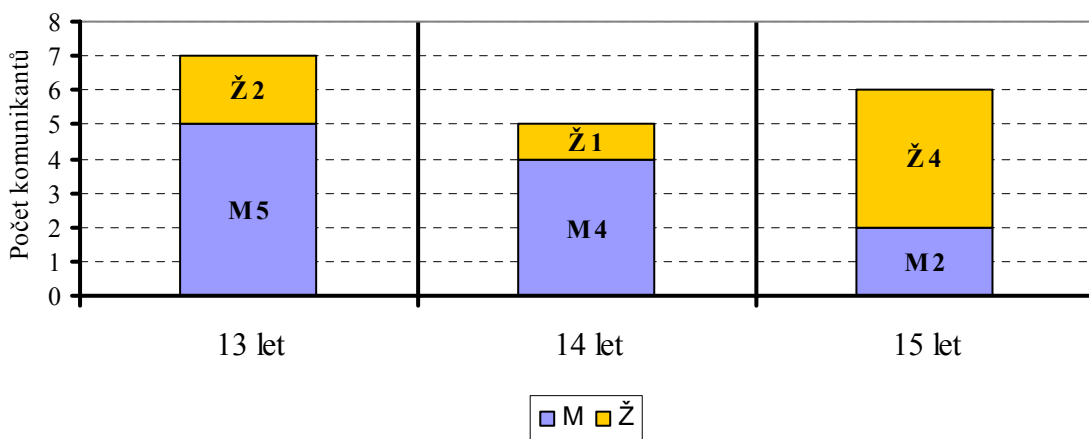
Z grafu č. 2, 3 a 4 můžeme vyčíst přesné věkové zastoupení v jednotlivých věkových skupinách.³

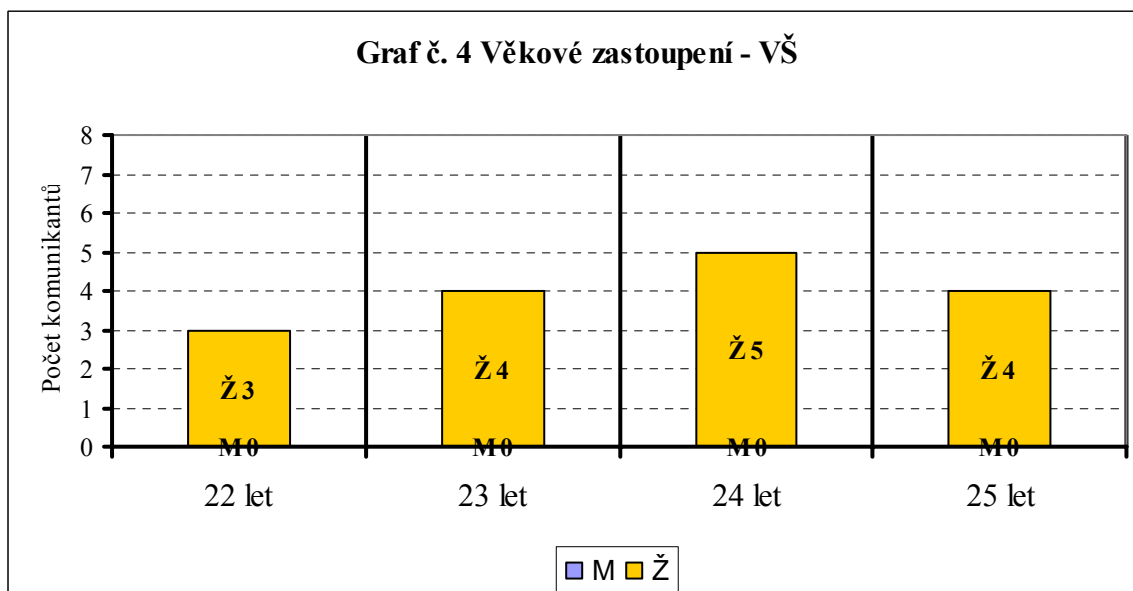
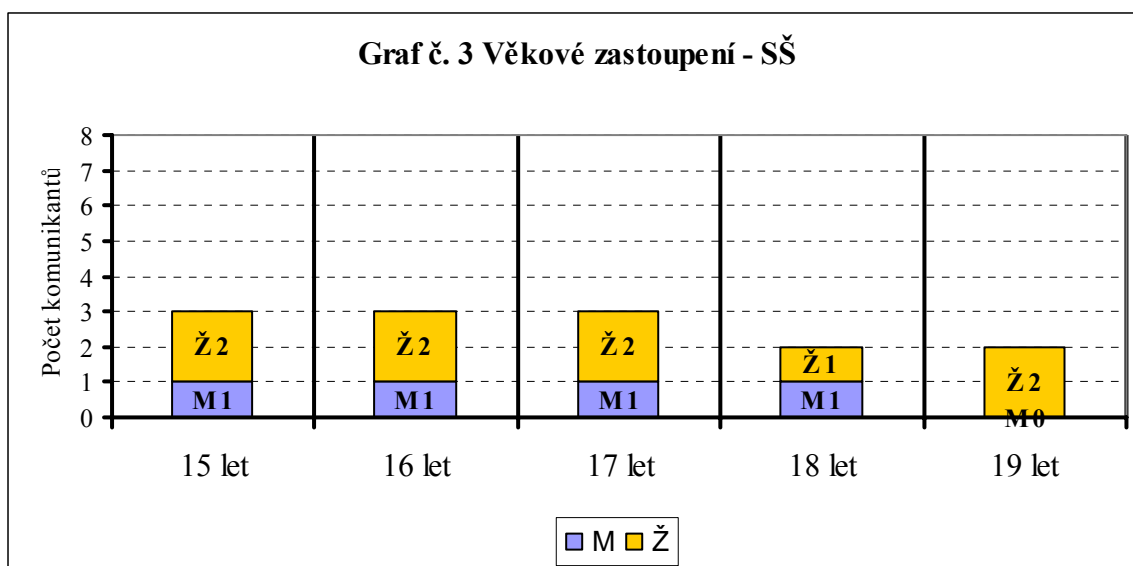
³ Ze ZŠ máme zastoupení pouze 8. a 9. třídu, protože u mladších ročníků jsme žádné anglicismy nezaznamenali, a 1. až 5. ročník je pod věkovou hranicí, kterou jsme potřebovali, proto jsme žáky mladší 11 let neoslovovali.

Graf č. 1 MLÁDEŽ

Graf č. 2 Věkové zastoupení - ZŠ

6.3. Mluvený charakter komunikátů

Projevy obecně se formulují a realizují jako mluvené nebo psané. Našemu výzkumu byl podroben právě mluvený projev, který umožňuje okamžitou reakci, využívá intonace a dynamiky řeči a je vlastní promluvám improvizovaným. Uplatňují se v něm mimojazykové prostředky jako gestikulace, mimika a řeč těla vůbec (představují druhotné sémiologické systémy, které slouží jako méně či více významné doprovodné prostředky). Na rozdíl od projevu psaného není projev mluvený tolik přehledný a sdělení realizované řečí se obvykle neuchovává, proto není možné se k tomu, co již bylo jednou řečeno, vracet. Styl psaný čerpá zejména z jazyka spisovného, zatímco styl

mluvený se vyznačuje četností strukturních útvarů - „...mluvíme tradičním teritoriálním dialektem, interdialektem, obecnou češtinou, popřípadě užíváme hovorových prostředků spisovných, a to i ve vzájemném propojení“ (Čechová, 2003, s. 154). V mluvených projevech lze dodatečně připojovat větné členy i celé věty, jádro výpovědi lze klást na začátek nebo doprostřed věty, větné členy můžeme vytýkat před větu, jevy jako apoziopese, zeugma, přeroknutí a anakoluty se nehodnotí jako nevhodné a necítí se potřeba pevně organizovat větu.

Mluvenou řečí se uskutečňují komunikáty vázané na komunikační situaci *hic et nunc* (zde a teď) (Čechová, 2003). Bývají zakotveny v aktuální komunikaci, splývají s ní, doplňují a spoluvytvářejí ji a zpravidla na ni také reagují. Typickým rysem mluveným komunikátu je spontánnost, kdy účastníci bezprostředně a téměř ihned reagují na to, co bylo právě řečeno, bez přípravy nebo předem promyšlené osnovy. V našem výzkumu jde o situace mezi čtyřma očima, kdy se čas a místo produkce a recepce ústního projevu shodují. Jedná se o dialogickou komunikaci, kdy jednotliví účastníci mají na rozmluvě osobní zájem a jsou si v okamžiku komunikace blízcí fyzicky a často i psychicky. Mluvčí zaujímají určité sociální role (jsou dány pohlavím, věkem, vzděláním a profesí), které jsou v našem případě u účastníků dané komunikace totožné: mluvčí jsou přibližně stejně staří a vždy se jedná o žáky, resp. studenty. Představují tak rovnocenné partnery v komunikaci. Ve většině rozhovorů je sice dominantní jeden z mluvčích, o kterém můžeme říci, že komunikaci jistým způsobem vede, ale není v nadřazené pozici vůči ostatním mluvčím a ani tak není vnímán.

Mluvený projev je konstituován různými faktory. Jedním z nich je **možnost volby mezi útvary národního jazyka**, tzn. že v mluvené řeči se neomezeně uplatňují různé vrstvy českého jazyka, z nichž nejméně bývá využíván jazyk spisovný. Všichni zaznamenaní komunikanti využívají nespisovnou češtinu, konkrétně obecnou češtinu a slang. Jedná se o neoficiální rozhovory mezi lidmi, kteří se znají a jsou v přátelských vztazích, proto necítí potřebu užívat jazyk spisovný, který by mohl působit poněkud nepatřičně. Dalším faktorem je **uplatnění neverbální složky jazyka**, viz výše v kapitole 1.2.2. **Promluvy jsou a kontextově situačně vázané**, tzn. že záznamy mluvených komunikátů, odtržených od komunikativní situace, jsou významově neúplné. Výsledkem je neúplné pochopení sdělovaného, nicméně na výsledky našeho výzkumu toto nemělo vliv, protože jsme se soustředili na lexikální stránku sdělovaného, a navíc byl kontext u všech rozhovorů zjevný. V mluvených komunikátech je patrné **citové zabarvení**, někdy se uplatňují dokonce i nadávky, které jsou ne vždy chápány

jako urážlivé. Zvláště u žáků základních škol jsme se setkali s takovými výrazy, ale protože byly zjevně míněny jako vtip, komunikant, k němuž byla nadávka směřována, se necítil uražen. Zaznamenali jsme i vulgarismy, opět u žáků základních škol, a to ve snaze zaujmout uvádající pozornost ostatních komunikantů.

Mluvené komunikáty se vyznačují některými specifickými rysy, např. atributivním užíváním zájmen *ten, ta, to* ve funkci lexikálního prvku, kterým mluvčí poukazuje na kontextovou zapojenost vyjádření; prostředky, kterými se mluvčí obrací na adresáta, od něhož vyžaduje potvrzení pravdivosti svých slov atd. (Čechová, 2003).

Jako forma mluvených komunikátů se v našem výzkumu uplatnil dialog, tj. rozhovor mezi dvěma a více komunikativně akčními mluvčími. „*V dialogickém textu se střídají dva a více mluvčích, kteří buď participují na stejném tématu, nebo mohou vnášet témata různá*“ (Chloupek, 1991, s. 97).

Ne všichni komunikanti se v jednotlivých rozhovorech podíleli na komunikaci stejnou měrou. Některých rozhovorů se účastnili dva mluvčí, některých tři. Zvláště při komunikaci tří lidí se nejméně dominantní mluvčí podílel nejmenší měrou, ale někdy bylo zjevné, že nemá na rozhovoru takový zájem jako ostatní, proto do rozhovoru vstupuje méně často, a to z vlastní vůle. Výjimečně se stalo, že by komunikanti „bojovali o slovo“; stávalo se tak zejména v situacích, kdy všichni měli tzv. co říct k danému tématu a chtěli se o svou zkušenost podělit s ostatními. Ve většině rozhovorů se však mluvčí více méně pravidelně střídali.

6.4. Pravidla přepisu zvukového záznamu a seznam použitých značek

Přepis mluveného projevu do psané podoby podléhá určitým pravidlům; my jsem se při přepisu řídili publikací *Komplexní analýza komunikačního procesu* (Košenský a kol., 1999).

Přepsaný zvukový záznam nepostihuje některé dílčí složky komunikace, a to zejména neverbální složku a paralingvální prostředky, které ovšem nejsou cílem našeho výzkumu, proto jsme je do přepsaného záznamu nijak nevyznačovali. V textu jsme pro srozumitelnost příslušnými značkami označili pouze některé vlastnosti textu, a to pauzu a signalizaci tázací výpovědi. Nesrozumitelné pasáže replik jsou podtrženy. Přepsaný záznam postrádá interpunkci a velká písmena na začátcích větných celků (velká

písmena uvádíme pouze u vlastních jmen, přezdívek a zkratk). Jednotlivé řádky projevů jsou opatřeny arabskými číslicemi ve sloupci na levém okraji. Před číslicemi označujeme v podobě velkých písmen jednotlivé mluvčí, A, B, popř. C. Nejedná se o záznam fonetický ani o běžný pravopis podle gramatických pravidel – je to jakási modifikace obou způsobů.

Zde uvádíme seznam použitých značek:

- / pauza
- ? signalizace tázací výpovědi
- _____ nesrozumitelná pasáž

7. SLOVNÍK ANGLICISMŮ UŽÍVANÝCH V NEOFICIÁLNÍ KOMUNIKACI MLÁDEŽE

V této kapitole uvádíme abecední seznam nasbíraných anglicismů. Jednotlivé anglicismy jsou doplněny původním anglickým lexémem a jeho českým ekvivalentem, resp. ekvivalenty. Dále pod číselným označením uvádíme, z kterého dílčího korpusu daný anglicismus pochází; pracovní jsme korpusy označili arabskými číslicemi: 1 označuje komunikaci žáků základních škol, 2 komunikaci studentů středních škol a 3 komunikaci studentů vysokých škol. Zvlášť uvádíme seznam anglických zkratk, geografické názvy, jména hudebních skupin, různé vlastní názvy, např. společností, jejichž název má původ v angličtině, vlastní jména osob a přezdívky, a výrazy, jež označují postavy v počítačových hrách a s nimiž se v jiném typu komunikace nesetkáme. Pokud se některé přejímky vyskytly v zaznamenaných komunikacích ve více podobách, včetně deminutiv, všechny uvádíme společně v jednom řádku za sebou.

Při sestavování slovníku jsme pracovali se dvěma *Anglicko-českými a česko-anglickými slovníky* (Poldauf, 1994; Řešetka, 1997), s výkladovým slovníkem *The Penguin English Dictionary* (2005), s *Akademickým slovníkem cizích slov* (1995), s *Českým etymologickým slovníkem* (Rejzek, 2001) a s oběma *Slovníky neologizmů* (Martincová, 1998; Martincová, 2004).

V anglicko-českých slovnících a ve výkladovém slovníku jsme zjišťovali význam, resp. významy, původních anglických lexémů, z nichž zaznamenané anglicismy pocházejí, jejich pravopis a český překlad. Většina námi zachycených anglicismů je známa širší veřejnosti, proto jejich významy v češtině neuvádíme. Činíme tak pouze u přejímek, u kterých jsme to považovali za nutné; český ekvivalent nebo vysvětlení je pak uvedeno za českým překladem v závorkách. V slovnících cizích slov jsme zjišťovali pravopis přejatého výrazu, zda se skloňuje (a podle jaké deklinace), či zůstává nesklonný. Dále jsme využili publikaci *Internacionalizace současné české slovní zásoby* od D. Svobodové (2007) a její příspěvek *K otázce spisovnosti vybraných typů přejatých lexikálních jednotek* z přednášky na konferenci *Čeština - jazyk slovanský 3*, která probíhala od 15. 2. do 30. 4. 2009.

Výrazy, jež jsme nenašli ve výše uvedených slovnících (s výjimkou *Česko-anglického a anglicko-českého slovníku*), uvádíme v původním pravopisu. Některé

anglicismy mají v češtině více pravopisných podob, v takových případech uvádíme na prvním místě tu, která má nejbližší k původnímu pravopisu.

A

action – z angl. *action*, č. čin, akce, jednání, 3

aerobik – z angl. *aerobics*, č. aerobik, rytmické cvičení za doprovodu hudby, 3

airbus – z angl. *airbus*, č. aerobus, velké dopravní letadlo na střední a kratší vzdálenosti, 3

antivir, antiviráč – z angl. *antivirus program*, č. antivirový program (užíváno ve výpočetní technice v souvislosti s ochranou počítačů proti počítačovým virům), 2, 3

B

bar – z angl. *bar*, č. výčepní pult, výčep, 3

barmanka – z angl. *barman*, č. výčepní, 2

basketbal, basket – z angl. *basketball*, č. košíková, 1

bestofka – z angl. *the best of*, č. to nejlepší z (užíváno v souvislosti s vydáním výběru nejlepších písní hudebního interpreta), 1, 3

billboard – z am. angl. *billboard*, č. plakátovací tabule, plakátovací plocha, 3

boarding – z angl. *boarding* ze slovesa *board*, č. nastoupit na loď, letadlo apod., 3

boss – z am. angl. *boss*, č. šéf, vedoucí, 1

bowling – z angl. *bowling*, č. (doslova) koulení (druh hry s kuželkami a koulí v č. nazývaný bowling nebo americké kuželky), 3

box – z angl. *box*, č. krabice, pouzdro, dóza, 3

burger – z am. angl. *burger*, č. karbanátek, 1

bye-bye – z angl. *bye-bye*, č. pá-pá, nazdar (při loučení), 1

C

cash – z angl. *cash*, č. (hotové) peníze, hotovost, 1

catering – z angl. *cater*, č. obstarávat potraviny, zásobovat, osluhovat, 2

clicknout – z angl. *click*, č. cvaknout, klapnout, souhlasit, 2

comp – z angl. *computer*, č. počítač, 1, 2, 3

D

deletovaný – z angl. *delete*, č. vymazat, škrtnout, 3

discman, diskman – z angl. *disc* a *man*, č. ‘disk, gramofonová deska‘ a ‘muž‘ (přenosný kapesní přehrávač kompaktních desek), 2

diskotéka – z angl. *discotheque*, č. diskotéka (taneční večer s přehráváním gramofonových desek), 3

dolar – z angl. *dollar*, č. dolar (měna v USA), 3

drink – z angl. *drink*, č. nápoj, pití (v češtině *drink* znamená většinou nápoj alkoholický), 3

džem – z angl. *jam*, č. marmeláda, zavařenina, 3

džus, džusík – z angl. *juice*, č. šťáva, 2, 3

E

enter – z angl. *enter*, č. vstup, vstoupit (označení klávesnice na PC pro odeslání), 1

excel – z angl. *Microsoft Excel*, č. ‘Microsoft (jméno firmy)‘ a ‘znamenitý, výborný‘ (tabulkový procesor od firmy Microsoft), 3

F

facebook – z angl. *face* a *book*, č. ‘tvář‘ a ‘kniha‘ (rozsáhlý společenský webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a zábavě), 3

fast food, fastfood – z angl. *fast food*, č. rychlé občerstvení, 2

film – z angl. *film*, č. film (souvislá řada snímků na kinematografickém materiálu určená k promítání), 1, 3

fit – z angl. *fit*, č. v dobré formě/ kondici, 3

flashka – z angl. *flash disc*, č. (doslova) nevázaný disk (paměťové zařízení používané převážně jako náhrada diskety), 3

fotbal – z angl. *football*, č. kopaná, 1

G

gang – z angl. *gang*, č. tlupa, parta, 3

gate – z angl. *gate*, č. brána, vchod, vstup (odletová přepážka na letišti), 3

gentleman, džentlmen – z angl. *gentleman*, č. (doslova) ušlechtilý muž, džentlmen, 2, 3

H

hadr – z angl. *hardware*, č. (doslova) železné zboží (fyzické zařízení na zpracování údajů), 3

hamburger, hambáč – z angl. *hamburger*, č. ‘šunka‘ a ‘karbanátek‘ (rozříznutá žemle nebo dalašánka s neobalovaným opečeným karbanátkem z hovězího nebo drůbežího masa), 1, 3

hit – z angl. *hit*, č. úspěch, šlágr, 3

hokej – z angl. *hockey*, č. hokej, 1

hot dog, hotdog – z angl. *hot dog*, č. párek, vuřt v housce, 1

CH

chat – z angl. *chat*, č. povídat (si), 1

cheesburger, cheese – z angl. *cheese* a *burger*, č. ‘sýr‘ a ‘karbanátek‘ (druh hamburgeru obsahující sýr), 3

I

ice – z angl. *ice*, č. ledový, 3

image – z angl. *image*, č. obraz, podoba, dojem, 3

internet, net – z angl. *internet*, č. internet (světová komunikační síť, propojení počítačů prostřednictvím telefonních linek); *inter* je původem z l. a znamená *mezi*, *net* je původem z angl. a znamená *síť*, 3

internetový – z angl. *internet* (viz výše), 3

J

joint – z angl. *joint*, č. cigareta z marihuany, 3

juke-box, jukebox – z angl. *juke-box*, č. hudební automat na gramofonové desky, hrací skříň, 3

K

kickbox – z angl. *kickbox*, č. kickbox (druh boxu, při kterém se smí kopat nohama do soupeře), 3

koktajl, koktejl, koktejlík – z angl. *cocktail*, č. (doslova) kohoutí ocas (míchaný nápoj), 3

L

last call – z angl. *last call*, č. poslední výzva, 3

light – z angl. *light*, č. lehký (označuje výrobky s nižším podílem určité látky), 2

lightka – z angl. *light* (viz výše), 2

M

mail – z angl. *e-mail* (electronic mail), č. elektronická pošta, 3

make-up, mejkap – z angl. *make-up*, č. nalíčení, 1

miss – z angl. *Miss*, č. slečna (titul u jména); královna krásy, 2

mobil – z angl. *mobile phone*, mobilní telefon, 1, 2, 3

money – z angl. *money*, č. peníze, 1

N

nauploadnout – z angl. *upload*, č. nahrát, 2

nonstop – z angl. *nonstop*, č. bez zastávky, v jednom tahu, 3

notebook, notes – z angl. *notebook*, č. zápisník, notes, diář (v č. *notebook* označuje typ malého počítače), 1, 3

O

oldies – z angl. *old*, č. starý, 3

oldiesový – z angl. *old* (viz výše), 3

on-line, online – z angl. *on-line*, č. (doslova) na lince (připojený k počítači), 3

off-line – z angl. *off-line*, č. (doslova) mimo linku (nepřipojený k počítači), 3

P

pankáč – z angl. *punk*, č. pank (hudební styl), 2, 3

party – z angl. *party*, č. večírek, 3
please – z angl. *please*, č. prosit, 1
pochatovat – z angl. *chat* (viz *chat*), 3
pop – z angl. *pop*, č. pop (hudební styl), 3

R

ready – z angl. *ready*, č. připravený, 3
reality show – z angl. *reality show*, č. (doslova) opravdové představení (typ televizního pořadu, který je založený na zobrazení „reálného“ života), 2
remix – z angl. *remix*, č. znovu smíchat (nová skladba vytvořená spojením částí jiných úspěšných skladeb), 3
rozmixovat – z angl. *mix*, č. mísit se, smíchat se, 3

S

sekáč – z angl. *second hand*, č. z druhé ruky (obchod s použitým oblečením), 3
server – z angl. *server*, č. server (síťový počítač poskytující služby ostatním uživatelům sítě), 1
sex – z angl. *sex*, č. pohlavní styk, 1
sexy – z angl. *sex*, č. pohlavní styk (atraktivní), 3
shake – z angl. *shake*, č. třást (obvykle nealkoholický míchaný nápoj), 3
skinhead – z angl. *skinhead*, č. (doslova) holá hlava (příslušník hnutí holých lebek), 3
skypovat – z angl. *Skype*, č. používat Skype, volat přes Skype, 3
snajper, snajpr – z angl. *sniper*, č. odstřelovač, 1
snowboard – z angl. *snowboard*, č. snowboardové prkno, tj. speciální prkno pro jízdu na sněhu; sport, kde člověk využívá snowboardové prkno, 1, 2
sorry, soráč – z angl. *sorry*, č. promiňte, pardon, 1, 3
soundtrack – z angl. *soundtrack*, č. zvukový záznam, 3
speedy boarding – z angl. *speedy* a *boarding*, č. ‘rychlý‘ a ‘nalodění‘ (přednostní nástup do letadla), 3
spinning, spin – z angl. *spin*, č. (doslova) rotace (skupinové cvičení na speciálních kolech s doprovodem hudby k posílení tělesné kondice, k tvarování postavy apod.), 3
squash – z angl. *squash*, č. (doslova) rozmačkat (hra s míčem proti zdi), 3
steak, stejk – z angl. *steak*, č. řízek, 3

stevard – z angl. *steward*, č. lodní nebo palubní číšník, 3
stevardka – z angl. *steward*, č. lodní nebo palubní číšnice, 3
striptérka – z angl. *striptease*, č. striptýz, 1
surfovát – z angl. *surf*, č. příboj; surfovat, 3
svetr – z angl. *sweater*, č. svetr, 3

T

talk show – z angl. *talk* a *show*, č. ‘mluvit‘ a ‘představení‘ (rozhlasový nebo televizní pořad, jehož součástí je rozhovor s významným hostem), 2
terminál – z angl. *terminal*, č. hraniční, mezní, konečný, 3
test – z angl. *test*, č. pokus, zkouška, 1
time, tajm – z angl. *time*, č. čas, 1
tipnout si – z angl. *tip*, č. tipovat (ze sportu), 3
toastovač, toustovač – z angl. *toast*, č. topinka, 3
top modelka – z angl. *top model*, č. špičková modelka, 3
trend – z angl. *trend*, č. celková tendence, směr vývoje, 2
trénink – z angl. *training*, č. cvičení, 1

U

underground – z angl. *underground*, č. podzemí (umělecké hnutí protestující svou tvorbou proti konformitě, oficiální kultuře), 1
update – z angl. *update*, č. aktualizovat, 2
upgrade – z angl. *upgrade*, č. stoupaní, svah (užíváno v oblasti výpočetní techniky, kde *upgrade* obecně znamená výměnu hardware, software nebo firmware za novější nebo lepší verzi), 2

V

víkend – z angl. *weekend*, č. konec týdne, 2, 3
vytipovat – z angl. *tip* (viz tipnout si), 3

W

word – z angl. *Microsoft Word*, č. (doslova) ‘Microsoft (jméno firmy)‘ a ‘slovo‘ (textový procesor od firmy Microsoft), 3

ZKRATKY

CD, cédo – z angl. *Compact Disc*, č. kompaktní deska, 1, 2, 3

E.T. – z angl. *Extra-Terrestrial*, č. mimozemšťan, 1

hi-fi, hifi, Hi-fi, Hi-Fi, Hifi – z angl. *High Fidelity*, č. (doslova) vysoká věrnost (označení pro elektroakustické zařízení s kvalitní reprodukcí), 3

ICQ, ajsko, íčko – z angl. slovní hříčky *I seek you*, č. (doslova) pátrám po tobě (ICQ je software pro posílání textových zpráv a další komunikaci uživatelů), 1, 2

ip adresa - z angl. *internet protocol address*, č. (doslova) adresa internetového protokolu (číslo, které jednoznačně identifikuje síťové rozhraní v počítačové síti), 1

iPod – z angl. *Portable Device*, č. přenosné zařízení (multimediální přehrávač), 3

KFC – z angl. *Kentucky Fried Chicken*, č. (doslova) kentucké smažené kuře (jméno firmy), 1, 3

LAN, LANovka – z angl. *Local Area Network*, č. (doslova) pásmo místní sítě (počítačová síť, která pokrývá malé geografické území, např. domácnosti nebo malé firmy), 1

MP3 – z angl. *Motion Picture Experts Group*, č. ‘pohyb’, ‘obraz, zobrazení’, ‘odborníci’ a ‘skupina’ (hudební přehrávač, který je schopen přehrávat zvukový záznam ve formátu MP3), 1, 2, 3

O.K., o.k. – z angl. *oll korrekt* (jde o chybný zápis tvaru *all correct*), č. všechno v pořádku, 1

O₂ – firma patřící do nadnárodní skupiny telefonních operátorů Telefónica O₂, 3 (výslovnost této zkratky se realizuje podle anglické výslovnosti, proto jsme ji zde uvedli)

PIN – z angl. *Personal Identification Number*, č. osobní identifikační číslo (tajný číselný kód přidělený platební kartě), 3

PSP – z angl. *PlayStation Portable*, č. ‘hrát (si)’, ‘stanoviště, místo’ a ‘přenosný’ (přenosné zábavní zařízení), 1

RAM – z angl. *Random Access Memory*, č. ‘náhodný, nepravidelný’, ‘přístup’ a ‘paměť’ (paměť s přímým přístupem určená k vícenásobnému zápisu i čtení dat), 2

SIM – z angl. *Subscriber Identity Module*, č. ‘podepsaný; předplatitel’, ‘totožnost’ a ‘jednotka’ (účastnická identifikační karta, která slouží pro identifikaci účastníka v mobilní síti), 3

Skype – z angl. slovní hříčky *Sky peer to peer*, č. ‘obloha’, ‘osoba’, a ‘k, ke’ (program, který umožňuje provozovat internetovou telefonii), 1, 2, 3

SMS, esemeska – z angl. *Short Message Service*, č. ‘krátký’, ‘zpráva’ a ‘služba’ (krátká textová zpráva), 2, 3

TESCO, Tesco – ze jmen angl. podnikatelů T. E. Stockwella a Jeffa Cohena, č. obchodní řetězec nabízející potravinové a nepotravinové zboží, 1

Wifi – z angl. *wireless fidelity*, č. (doslova) bezdrátová věrnost (bezdrátové připojení), 3

GEOGRAFICKÉ NÁZVY

Gatwick

Hudson

Miami

HUDEBNÍ SKUPINY

Black Dog

Black Sabbath

Democracy

Floggy Molly

Guns’n’Roses

Metallica

Queen

RŮZNÉ VLASTNÍ NÁZVY

Cinestar

Clearmix

Comeback

Cosmopolitan

Counter Strike

Filmax

Game 4ever

Hard’n Heavy

High School Musical

Horsefeathers

Mekáč
Mercury
Need for Speed
On stream server
Radio Beat
Rapidshare
Simps
Stronghold
Student Agency
Sunshine
T-Mobile
Vehicle
Video-film

VLASTNÍ JMÉNA OSOB, POPŘ. PŘEZDÍVKY

Brad Pitt
Down (přezdívka)
Freddie
Naomi Campbell
Paul Rogers

POSTAVY V PC HŘE

Damage
Dagger
Event
Healovat
HP
Rough
Sword
War

8. ADAPTACE CIZOJAZYČNÝCH LEXÉMŮ

8.1. Přejímky podle stupně formální adaptace

Na základě stupně počestění rozlišujeme v současné české lexikologii dva základní typy cizojazyčných lexémů: 1. slova záměrně užívaná jako cizí s plným vědomím a se všemi důsledky (někteří autoři tato slova označují jako slova cizí), 2. slova, jež se chápou jako součást české slovní zásoby a podle toho jsou vyslovována, skloňována apod. (někdy se označují jako slova přejatá, ale toto označení nebývá lingvisty striktně dodržováno).

„V širším smyslu přejímání slov zahrnuje nejen adopci formálně (a současně i významově) odlišných lexikálních jednotek, ale také vytváření lexémů z domácích prostředků podle cizího modelu, tzv. kalkování, kdy vznikají zvláštní jednotky z hlediska přejímajícího jazyka motivované, u nichž se vliv cizích jazyků uplatňuje nepřímo“ (Svobodová, 2007, s. 26).

Tímto vznikají 3 velké skupiny:

1. Lexémy původní, neadaptované

- a) Slova a citátová slovní spojení. Do české slovní zásoby jsou nejméně začleněná, vědomě se užívají jako cizí prostředky. Zůstává původní pravopis a zčásti i původní výslovnost a odlišnost od domácího morfologického systému. Většinou bývají víceslovná, např. *fair play*, *science fiction* apod. Jednoslovné lexémy bývají neskloňné, např. *barbecue*, *hobby*.
- b) Takzvaná okřídlená slova. Jedná se o cizojazyčné a přeložené výroky a citáty, jež se staly součástí jazykového úzu, např. *cherchez la femme*.

2. Slova přejatá, v češtině adaptovaná

- a) Nedávno přejatá lexémy, které si zachovávají původní pravopis a částečně výslovnost, ale morfologicky zařazené, např. *hardware*, G sg. *hardwaru*.
- b) Pravopisně počestěná slova stále pocíťovaná jako cizí, např. *brožura*.
- c) Pravopisně rozkolísaná slova, např. *computer* – *komputer* i *kompjútr*, *speaker* – *spíkr*.
- d) Lexémy plně zdomácnělé, které se přizpůsobily natolik, že se vytratilo povědomí o jejich cizím původu, např. *mušket*, *pošta*.

- e) Hybridní výrazy, u nichž se spojilo působení dvou jazyků, např. složeniny *rychlodabing* (jeden komponent je domácí a jeden přejatý).

3. Kalky, tj. doslovné překlady

- a) Kalky slovotvorné vznikají překladem nebo náhradou jednotlivých formantů nebo komponentů slov cizího původu, např. *počít-ač* (*compute-r*), *čas-ovač* (*time-r*), *surf-ař* (*surf-er*) apod.
- b) Kalky víceslovné, např. frazeologismy *startovat proces* – *start process*, slovesné vazby *zabookovat letenku* – *book air ticket*, *mít úkolů až po krk* – *up to neck* místo českého *až nad hlavu*, nebo atributivní syntagmata (*měkký úvěr* – *soft loan*, *uživatelsky přívětivé prostředí* – *user friendly environment*, *trvale udržitelný zdroj* – *sustainable development* apod.).
- c) Kalky sémantické vznikají tak, že slovo, které existuje v daném jazyce v určitém významu, získá další význam podle cizí předlohy, např. *myš* (pův. č. hlodavec) nabylo významu „prostředek ovládnutí počítače“ překladem angl. *mouse*, podobně např. *koks* – *coke* (angl. slang. kokain), *tráva* – *grass* (angl. slang. marihuana).

Mezi těmito třemi skupinami existuje celá řada přechodů a mezistupňů. Výrazy, které náleží do jiného jazykového systému, postupně přecházejí na periferii české slovní zásoby a podle míry své významové a společenské potřeby pak pronikají do oblasti přechodu a některé i do jejího jádra. V hojně míře se pak objevují zejména termíny a slangismy.

8.2. Adaptace anglicismů

Formální adaptace anglicismů je progresivní proces, který není ještě ukončen a stále probíhá, a to zejména u nových přejímk. Jednotlivé výrazy a formy procházejí různými fázemi. Na průběhu i výsledku se podílí zároveň více vlivů, které mají různou úlohu a působí v různých vzájemných vztazích, např. stáří přejetí, typová vzdálenost výchozího a přejímacího jazyka, závažnost a ustálenost lexikálního významu, slovotvorné vlastnosti, frekvence a oblast užití, typ uživatelů, druh slova atd.

Obecně je adaptace výsledkem odlišného pravopisu a výslovnosti v češtině a angličtině a vysoká flektivnost a slovotvorná produktivita češtiny. Tlak na počesťování anglicismů je různý, zejména podle stylové příslušnosti přejímk – v odborné sféře

nemusí být počešťování žádoucí, protože snižuje identifikační hodnotu anglicismů. Naopak mimo tuto oblast je počešťování jevem velmi častým (Svobodová, 2007).

Adaptace anglicismů probíhá v různých rovinách jazyka. V této kapitole se pokusíme charakterizovat, jakým způsobem se počešťují, popř. nepočešťují, námi zaznamenané přejímky, a to v rovině hláskoslovné, morfologické, slovtvorné a sémantické.

8.2.1. Hláskoslovná adaptace

Anglická slova přejímaná do češtiny se téměř vždy přizpůsobují v rovině zvukové a ve větší či menší míře i v rovině grafické. Přestože jsme zaznamenávali a analyzovali komunikáty mluvené, pro sestavení slovníku v kapitole 7 bylo nutné postihnout také pravopisnou podobu zaznamenaných anglicismů.

Nejprve se zaměříme na problematiku přízvuku. V češtině je obvykle přízvuk na první slabice, kdežto v angličtině hrají pro stanovení přízvuku, který může být téměř na kterékoli slabice, důležitou roli některé aspekty slova. Podle Roache (2000) jsou pro stanovení přízvuku v anglickém slově rozhodující tato hlediska:

1. zda jde o slovo neodvozené, odvozené jedním či více afixy nebo o kompozitum,
2. slovní druh daného lexému,
3. zda se jedná o slovo jednoslabičné či víceslabičné (většina jednoslabičných slov má přízvuk na první slabice),
4. fonologická struktura těchto slabik.

Je tedy zjevné, že otázka přízvuku v angličtině představuje pro nerodilé mluvčí velmi problematickou oblast. V námi zaznamenaných komunikátech všichni mluvčí důsledně přesouvali přízvuk na první slabiku. Pro úplnost uvádíme některé příklady: *excel* (angl. [ik'sel], č. ['eksel]), *reality (show)* (angl. [ri'aliti], č. ['reality]) apod.

Velký problém pro českého mluvčího představuje poměr mezi mluvenou a psanou podobou angličtiny, který je kvalitativně jiný než v češtině (Bozděchová, 1997). Částečná shoda těchto forem se objevuje u malého počtu přejímek, a to zejména u slov jednoslabičných (my jsme zaznamenali tato: *bar, film, fit, hit, pop, test, top*). Angličtina má k dispozici jiný repertoár hlásek než čeština. Některé hlásky jsou podobné, některé v češtině neexistují. Z anglických konsonantů, jimiž čeština nedisponuje, můžeme uvést

tyto: [w], [ŋ], [θ] a [ð], z vokálů pak tyto: široké e [æ], smíšený vokál [ə] a [ɜ:] (Roach, 2000).

V našem výzkumu komunikanti hlásky anglického původu nahradili nejbližšími českými hláskami. Např. ve slově *word* se objevuje obouretné [w], které se v námi zaznamenaných komunikátech realizovalo pouze retozubně, [v]. Angličtina při tom [w] a [v] důsledně rozlišuje. Ve slovech *show*, *snowboard* a *bowling* se sice v pravopisu také vyskytuje **w**, ale v rámci jedné slabiky s předcházejícím **o**, proto se realizuje jako dvojhláska [əu] (v angl.), v č. pak dvojhláskou [ou]. Ve slovech končících sufixem **-ing** (*boarding*, *bowling*, *catering*, *spinning*) se v angličtině vyslovuje velára [ŋ]; my jsme zaznamenali počestěnou výslovnost pomocí skupiny hlásek [nk]. Zde bychom rádi zmínili lexém *trénink*, který v původním pravopisu končí taktéž na **-ing** (*training*), ale v rámci hláskoslovné adaptace se češtině přizpůsobil i v psané podobě, a to na *trénink*.

U konsonantů představuje jeden z největších problémů skupina **-th**, která se v angličtině může ve výslovnosti realizovat dvěma způsoby: [θ] nebo [ð]. Ani jedna z hlásek se v češtině nevyskytuje a pro českého mluvčího představuje významnou překážku při studiu anglického jazyka, protože má pro českého mluvčího neobvyklé místo artikulace. Vyskytuje se i v některých jménech, např. *Smith*. Český mluvčí tuto hláskovou skupinu vyslovuje jako [s] nebo [t]. Nám se podařilo tuto problematickou skupinu zachytit pouze v jednom případě, a to ve jméně hudební skupiny *Black Sabbath* [sæbəθ], která se v podání našich komunikantů realizovala takto: [sabat].

V některých anglických slovech, kde se v rámci jedné slabiky objeví vokál **a** a vzápětí za ním konsonant **r** jakožto poslední člen hláskové skupiny dané slabiky, dochází ve výslovnosti často k prodloužení vokálu **a**. My jsem zaznamenali např. tato slova: *bar* [ba:], *party* [pa:ty] apod. Naši komunikanti vyslovovali tato slova buď náležitě podle anglických ortoepických pravidel, tedy dlouze, např. *party* [párty], nebo v počestěné podobě, tedy krátce, *bar* [bar].

Tzv. široké e [æ] v grafické podobě často odpovídá vokálu **a** mezi dvěma konsonanty, popř. na začátku slova. Takových slov je v angličtině relativně mnoho a nemalé procento z nich v rámci přejímání proniká i do české slovní zásoby. Zachytili jsme např. tato slova: *action*, *antivirus*, *cash*, *chat*, *flashka*, *gang* atd. Všichni mluvčí tyto výrazy jednotně vyslovovali v počestěné podobě [e], které můžeme v porovnání s [æ] označit ve výslovnosti za „užší“. Jiným způsobem se v komunikátech realizoval výraz *hamburger*, který byl vyslovován s [a], tedy podle pravopisné podoby; zároveň

došlo ve výslovnosti k vypuštění **e** na konci slova stejně jako u další složeniny s komponentem *burger* (*cheeseburger*) a u těchto slov: *server*, *snajper*, též *snajpr*.

Ve slovních spojeních *last call* a *fast food* se vyskytuje také psané **a** mezi dvěma konsonanty, ale zde se realizuje odlišná výslovnost než [æ]. Komunikanti tyto výrazy vyslovovali v nepočestěné podobě.

Psané **a** mezi dvěma konsonanty se může v angličtině vyslovovat také jako [ei]. I taková slova jsme zaznamenali, a to v této nepočestěné podobě, např. *facebook*, *gate*, *make-up*, *shake*, *update*, *upgrade*. Výjimkou byl lexém *catering* s původní výslovností [ei], ale zaznamenaný s [e].

Vokály se v anglických slovech vyslovují řádně, plně nebo se realizují tzv. smíšeným vokálem [ə]. Tento vokál se vyskytuje např. ve výrazu *dolar* [dolə], *terminal* [tɜ:minəl]. Komunikanti takové výrazy vyslovovali podle psané podoby, tedy [dolar] a [terminál] (u tohoto lexému došlo navíc k prodloužení **a**). Ve výrazu *terminal* se v původní anglické výslovnosti objevuje ještě další smíšený vokál [ɜ]; v zaznamenaných komunikátech se realizoval podle psané podoby slova jako [er].

Přestože většina komunikantů vyslovovala přejímky v počestěné podobě, zaznamenali jsme skupinu slov, kde tomu tak nebylo. Psané **u** v přejímkách typu *airbus*, *underground*, *update*, *nauploadnout* (z angl. *upload*) apod. se v angličtině realizuje v mluvené řeči jako [a]. Všichni mluvčí bez výjimky jej takto vyslovovali, žádný z komunikantů jej nevyslovil v podobě podle pravidel české ortoepie. Podobně tomu bylo i u skupiny **-oo-** ve slovech typu *facebook*, *fast food*, *notebook*, která se u všech mluvčích bez rozdílu realizovala ve své původní podobě jako [u]. Do této skupiny slov, u nichž se vyskytuje **-oo-**, patří také přejímka *fotbal*, která je součástí české slovní zásoby již delší dobu, a v angličtině se vyslovuje s [u]. V zaznamenaných komunikátech se tento výraz na rozdíl od výše zmíněných příkladů realizoval v počestěné podobě s [o], pravděpodobně na základě počestěné podoby pravopisu *fotbal*.

Přejatá kompozita *basketbal* a *fotbal* obsahují komponent *ball*, jehož řádná anglická výslovnost je [bo:l]. My jsme je zaznamenali s výslovností počestěnou, tedy v podobě [bal]. Vedle této realizace uvádí D. Svobodová (2007) v podobných přejatých kompozitech také výslovnostní variantu původní, např. ve slovech *baseball*, *softball*, *streetball*.

V angličtině nedochází k asimilaci znělosti na konci slova, jako je tomu v češtině. Je-li na konci slova přízvučná souhláska, pak se také přízvučně vysloví, např. *billboard* [bilbo:d]. My jsme asimilaci znělosti na konci slov u anglicismů zaznamenali,

např. *billboard* [bilbort], *fast food* [fást fut], *gang* [genk], *hot dog* [hot dok], *skinhead* [skinhet], *snowboard* [snoubort], *stevard* [stevart] apod. Při skloňování se stejně jako v češtině vyslovuje příslušná souhláska zněle: ... *jak tam byl na tom billboardu* ...; ... *tam za tím fast foodem* ..., ... *likvidoval mrtvoly nějakýho mafiánskýho gangu*...

Přestože jsme analyzovali komunikáty mluvené, zde pro úplnost uvádíme i krátký přehled pravopisné adaptace námi zaznamenaných anglicismů; vycházeli jsme z *Akademického slovníku cizích slov* (1995), z *Českého etymologického slovníku* (Rejzek, 2001) a z obou *Slovníků neologizmů* (Martincoá, 1998; Martincová, 2004).

Anglicismy, které jsme zaznamenali, můžeme rozdělit do tří skupin na: 1. pravopisně adaptované, 2. pravopisně neadaptované, 3. s rozkolísaným pravopisem. Jako slova pravopisně adaptovaná označujeme ta, u nichž užíváme počeštěný pravopis a běžně se skloňují podle českých deklinačních vzorů (např. *džus*, *džem*, *stevardka*, *svetr*, *víkend*). Neadaptované anglicismy si zachovávají původní pravopis (*boss*, *billboard*, *bowling*, *gang*, *game*) a některé zůstávají navíc nesklonné, např. *action*, *ice*, *nonstop*, *party*. Rozkolísaný pravopis, tj. český i anglický, mají např. tyto přejímky: *make-up* – *mejkap*, *steak* – *stejk*, *toastovač* – *toustovač*.

8.2.2. Morfologická a slovtvorná adaptace

Za jeden ze základních způsobů počeštění přejatých výrazů a jejich začlenění do české slovní zásoby lze považovat adaptaci morfologickou a morfologicko-slovtvornou, kdy se na výsledných tvarech slov podílejí české afixy tvarotvorné i slovtvorné (Svobodová, 2007). Stejně jako v předchozí kapitole i zde jsme vycházeli ze slovníků cizích slov a obou slovníků neologizmů, které uvádíme v bibliografii.

SUBSTANTIVA

Základní morfologické rozdíly mezi angličtinou a češtinou, které mají největší vliv na proces počešťování, spočívají v rozdílech mezi anglickou konverzí a českou flexí. Morfologická adaptace představuje jeden ze základních způsobů počešťování přejatých slov a jejich začlenění do české slovní zásoby. V případě substantiv spočívá v jejich přiřazení k příslušným českým deklinačním typům. Obecně platí, že substantiva, která jsou zakončena stejně jako slova česká, se většinou morfologicky

přizpůsobují snáze, tzn. že se skloňují (neplatí to např. pro námi zaznamenané substantivum *action*, jež se neskloňuje, přestože je zakončené **-n** stejně jako mnoho českých substantiv). Naopak substantiva zakončená odlišně zůstávají často neskloňná, my jsme zaznamenali např. *party*. Vznikají tak dvě skupiny slov, kdy k jedné náleží podstatná jména, jež se plně zapojila do české skloňovací soustavy, a ke druhé podstatná jména, jež se nezačlenila a zůstala neskloňná.

Většinu zaznamenaných substantiv komunikanti skloňovali podle českých paradigmat, např. *airbus*, *bar*, *discman*, *diskotéka*, *film*, *mail*, *notebook* atd. Jako neskloňná, jichž jsme zaznamenali menší počet, byla použita vedle výše zmíněných *action* a *party* také tato slova: *cash*, *gate*, *miss*, *money*, (*reality*, *talk*) *show* a *underground*. Výraz *fast food* jsme zaznamenali jako skloňné substantivum, přičemž *Slovník neologizmů 2* (Martincová, 2004) uvádí, že existuje i v podobě neskloňné. Také anglicismus *hot dog* se objevil v zaznamenaných komunikátech jako substantivum skloňné, ale *Akademický slovník cizích slov* (1995) jej uvádí jako substantivum neskloňné.

Část zachycených přejímek nebyla ve slovnících doložena. Zde uvádíme jejich přehled spolu s částí repliky, v níž se objevily (podtržené výrazy jsou jiné realizace anglicismů, jež ve slovnících doloženy jsou):

antiviráč: ... *potřebovali bysme nový upgrade **antiviráče***...

basket: ... *ty chodíš na **basket***?

bestofka: ... *vydali vlastně tu **bestofku***...; ... *to sou takový ty **bestofky** víš*...

burger: ... *zašli bysme někam na **burgera***

catering: ... *jak d'ál ten **catering***

comp: ... *pak jdeme zase na **compa***; *normálně jsem na **compu** našla*...; *pust' mě prosim tě na **comp***

excel: ... *stačí word a **excel** s tím si vystačím vid'*

facebook: ... *víš co já totiž potřebuju na **facebooku***

flashka: ... *z **flashky** teda nevim to*

hambáč: *do Mekáče na **hambáče** no to ne teda*

hadr:... *tak jsme zjistili že je to teda ten **hadr***...; *no něco málo jsme z toho vytáhli z toho **hadru***

chat: ... *jakto že si s nima nechci povídat na **chatu***

cheese: ... *tak jsem si dala **cheese***

joint: ... *chtěl mi nabídnout **jointa***

lightka: ... **lightku**

mobil: ... *ty jo proč si furt hraješ s tim **mobilem**?*; *tož hodinky nemám mám tu **mobila**;*
... *táta jak má služební **mobil** ...;* ... **mobila** nesmíš

net: *nó ale já ted' ještě **surfuju** chvíli po **netu** ...*

notes: *tam můžeš vlastně **notes** že jo*

shake: *já bych si dala asi čokoládovýho **shakea***

spin: *co to do tebe vjelo že chceš s náma na **spin**?*

spinning: *pudeme už konečně někdy na ten **spinning**?*

update: ... *páč nám zítra vyprší doba kterou jsme měli na **update***

word: *stačí **word** a excel s tim si vystačím vid'*

V rámci morfologické adaptace lze v této skupině slov vysledovat některé zajímavé jevy. Např. neživotná substantiva maskulin *burger, comp, joint, mobil* a *shake* byla v komunikátech užita v některých pádech s koncovku životných maskulin **-a** (*burgera, compa, jointa* atd.). Zkrácené tvary kompozit *hamburger* a *cheesburger*, *hambáč* a *cheese*, byly vyskloňovány podle jiných vzorů než jejich plné podoby: *hamburger*, -u, ale *hambáč*, -e; *cheesburger*, -u, ale *cheese*, -e. U jiných podobných slov se skloňování nezměnilo, např. *internet*, -u, stejně i *net*, -u.

Většina substantiv, která jsme v našem výzkumu zaznamenali, se v komunikátech skloňovala podle neživotného vzoru maskulin **hrad**, např. *airbus, bar, billboard, box, discman, dolar, drink, džem, hit* apod. Dále se ze vzorů mužského rodu neživotného uplatnil vzor **stroj**, např. při skloňování slova *sekáč*. Substantiva *boss, pankáč, snajper* a *stevard*, tedy podstatná jména označující osoby, se skloňovala podle vzoru životných maskulin **pán**. Z ženských vzorů jsme zaznamenali vzor **žena** (*barmanka, diskotéka, stevardka, striptérka*). Část slov se v komunikátech vyskytla ve tvaru, z něhož jsme nemohli posoudit, zda se v morfologické rovině adaptovala, např. *aerobik, basket, catering, image* atd.

Z výše uvedeného vyplývá, že zaznamenané anglicismy byly většinou užity jako neživotná maskulina (*billboard, snowboard, víkend*), menší část potom jako maskulina životná (*boss, pankáč*) a jako feminina (*barmanka, diskotéka*). Žádný přejatý lexém v komunikátech nebyl neutrem.

Zajímavým výrazem je anglicismus *bestofka*, který vznikl z anglického *the best of*, v překladu *to nejlepší z*. V původním jazyce se tedy nejedná o substantivum, to vzniklo až v jazyce přejímacím, a to spojením superlativu přídavného jména *good* (č. dobrý, hodný) a předložky *of* (č. od, ze). Výraz je odvozen od názvů výběrových alb

hudebních interpretů nesoucích název *The best of* doplněný jménem zpěváka nebo hudební formace. Komunikanti jej skloňovali podle paradigmatu vzoru **žena**. Zaznamenali jsme i relativně velké množství zkratk, těm se budeme věnovat podrobně v dalších kapitolách.

Za zmínku stojí tvar „*Sabbathy*“ zaznamenaný v komunikátech žáků základní školy („*Sabbathy ty neznám tolik písniček*“). Je odvozen od jména hudební skupiny Black Sabbath, která čítá čtyři členy. Pro označení všech členů tohoto hudebního celku použil komunikant tvar akuzativu plurálu, který se běžně užívá se jmény obecnými. Podobně tomu bylo i u výrazu *Queeni* („*no tak jako **Queeni** že bych je musel ale...*“) užitým v nominativu plurálu.

D. Svobodová uvádí v publikaci *Internacionalizace současné české slovní zásoby* (2007) jako celkem početnou skupinu výrazy tvořené formantem **-man/-men**, např. *businessman*, *showman* apod. Slovtvorný prvek **-man/-men** je obvykle považován za druhý komponent kompozit, ale díky zobecňování svého významu bývá zařazován mezi tzv. suffixoidy.⁴ Všechna substantiva s komponentem **-man/-men** se skloňují podle vzoru **pán**. V analyzovaných komunikátech jsme zaznamenali také kompozita s komponentem **-man/-men**, např. *discman*, *gentleman*, též *džentlmen*. Výraz *discman* byl skloňován podle vzoru **hrad**, výraz *gentleman*, též *džentlmen*, byl zaznamenan ve tvaru, z něhož nebylo možné určit, jak byl skloňován.

D. Svobodová (2007) poukazuje na zvláštní skupinu podstatných jmen přejatých v původním gerundiálním nebo participiálním tvaru s příponou **-ing** (v češtině adaptovanou jako **-ink**). Vznikají ze sloves připojením přípony **-ing**, např. *to bowl*, č. koulet, po připojení přípony **-ing** vzniká tvar *bowling*, doslova ‘koulení‘ (používá se pro označení hry s kuželkami a koulí). V češtině mají většinou charakter derivátů sloves a pojmenovávají druhy činností nebo jejich výsledky. V některých případech je tento význam posunut a substantivum má význam nedějový, popř. má širší význam než původní sloveso. Tato slova se vyskytují v různých oblastech, ať už profesních, sportovních nebo ve slangu. Při skloňování se v lokálu plurálu v závislosti na počestění slova uplatňuje buď přípona **-inzích** (u nepočestěných), nebo **-incích** (u počestěných). Kodifikace umožňuje i varianty **-ingách**, resp. **-inkách**, ale nejsou příliš frekventované

⁴ U slovtvorné adaptace substantiv někdy dochází k tomu, že původní části složenin ztrácejí charakter komponentů a naopak nabývají charakteru přípon, bývají označovány jako suffixoidy (Svobodová, 2007).

a uživatelé jsou mnohdy chápány jako hovorové. Z této skupiny přejímek jsme zaznamenali výrazy *boarding*, *bowling*, *catering* a *spinning*.

Slovotvorná adaptace anglicismů souvisí se stupněm jejich adaptace morfologické, pravopisné a výslovnostní. V některých případech dochází k přejímání hotových, slovotvorně utvářených pojmenování (převážně u formálně podobných typů), častěji se jedná o tvoření od anglických základů slovotvornými postupy a prostředky analogickými s těmi, které se uplatňují u základů domácích (Bozděchová, 1997).

Formanty, jimiž jsou jména odvozována, lze podle jazykového původu rozdělit na domácí a přejatá. Tam, kde dochází ke spojování prvků z angličtiny a češtiny, mluvíme o tvoření hybridním. Nejčastějším případem hybridizace je připojování českého formantu k anglickému slovnímu základu. Dříve docházelo k hybridizaci zřídka, dnes je to poměrně častý jev (Svobodová, 2007).

Z českých formantů, jež se připojují k anglickým základům, se nám podařilo zaznamenat příponu **-áč**, která má expresivní význam: *antiviráč* (antivir), *hambáč* (hamburger), *Mekáč* (McDonald's), *pankáč* (punk), *soráč* (sorry), *sekáč* (second hand). Jistou dávkou expresivity lze pocíťovat i u deminutiv; v našem výzkumu se objevila tyto zdvojnásobky: *džusík* (džus), *koktejlík* (koktejl).

U substantiv ženského rodu jsme zaznamenali příponu **-ka**. Explicitně zařazuje substantiva k ženskému rodu a zachytili jsme ji jak u pojmenování univerbizovaných (*bestofka* - the best of, *lightka* - light cola, *flashka* - flash disk), tak i u neuniverbizovaných (*barmanka*, *stewardka*, *striptérka*). Protože poslední tři uvedené příklady v neodvozené podobě označují příslušníky mužského pohlaví (*barman*, *steward*, *striptér*), jde zde o přechylování. Přípona **-ka** je nejenom nejproduktivnější, ale také základní příponou v rámci přechylování. Lze jí odvodit ženskou podobu téměř od kteréhokoli životného maskulina, včetně slov přejatých, a takto vytvořené derivace se běžně používají ve spisovném i nespisovném jazyce (Svobodová, 2007).

Při přechylování se v češtině vedle přípony **-ka** uplatňuje i přípona **-ová**, a to konkrétně při přechylování cizích, tedy i anglických, příjmení. Představuje zajímavou kapitolu v oblasti počestřování cizích jmen. Nepřechýlení, a to i tam, kde vznikají tvary neobvyklé a nepodobné původním příjmením, je považováno za projev jazykové nekultivovanosti (Svobodová, 2007). Formant **-ová** umožňuje skloňovat přejatá ženská příjmení podle adjektivního vzoru užívaného pro pojmenování osob ženského pohlaví. Nám se podařilo zaznamenat příjmení nepřechýlené, (*Naomi*) *Campbell*. Jedním

z důvodů, proč si některá ženská příjmení zachovávají původní podobu může být fakt, že se v takové podobě vyskytují v češtině již delší dobu a lidé si na ně zvykli; v některých případech je původní pravopisná podoba bez přípony **-ová** podporována názvem produktu, který se jmenuje stejně jako osoba ženského pohlaví, což by odpovídalo i našemu příkladu.

ADJEKTIVA

Dalším slovním druhem, jež jsme v našich komunikátech zaznamenali, jsou přídavná jména. U adjektiv je pro morfologickou adaptaci velmi důležitá adaptace slovtvorná - pokud v rámci slovtvorné adaptace nedojde k připojení české koncovky k anglickému adjektivu, nelze takové adjektivum skloňovat, zůstává nesklonné, a tudíž morfologicky neadaptované.

V rámci přídavných jmen, která jsme zaznamenali, můžeme podle stupně morfologické adaptace vyčlenit dvě skupiny:

1. nesklonná, tedy nedotvořená českými sufixy (těch byla většina): *fit, ice, light, nonstop, off-line, on-line, ready* a *sexy*;
2. sklonná, tedy odvozená od anglického základu připojením přípony: *deletovaný, internetový* a *oldiesový*.

D. Svobodová (2007) vymezila ještě jednu skupinu adjektiv. Jedná se o přídavná jména, jež se vyskytují z hlediska formy ve více podobách, tj. ve tvaru původním i ve tvaru odvozeném příponou. Jako příklad uvádí kvalifikační adjektivum *fajn* (původní pravopis *fine*). Vyjadřuje menší míru pozitivního hodnocení a někteří mluvčí k němu připojují přípony, např. **-ový** nebo **-ý**. Tvar *fajnový* v určitém kontextu není vyjádřením pozitivního hodnocení, ale může naopak poukazovat na negativní stránku hodnoceného člověka. Adjektivum *fajn* se v námi analyzovaných komunikátech také objevilo, ale *Akademický slovník cizích slov* (1995) a *Slovník neologizmů* (martincová, 1998; Martincová, 2004) jej uvádí jako germanismus, který do němčiny pronikl z anglického jazyka. D. Svobodová (2007) jej uvádí jako přejímku z angličtiny. Při sestavování slovníku v našem výzkumu jsme se řídili výše zmíněnými slovníky, proto výraz *fajn* v seznamu námi zaznamenaných anglicismů neuvádíme, ale zde jsme považovali za nutné uvést i tento pohled.

Adjektiva, jež se slovtvorně adaptují připojením českého formantu, se snadno začleňují do českých paradigmat a nevyžadují žádné specifické způsoby skloňování.

Nám se podařilo zachytit dvě přípony, které se v tomto procesu uplatňují: **-ný** (*deletovaný*) a **-ový** (*internetový, oldiesový*). D. Svobodová (2007) vedle přípon **-ný** a **-ový** uvádí další, které se uplatňují při slootovorné adaptaci přídavných jmen, a to **-ský, -cký** a **-ní**. Za vůbec nejužívanější sufix lze označit **-ový**; takto vytvořená adjektiva vyjadřují nejčastěji význam nespécifické relace a skloňují se podle tvrdého adjektivního deklinačního typu (Svobodová, 2007). Naopak jako ojedinělý se podle D. Svobodové (2007) jeví formant **-ný**, se kterým se u adjektiv přejatých z angličtiny setkáme pouze u deverbativ. Jedná se o přídavná jména typu *deletovaný* (my jsme jej zaznamenali v podobě *deletovanej*), která vznikají připojením sufixu **-ový** ke slovesům odvozeným v češtině od přejatých základů kmenotvornými sufixy (*to delete – deletovat – deletovaný*). Velmi produktivním kmenotvorným sufixem je **-ova-** a téměř výlučný v rámci slootovorné adaptace anglických sloves. Takto derivovaná adjektiva jsou pak ve významu zasažení dějem.

Adjektiva, jež se vyskytla v zaznamenaných komunikátech, se skloňovala podle tvrdého adjektivního vzoru **mladý** (výraz *deletovaný* byl dokonce zaznamenán ve tvaru *deletovanej*, tzn. že došlo k diftongizaci).

Významnou skupinu v rámci adjektiv slootovorně adaptovaných příponou **-ový** tvoří derivace od anglických dějových substantiv se sufixem **-ing**. Tento sufix se většinou nepočesťuje a zůstává ve své původní podobě s neadaptovaným koncovým **-g**. Za něj se potom přidává sufix **-ový** (Svobodová, 2007). Nám se sice nepodařilo zaznamenat takové adjektivum, ale zachytili jsme substantiva končící **-ing**, z nichž taková přídavná jména vznikají: *bowling – bowlingový, catering – cateringový, spinning – spinningový*.

S výjimkou nesklonných přejatých adjektiv lze ostatní stupňovat a odvozovat z nich adverbia, což lze označit za druhý stupeň adaptace, kdy slova cizího původu procházejí stejnými změnami jako výrazy domácí (Svobodová, 2007).

V češtině i v angličtině je primární funkcí přídavných jmen ve větě funkce atributivní, tedy přívlastku. V angličtině je častým jevem případ, kdy funkci přívlastku plní podstatné jméno, popř. sloveso. Jedná se o takové situace, kdy spolu v těsné blízkosti existují dvě substantiva, resp. sloveso a substantivum, a první člen blíže specifikuje člen druhý. My jsme zaznamenali tyto příklady: *reality show, talk show*. Obě slovní spojení se v komunikátech realizovala v původní, tedy nepočesťené podobě, tzn. v nesklonném tvaru. Podařilo se nám zaznamenat další podobný příklad, *upgrade antiviráč*, kde je zajímavé to, že první substantivum, které v angličtině funguje ve stejné

podobě také jako verbum, mohlo být snadno upraveno na přídavné jméno (*upgrade – upgradovat – upgradovaný*), ale mluvčí dal přednost původní anglické podobě. Důvodů může být více, např. původní podoba je kratší, a tudíž ekonomičtější, komunikant dává přednost anglické formě nebo ovládá angličtinu natolik dobře, že tento tvar použil bezděky apod.

Většina přejatých adjektiv, která jsme zaznamenali v komunikátech, zůstala nesklonná, např. *fit, ice, nonstop, ready, sexy*. Adjektivum *ice* v angličtině funguje ve stejné podobě zároveň jako substantivum (led, zmrzlina), popř. jako sloveso (proměnit v led, opatřit ledem). My jsme ho zaznamenali ve výrazu *ice capuccino*, čímž tak došlo ke spojení dvou prvků cizího původu (*capuccino – původně it.*).

Další nesklonná adjektiva jsme zaznamenali v ustálených spojeních typu *fast food, hot dog* a další ve spojeních, jež se vztahují pouze k určitému oboru a nejsou univerzálně použitelná v dalších oblastech lidského života. Jedná se o tato spojení: *last call*, č. ‘poslední výzva’, a *speedy boarding*, č. ‘rychlé odbavení’. Oba výrazy byly užity v rozhovoru spojeném s tematikou cestování letadlem, komunikantka je použila pravděpodobně proto, že si v okamžiku komunikace nevybavila české ekvivalenty, popř. je neznala.

Zajímavým výrazem je přídavné jméno *light*. Nám se ho podařilo zachytit ve dvou podobách: 1. jako morfologicky neadaptované adjektivum *light*, 2. jako sklonné substantivum *lightka*, jež vzniklo připojením feminizující koncovky **-ka** (bylo užito k označení limonády s nižším podílem cukru).

Tvary *on-line, off-line* můžeme doslova přeložit jako *na lince* a *mimo linku*. Objevili se v rozhovorech z oblasti počítačů, konkrétně v souvislosti s připojením k internetu. Oba tvary mají v češtině výstižné adjektivní ekvivalenty, *připojený* a *nepřipojený*, ale komunikanti dali přednost výrazům anglickým.

Anglické slovo *top*, jež jsme zachytili ve spojení *top modelka*, lze do češtiny přeložit více způsoby, protože existuje, stejně jako velká část anglických lexémů, jakožto několik slovních druhů zároveň. O jaký slovní druh se jedná, poznáme podle pozice slova ve větě, protože v angličtině je pevný slovosled, jasně stanovený pořádek slov ve větě; změna pořadí slov může změnit význam celé věty. Jmenujme např. tyto významy: jako podstatné jméno – vršek, vrcholek, kryt, záhlaví, vlk (dětská hračka); přídavné jméno – vrcholný, kvalitní, horní, nejvyšší; sloveso – opatřit vrškem, být na špičce, utnout atd. Může být i součástí slovních spojení s nejrůznějším významem, *to sleep like a top*, č. spát jako dudek, frázových sloves, *top up*, č. dolít, a kompozit, a to

jak ve spisovném jazyce, *top-boots*, č. holínky, tak ve slangu, *top-hole*, č. prima. My jsme *top* zaznamenali jakožto nesklonné přídavné jméno ve spojení *top modelka*, č. špičková modelka. Poslední dobou je možné zaregistrovat *top* i jako podstatné jméno označující část oblečení. Jde o krátké přiléhavé tričko bez rukávů a ramínek. Skloňuje se podle neživotného vzoru maskulin *hrad*.

SLOVESA

Jedním ze základních způsobů začleňování nejen anglických přejímek do české slovní zásoby je tvoření verbálních derivací. Obecně platí, že se slovesa adaptují zejména slovotvorně domácími slovotvornými formanty a snadno se tak začleňují do českých konjugačních paradigmat (Svobodová, 2007).

V našem výzkumu jsme zaznamenali dva formanty, které se uplatňují při slovotvorné adaptaci sloves: **-ova-** (*pochatovat*, *surfovat*, *vytipovat* atd.), **-nou-** (*clicknout*, *nauploadnout*, *tipnout si*). Kmenotvorná přípona **-ova-** zařazuje slovesa ke třetí slovesné třídě (vzor *kupovat*) a v současné češtině ji můžeme považovat za jeden z nejproduktivnějších formantů (Svobodová, 2007). Kmenotvorná přípona **-nou-** zařazuje slovesa ke druhé slovesné třídě (takto vytvořená slovesa mají význam jednorázovosti a ukončenosti děje, jsou tedy dokonavá) a podle D. Svobodové (2007) se takto odvozená slovesa uplatňují ve velké míře v neformálních komunikátech a běžně užívaném jazyce, jedná se tedy často o slangismy. Naproti tomu sufix **-ova-** označuje za bezpříznakový, proto slovesa jím odvozená (pokud není slovním základem pro odvozování výraz slangový nebo expresivní) lze označit za spisovná.

Námi zachycená slovesa byla výše zmíněnými sufixy odvozena od základů verbálních, popř. substantivních. Např. sloveso *healovat* je odvozeno od anglického slovesného základu *to heal*, č. hojit, léčit (se). Bylo užito v rozhovoru o počítačových hrách, kde se setkáváme s velkým množstvím anglicismů. Většina hráčů PC her tato slova nepřekládá, ale používá je jako slova původem česká, tzn. skloňuje je nebo časuje, čemuž předchází slovotvorná adaptace. Výraz *healovat* se používá pouze v oblasti počítačových her, do běžně mluveného jazyka, natož do jazyka spisovného, nepronikl. Dále můžeme uvést tato slovesa: *clicknout* (to click), *nauploadnout* (to upload), *pochatovat* (to chat), *tipnout si* (to tip), *vytipovat* (to tip).

Poněkud problematičtější je sloveso *surfovat*, které bylo odvozeno buď od anglického substantiva *surf*, č. 'příboj, vlnobítí', nebo od anglického slovesa *to surf*, č.

‘jezdit na příbojových vlnách’. Nevíme, zda jde o desubstantivum (ve významu užívat něčeho jako prostředku) nebo deverbativum. V našem případě jsme toto sloveso zaznamenali v přeneseném významu, protože dané sloveso není užito v kontextu surfování na vodě s použitím speciálního, tzv. surfovacího, prkna, ale ve významu *hledat na internetu, prohlížet si na internetu*.

Sloveso *skypovat* je odvozeno formantem **-ova-** od výrazu *Skype*, který je v češtině užíván jako substantivum, ale ve skutečnosti jde o zkratku slovní hříčky *Sky peer to peer*, což je program, který umožňuje provozovat internetovou telefonii.

S postupnou adaptací slovesných tvarů se uplatňuje tendence vytvářet vidové dvojice, a to sekundární prefixací, tj. připojením prefixu na začátek slova. Stylistická platnost zde nehraje roli, proto se ve výsledku jedná jak o slovesa spisovná, tak hovorová i slangová. Základní význam je prefixy různě modifikován a získává další konotace. V některých případech dochází i k reflexivizaci pomocí volného morfému **se, si** (Svobodová, 2007). My jsme zachytili čtyři prefixy: 1. **na-** (*nauploadnout*); 2. **vy-** (*vytipovat*); 3. **po-** (*pochatovat*); 4. **roz-** (*rozmixovat*). Ve výrazech *pochatovat* a *rozmixovat* jsou užity stejné předpony jako v českých ekvivalentech těchto sloves, *popovídat*, slang. *pokecat*, *rozmíchat*, nabízí se tedy možnost, že se k anglickým základům připojily analogicky podle českých ekvivalentů.

8.2.3. Přejatá kompozita

Velké zastoupení mezi výrazy přejatými z angličtiny mají kompozita. Přestože se skládání slov neuplatňuje při tvorbě neologismů v takové míře jako odvozování a je méně časté než v některých jiných jazycích, např. v němčině, počet kompozit a jejich frekvence v současnosti stále narůstají. Důvodem je racionalizační tendence v češtině, kdy se přejatá a hybridní kompozita užívají pro svou jazykovou ekonomii v mnoha stylistických oblastech, např. v publicistice a odborném stylu, kde jsou považována za výhodné pojmenovávací jednotky. Příčinou tvoření kompozit je někdy nesnadnost nebo dokonce nemožnost nalézt vhodný český ekvivalent. Složeniny sice mohou být nahrazeny významově přesnějšími víceslovnými pojmenováními nebo opisy, ale mnohdy způsobují nepřehlednost textu a snižují jeho stručnost (Svobodová, 2007).

V našem výzkumu jsme složeniny zaznamenali a stejně jako u ostatních přejímek se i kompozita v komunikátech objevila buď ve svém původním tvaru, nebo

v podobě adaptované. Z nepřizpůsobených uvedme např. *billboard*, *snowboard*, *underground* (navíc zůstává neskloňné), z počestěných např. *basketbal*, *fotbal*.

Na základě složenin zaznamenaných v našem výzkumu jsme vymezili několik skupin podle charakteru jednotlivých komponentů. V prvním případě jde o spojení dvou substantivních základů (*basketbal*, *billboard*, *facebook*, *fotbal*, *hamburger*, *cheeseburger*, *skinhead*, *snowboard*, *soundtrack* apod.). Tato skupina je v našem výzkumu nejpočetnější. Dále jde o spojení, kde je jeden z komponentů verbálního typu, např. *kickbox*, *notebook*. Další skupinu představují složeniny vzniklé spojením adjektivního a substantivního základu (*hardware*, v našem výzkumu zaznamenaný ve zkrácené podobě *hadr*). Poslední skupina kompozit zahrnuje složeniny, které se skládají z jednoho komponentu adverbialního, např. *make-up*, *off-line*, *on-line*, *underground*.

U některých přejímek nám činilo potíže stanovit, zda se jedná o kompozitum, protože jednotlivé části představují graficky i morfologicky samostatná slova. Takové celky lze chápat buď jako složeniny, nebo jako sousloví, např. *second hand* (v našem výzkumu zaznamenané v podobě *sekáč*). Mezi ustálenými spojeními typu substantivum s blíže určujícím přívlastkem a kompozity, které vznikly z těchto spojení, není totiž pevná hranice. Ještě v angličtině probíhá u těchto slovních spojení proces přechodu v kompozita, což se projevuje rozkolísaným pravopisem (píše se jako dvě samostatná slova, dohromady nebo se spojovníkem), jenž se pak přenáší do češtiny. Tendence chápat v češtině tato ustálená spojení, která jsou teprve v procesu stát se kompozitem, jako složeniny je dáno pravděpodobně tím, že původní adjektivum zůstává slovotvorně neadaptované, a tudíž neskloňné (Svobodová, 2007). Z dalších příkladů můžeme jmenovat např. *fast food/fastfood*, *hot dog/hotdog*.

Při analýze kompozit jsme narazili na další úskalí, a to u složenin s druhým komponentem **-man** (*discman*, též *diskman*, *gentleman*), popř. počestěným **-men** (džentlmen). Tento komponent totiž získává obecný význam, postupně přestává být chápán jako druhý člen složenin a bývá považován za tzv. sufixoid (viz kapitola 8.2.2. Morfologická a slovotvorná adaptace).

Vedle komponentu **-man**, popř. **-men**, jsme zachytili složeniny s komponentem **-ball**, jenž se může adaptovat ve tvarech **-bal** a **-bol**. My jsme zachytili složeniny, v nichž se uplatňuje první způsob adaptace **-bal**, jenž vychází z původní grafické podoby tohoto komponentu (*basketbal*, *fotbal*).

Odlišné podoby komponentů **-man** a **-ball** souvisí nejspíš s různým časovým vstupem jednotlivých výrazů do české slovní zásoby a rozdílnou sférou užívání a okruhu uživatelů (Svobodová, 2007).

Vedle výše zmíněných komponentů se nám podařilo zaznamenat i další anglické kořenné morfémy:

- **air-**, angl. „vzduch“ (*airbus*);
- **disc(o)-/ disko-**, užíváno v kompozitech z oblasti moderní hudby (*discman*, *diskotéka*, také *disko*);

Část zaznamenaných kompozit se adaptovala v rovině hláskoslovné, např. *barmanka*, *basketbal*, *foťbal* (poslední dvě jmenovaná kompozita se počestila nejen ve výslovnosti, ale i v pravopisu), nicméně většina zůstala ve své původní podobě výslovnostní i pravopisné (*airbus*, *cheesburger*, *juke-box*, *kickbox*, *notebook* atd.). Výraz *discman*, *diskman* v pravopise kolísá, ve výslovnosti se v komunikátech neadaptoval. S výjimkou neskloňné přejímky *underground* se ostatní skloňovala podle českých deklinačních typů, a to většinou podle vzoru neživotných maskulin **hrad** (netýká se složenin *barmanka*, -y ž., *gentleman*, -a m., *skinhead*, -a m.). V rámci slovtvorné adaptace jsme zaznamenali přechylování (*barman* – *barmanka*) a zkracování některých kompozit, *basket* (basketbal), *hadr* (hardware), *hambáč* (hamburger), *cheese* (cheesburger) a *notes* (notebook). Významový posun jsme zachytili u výrazu *notebook*, jenž v češtině označuje ‘typ malého počítače’, zatímco v angličtině znamená ‘zápisník, notes, diář’.

D. Svobodová (2007) vedle kompozit, která byla jako kompozita z angličtiny přejata (tj. nevznikla až v češtině spojením jednotlivých komponentů), uvádí také hybridní kompozita, která se v české slovní zásobě rozšiřují teprve poslední dobou. Dříve zde sice také existovala, ale nebyla příliš frekventovaná a některými autory byla dokonce považovaná za nespisovná (dnes je naopak někteří autoři považují za projev maximální adaptace domácímu systému). V současnosti jsou rovnocennou součástí české slovní zásoby a lze je rozdělit do dvou základních skupin: 1. ani jeden z komponentů není původu domácího, resp. českého, přičemž daná složenina buď vzniká až v češtině, nebo je v takové podobě do češtiny přejata, 2. jeden z komponentů je domácího, resp. českého původu. Nejčastěji se setkáváme se substantivními hybridními složeninami, méně často s adjektivními a adverbialními a pouze výjimečně se slovesnými.

I. Bozděchová (1995) uvádí zvláštní (spíše okrajový) typ tzv. abreviačně-kompozičních pojmenování, kde má první člen nelexikální povahu. Existují dva typy těchto složenin: 1. abreviační kompozita iniciálová (např. *CD-talíř*), 2. značková (*i-café*, od *internet café*). Druhý jmenovaný typ se v současné době velmi rozšiřuje; vedle jednopísmenného komponentu **i-** (*i-* znamená *internet*) se hojně uplatňuje také **m-**, např. *m-banking*, při čemž **m-** znamená *mobil*, tedy prostřednictvím mobilu.

8.2.4. Anglické zkratky a jejich deriváty v češtině

V současné češtině se vedle přejatých lexémů setkáváme také s přejatými zkratkami a různými typy zkratkových slov, která zkracují dlouhá slova nebo víceslovná pojmenování, čímž přispívají k jazykové ekonomii. Po grafické stránce kombinují velká a malá písmena, číslice a jiné grafické znaky.

Základním typem jsou iniciálové, tzv. neslovní, zkratky. Vznikají z prvních písmen několikaslovných názvů. Ty, které se ve stejné grafické podobě vyskytují i v dalších jazycích, označujeme za internacionalismy. Píší se velkými písmeny; jejich výslovnostní realizace není jednotná – při hláskování se užívá českých nebo anglických názvů písmen, případně existují obě výslovnostní varianty pro tutéž zkratku.

Většina zkratk, které jsme zachytili, byly zkratky iniciálové. Některé se realizovaly hláskováním českých písmen, jiné hláskováním anglických písmen. Kombinaci obou možných výslovností jedné zkratky jsme nezaznamenali – všichni mluvčí se důsledně drželi pouze jedné podoby. Anglicky byly hláskovány tyto iniciálové zkratky: *E.T.* [ítý], *ICQ* [ájsikjú], *O.K.* [oukej] a *O₂* [ou tú] (i číslovka se zde vyslovuje stejně jako v angličtině). Výraz *ICQ* se realizoval i jiným způsobem než hláskováním, a to *ajsko*, *ičko*. Početnější skupinu představovaly iniciálové zkratky hláskované česky. Zde uvádíme jejich přehled (u těch, jež se realizovaly ještě jinak než hláskováním, tento tvar uvádíme také): *CD*, též *cédo*, *ip*, *KFC*, *MP3*, též *empina* a *PSP*. Zkratka *SMS* se v obou jazycích hláskuje stejně [esemes]. Některé zkratky se nehláskovaly, ale byly vyslovovány jako samostatná slova: *LAN*, *PIN*, *RAM*, *SIM* a *TESCO*.

Zaznamenané iniciálové zkratky se objevily v různých komunikátech s různou tematikou, např. z oblasti počítačů a telekomunikačních technologií, např. *ICQ*, *ip*, *SIM*, *SMS*; dále se jednalo o jména různých společností, např. *KFC* (Kentucky Fried

Chicken), *TESCO* (Cohen, T. E. Stockwell). Zkratky *ip* a *SIM* byly užity buď samostatně, nebo v atributivní platnosti v syntaktické dvojici: *ip adresa*, *SIM karta*.

Od iniciálových zkratk je možné odvozovat, a to zejména sufixy. Děje se tak v hojně míře ve slangu a mnohdy vznikají zajímavé hybridní tvary. Základ, tedy zkratka, se píše velkými písmeny (to usnadňuje její identifikaci) a odvozovací afixy malými písmeny. Z morfologického hlediska vznikají feminina a neutra (Svobodová, 2007). Zachytili jsme tyto odvozeniny: *LANovka*, *MP3ka*, *PSPčko*, *RAMka*, *SIMka* a *SMSka*. Všechny se skloňovaly podle příslušných vzorů feminin (vzor **žena**: *LANovka*, *MP3ka*, *RAMka*, *SIMka* a *SMSka*) nebo neuter (vzor **město**: *PSPčko*).

Vedle iniciálových zkratk se v komunikátech objevily i zkratky fónické, např. *hi-fi* (High Fidelity), *iPod* (Portable Device), *Skype* (Sky peer to peer) a *wifi* (Wireless Fidelity). *Hi-fi* a *wifi* se vyslovovaly s počestěnou výslovností založenou na psané podobě, tedy [hifi] a [vifi], *iPod* a *Skype* se vyslovovaly anglicky [ájpod, resp. ájpot] a [skájp].

Zkratkové tvoření se uplatňuje také mechanickým krácením slov. Děje se tak převážně v hovorovém jazyce a ve slangu (Svobodová, 2007). Jako příklad můžeme uvést velmi frekventovaný lexém *comp* (computer), který jsme zaznamenali v komunikátech žáků základní školy, studentů střední školy i vysokoškoláků.

8.2.5. Sémantická adaptace

Vedle hláskoslovné, morfologické a slovotvorné adaptace se anglicismy přejaté do češtiny přizpůsobují i po stránce sémantické, významové. Jejich původní význam, který mají v jazyce domácím, zůstává zachován i v češtině nebo dochází k významovým posunům: význam slov se zužuje (konkretizuje) nebo rozšiřuje (generalizuje), popř. slovo nabývá význam zcela nový.

V případě anglicismů, které jsme analyzovali, si téměř všechna slova ponechala svůj původní význam. Bylo to dáno tím, že tyto anglicismy pojmenovávali skutečnosti, které v češtině pojmenování nemají, např. lexikum z oblasti komunikačních technologií a počítačů (*antivirus*, *enter*, *excel*, *mobil*, *SMS*, *word* apod.). Dále se jednalo např. o slova z oblasti gastronomie, např. *drink*, *hamburger*, *cheeseburger*, *koktajl*, též *kotejl* apod. Angličtina je v mnoha případech primárním jazykem sloužícím k pojmenování

novinek z různých oblastí lidského života, a tak tímto způsobem proniká i do dalších jazyků, nejenom do češtiny.

Otázka konkretizace významu anglicismů v češtině pro nás byla poněkud obtížnější. Velká část anglických slov má více významů než jeden, přičemž některé spolu souvisí a některé ne (do češtiny anglicismy pronikají většinou s jedním významem a s tím jsou také užívány). Z toho vyplývá, že u valné většiny slov by se jednalo o zužování významu. Pro představu uvádíme zaznamenaný výraz *bar*, který byl do češtiny přejat s významem ‘výčepní pult, výčep, bar’ (v tomto významu byl užit v analyzovaných komunikátech). Takový význam má i v angličtině, ale zároveň znamená: *tyč, tyčka, páčidlo, závora, soudní dvůr* atd. Nefunguje pouze jako substantivum, ale také jako sloveso, ‘zavřít na závoru, zatarasit cestu’ atd. Pokud bychom vycházeli z významů, které mělo přejaté slovo ve svém původním jazyce, u téměř všech by se jednalo o zužování (přejímka z angličtiny nemůže v přejímacím jazyce pokrýt všechny významy). Pokud bychom vycházeli pouze z významu, resp. významů, s nimiž bylo slovo do češtiny přejato, a budeme sledovat, jak se tyto významy měnily nebo neměnily, dojdeme k závěru, že většina zaznamenaných anglicismů si svůj původní význam ponechala a zůstala nezměněna.

Pokud jde o rozšiřování významu, v komunikátech jsme generalizaci významu zaznamenali u přejímky *surfovat*. Jak jsem již uvedli výše, sloveso *surfovat* bylo odvozeno od substantivního základu *surf*, č. ‘příboj’ nebo od verbálního základu *to surf*, č. ‘jezdit na příbojových vlnách’. V komunikátech byl užit v souvislosti s prací s internetem ve významu *hledat na internetu, prohlížet si na internetu* („*Nó ale já teď ještě surfuju chvíli po netu a potřebuju tady vehementně rychle něco najít tak vydrž.*“).⁵ *Akademický slovník cizích slov* (1995) uvádí pouze jediný význam, a to ‘jezdit na příbojových vlnách’.

Nový význam nabylo přejaté slovo *notebook*. V angličtině *notebook* znamená *zápisník, notes, diář* (Řešetka, 1997), kdežto v češtině jej jakožto výraz přejatý uvádí *Akademický slovník cizích slov* (1995) jako ‘typ malého počítače’ (v tomto významu se objevil v analyzovaných komunikátech). To, čemu v češtině říkáme *notebook*, se v angličtině pojmenovává *laptop*, č. ‘malý přenosný počítač’. Nicméně, výraz *laptop* najdeme také v *Akademickém slovníku cizích slov* (1995) pod významem ‘přenosný (kufříkový) počítač’ s původní výslovností [leptop], často ovšem vyslovováno podle

⁵ Přejímku *surfovat* jsme zaznamenali pouze s výslovností [serfovát].

pravopisné podoby [laptop]. V češtině mají tedy oba anglicismy stejný význam (typ malého přenosného počítače), kdežto v angličtině je nutno od sebe oba výrazy odlišit.

8.2.6. Adaptace anglicismů z jednotlivých slovníků

V této kapitole krátce okomentujeme další zaznamenané anglicismy, jež jsme uvedli odděleně. Jedná se o názvy geografické, jména hudebních skupin, různá vlastní jména, postavy v PC hře a vlastní jména osob. Vyskytly se vždy pouze v jednom komunikátu v rámci jednoho konverzačního tématu. Tyto výrazy není možné analyzovat na všech rovinách tak, jak jsme to učinili u ostatních přejímek, proto se jim nebudeme věnovat tak obšírně, a zmíníme je pouze ve stručnosti.

Geografické názvy *Gatwick*, *Hudson*, *Miami*, se realizovaly podle původní anglické výslovnosti.

Jména hudebních skupin se stejně jako geografické názvy vyslovovaly v nepočestěné podobě a adaptaci na úrovni morfologické jsme zaznamenali u výrazů *Black Sabbath* (...Sabbathy...), *Metallica* (...Metallicu...) a *Queen* (...Queenie...).

Pokud jde o skupinu anglicismů, které představují různé vlastní názvy, většina se vyslovovala v původní anglické podobě (*Comeback*, *Cinestar*, *Horsefeathers* atd.). S počestěnou výslovností jsme se setkali např. u jména společnosti *Student Agency*. Ty, u nichž to bylo možné, se skloňovaly, např. *Cinestar*, *Stronghold*. Některá z těchto slov jsou skutečnými přejímkami z angličtiny, jiné byly vytvořeny v češtině podle anglických vzorů.

S názvy postav v PC hře jsme se setkali u jediného komunikátu. Většina slov byla vyslovována česky podle původního anglického pravopisu, např. *event* [event], *war* [vár], *sword* [svord] apod. Podle anglické výslovnosti se realizovalo např. slovo *damage* [demidž]. Zaznamenali jsme i jednu zkratku, a to HP (hláskováno česky [hápé]), z angl. *Health Points*.

Vedle obecných jmen jsme zaznamenali i vlastní jména osob, *Brad Pitt*, *Freddie*, *Naomi Campbell*, *Paul Rogers* a přezdívku *Down*. Komunikanti je vyslovovali v anglické podobě a až na jednu výjimku (*Naomi Campbell*), je skloňovali podle českých paradigmat.

ZÁVĚR

Úkolem této diplomové práce bylo zaznamenat anglicismy pronikající do neoficiální komunikace mládeže a zachytit, jakým způsobem se adaptovaly do češtiny z hlediska hláskoslovného, morfologického, slovtvorného a sémantického.

Mládež jsme vymezili věkovou hranicí 11 – 25 let, resp. 30 let, a rozdělili ji do tří dílčích věkových kategorií podle stupně školy na mládež na základní škole, střední škole a vysoké škole.

V komunikaci 47 komunikantů jsme zaznamenali celkem 121 anglicismů včetně zkratk (v souhrnném počtu neuvádíme vlastní jména osob, názvy společností, geografické názvy a jména postav počítačových her). Z grafu č. 5 můžeme vysledovat frekvenci užití jednotlivých anglicismů v komunikaci cílových skupin (graf je pouze orientační, protože daný anglicismus byl v jednotlivých rozhovorech užíván v různé míře v závislosti na tom, jak dlouho se hovořilo o daném tématu, v němž anglicismus figuroval). V komunikátech žáků základních škol se nejčastěji vyskytoval výraz *comp*, dále to byly výrazy *server*, *snowboard* a *sorry*, které se uplatnily se stejnou frekvencí, a na pomyslném třetím místě je opět anglicismů více, a to *hot dog*, *make-up* a *mobil*. Pokud jde o zkratky, nejvíce se v těchto komunikátech uplatnila fónická zkratka *skype*, která vznikla z anglické slovní hříčky *sky peer to peer*. Tato zkratka se často realizovala i v jiné podobě, *ajsko* a *ičko*.

Nejfrekventovanějšími přejímkami v komunikaci studentů střední školy byly výrazy *comp*, *miss*, *mobil*, *snowboard*, *vikend*; ostatní přejímky zaznamenané v komunikaci této věkové kategorie se uplatnily ve stejné míře (např. *antivir*, *barmanka*, *discman*, *light*, *trend*, *upgrade* atd.). Ze zkratk byl nejčastěji užíván výraz *ICQ* (stejně jako v komunikátech žáků základní školy i zde se realizoval v dalších podobách *ajsko* a *ičko*).

V komunikátech vysokoškolských studentů bylo nejfrekventovanější přejímkou slovo *internet*, které jsme zaznamenali také ve zkrácené podobě *net*. Dále se velmi často uplatňovala skupina těchto anglicismů: (nesklonné adjektivum) *fit*, *off-line* a *spinning* (i v podobě *spin*). Třetím nejčastějším lexémem byl výraz *vikend*. Iniciálová zkratka *SIM*, která byla užitá také v atributivní platnosti v syntaktické dvojici *SIM karta*, byla nejčastěji užívanou zkratkou v komunikaci vysokoškoláků.

Z grafu č. 7 je patrné, že nejvíce anglicismů používali studenti vysokých škol; celkem jsme v komunikaci této skupiny zaznamenali 87 anglicismů. V komunikaci žáků základních škol bylo zachyceno 39 anglicismů a v komunikaci studentů středních škol to bylo anglicismů 28, tedy nejméně ze všech tří skupin. Zde je ovšem nutné zohlednit i počet komunikantů v rámci jednotlivých skupin, abychom získali objektivní výsledky. Žáci základních škol používali anglicismy v téměř stejném poměru jako středoškoláci, zatímco u vysokoškolských studentů byl poměr více jak dvojnásobný.

V komunikaci žáků základních škol se stejně často vyskytovaly lexémy z oblasti sportu (*basketbal, fotbal, hokej* aj.), počítačových technologií (*comp, notebook, server* apod.) a gastronomie (*burger, hamburger, hot dog* atd.).

Středoškoláci užívali nejvíce slov z oblasti počítačových technologií (*antivir, clicknout, comp, nauploadnout* aj.) a gastronomie (*catering, džem, džus, fast food* atd.).

Nejvíce přejímek, které jsme zaznamenali v komunikátech studentů vysokých škol, se týkaly počítačových technologií (*antivir, comp, deletovaný, flashka, hadr, internet, internetový, notebook* aj.). Téměř stejný počet přejímek byl zaznamenán v oblasti gastronomie (*drink, džem, džus, hamburger, cheeseburger, koktajl* aj.), sportu (*aerobik, bowling, kickbox, spinning* apod.) a moderní hudby (*bestofka, diskotéka, juke-box, oldies* apod.).

Celkově jsme tedy nejvíce anglicismů zaznamenali z oblasti počítačových technologií, gastronomie a sportu. Lexémy *comp* a *mobil* se objevily v komunikaci všech tří skupin, stejně jako zkratky *CD* a *Skype*. Tato slova se objevují s vysokou frekvencí v každodenní komunikaci mladých lidí, protože představují významnou součást jejich běžného života. Počítač a mobilní telefon v dnešní době vlastní téměř každý člověk a slouží k udržování kontaktu s blízkými lidmi (v případě počítačů prostřednictvím speciálních programů k tomu určených, např. *Skype* a *ICQ*). Z oblasti počítačové technologie můžeme uvést další příklady: *antivir, chat, deletovaný, enter, excel, facebook, flashka, hardware, internet, nauploadnout* atd. Z dalších oblastí, kde jsme zaznamenali zvýšený výskyt anglicismů, jmenujme tyto příklady: (ze sportu) *aerobic, basketball, bowling, fotbal, kickbox, spinning, squash* atd., (z gastronomie) *burger, drink, džem, hamburger, cheesburger, hot dog, fast food, koktajl, steak, shake* atd., (z hudby) *juke-box, hit, pop, soundtrack, remix, oldies* aj.

Většinu zaznamenaných slov představovala substantiva (*action, party, skinhead, toastovač, vikend*), dále to byla slovesa (*clicknout, pachatovat, skypevat, vytipovat*) a adjektiva (*deletovaný, oldiesový, ready*). Nejméně početnou skupinou byly ostatní

výrazy typu *bye-bye*, *please* apod. Do značné míry se uplatnila i kompozita, jež se ve všech komunikátech skloňovala (např. *basketbal*, *foťbal*, *billboard*, *snowboard*, *soundtrack* apod.). Některé složeniny se v komunikátech objevily ve zkrácené podobě, např. *hambáč*, *cheese*, *hadr* atd. Vedle kompozit jsme v hojně míře zaznamenali také zkratky, které se v mnoha případech chovaly jako autosémantická slova (*CD*, též *cédo*, *ip*, *LAN*, též *LANovka*, *PIN*, *PSP*, *RAM*, též *RAMka* atd.).

Většina slov, která se nám podařilo v rozhovorech zachytit, se adaptovala téměř ve všech sledovaných jazykových rovinách, tzn. že se počestila výslovnost, přejaté lexémy podléhaly flexi (skloňovaly se a časovaly; menší část slov zůstala neskloňná, zvláště adjektiva, např. *hot*, *ice*, *ready*, *top* atd.), zaznamenali jsme odvozeniny od anglických přejímek (i když např. u sloves s velmi omezeným repertoárem přípon) a pouze výjimečně došlo i ke změnám na rovině sémantické.

Do značné míry se uplatnila adaptace hláskoslovná, resp. adaptace výslovnosti. Přízvuk byl důsledně u všech přejímek přesunut na první slabiku a neexistující anglické hlásky byly nahrazeny nejbližšími hláskami českými. V některých případech zůstala výslovnost podobná jako v angličtině (*ice*, *notebook*, *soundtrack*, *underground* atd.), ale žádný komunikant tyto přejímky nevyslovoval přesně podle anglických ortoepických pravidel.

Nejvíce se uplatnila adaptace morfologická. Většina přejatých slov se skloňovala, popř. časovala, mluvíme-li o slovesech; menší část přejatých lexémů se morfologicky nepřizpůsobila a zůstala ve své původní neskloňné podobě, např. *action*, *party*. Neskloňná zůstala nejvíce adjektiva, a to ta, která si zachovala svou původní podobu a neadaptovala se v rovině slovtvorné připojením sufixu (*fit*, *ice*, *hot*, *ready*, *top* aj.). Většina substantiv se skloňovala podle neživotného rodu maskulin **hrad** (*dolar*, *hit*, *pop*, *terminál* aj.). Dále jsme zaznamenali skloňování podle vzoru **stroj** (*toastovač*, *sekáč*, *squash*) a podle vzoru životných maskulin **pán** (*boss*, *skinhead*, *stevard* atd.). Z rodu femimin se uplatnil vzor **žena** (*bestofka*, *stevardka* aj.). Počestěná adjektiva se skloňovala podle tvrdého adjektivního vzoru (*deletovaný*, *internetový*, *oldiesový*).

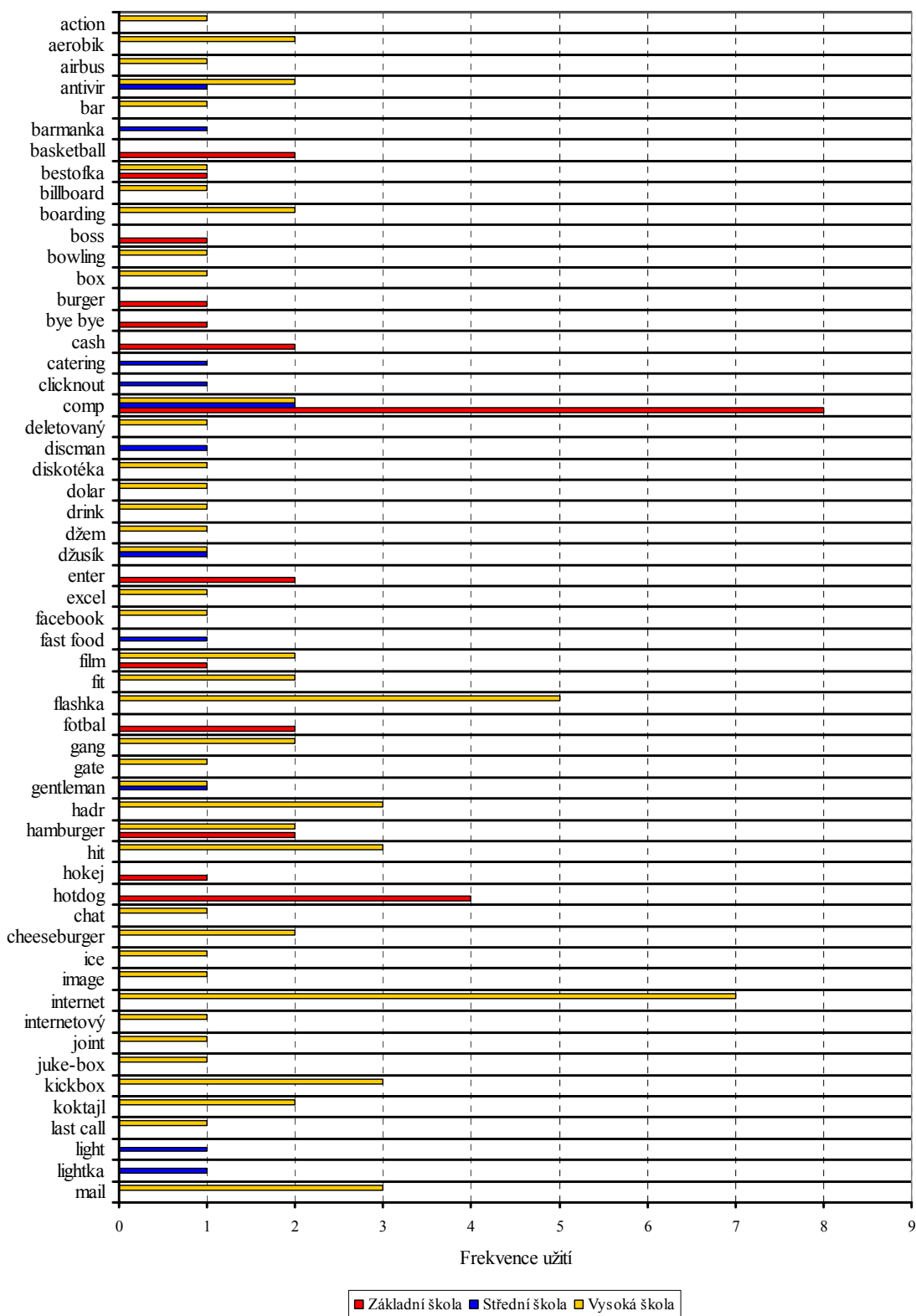
U všech zaznamenaných sloves proběhla adaptace v rovině slovtvorné připojením kmenotvorné přípony **-ova-** (*pochatovat*, *skypovat*, *surfovat*, *vytipovat*) nebo **-nou-** (*clicknout*, *nauploadnout*, *tipnout si*). U substantiv jsme zaznamenali feminizující příponu **-ka** (*barmanka*, *flashka*, *lightka*, *stevardka*, *striptérka*) a příponu s expresivním významem **-áč** (*hambáč*, *sekáč* aj.). Většina přejatých adjektiv zůstala neskloňná;

počeštěná adjektiva se v rovině slovtvorby adaptovala připojením sufixu **–ový** (*internetový, oldiesový*) a **–ný** (*deletovaný*).

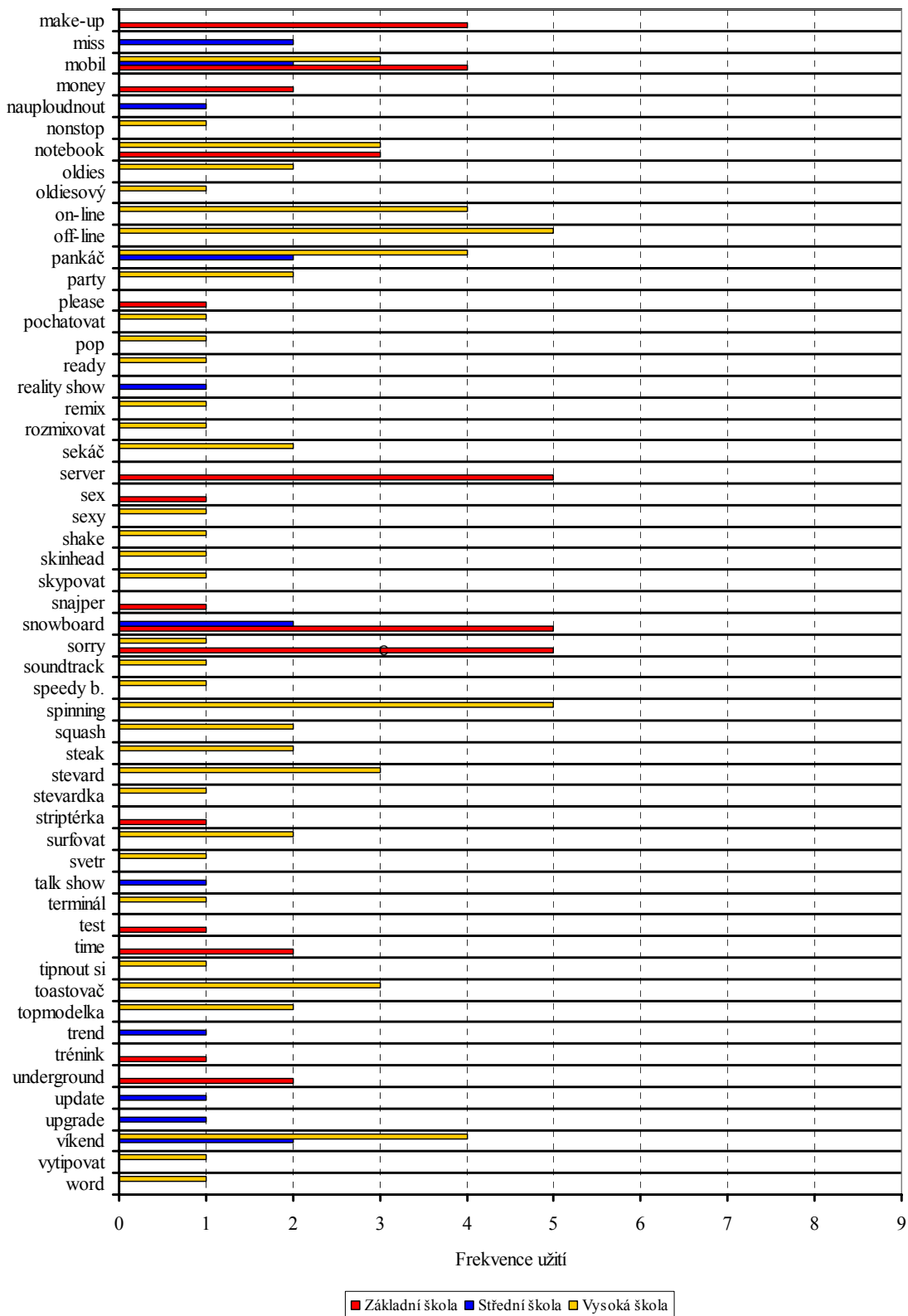
Nejméně se anglicismy přizpůsobily na rovině sémantické, což je dáno zřejmě tím, že velká část anglicismů, např. v oblasti telekomunikace, pojmenovává skutečnosti, jež v češtině označení nemají. Je sice možné použít opisná pojmenování, ale ta nejsou z hlediska ekonomie jazyka žádaná. Navíc v případě internacionalismu by substitucí za české víceslovné pojmenování došlo ke ztrátě mezinárodní srozumitelnosti. Významový posun jsme zaznamenali pouze u dvou lexémů (*notebook* – v angl. ‘notes, diář’, ale v č. ‘typ malého přenosného počítače’; *surfovat* – v angl. ‘příboj; jezdit na příbojových vlnách’, ale v č. také ‘hledat na internetu, prohlížet si na internetu’).

Výsledky našeho výzkumu nelze aplikovat na českou mládež obecně. Týkají se pouze omezeného vzorku, který nereprezentuje všechny mladé lidi. Existují jistě skupiny adolescentů, kteří užívají anglicismy v daleko vyšší frekvenci, než jsme zaznamenali my. Naproti tomu se setkáme se skupinami, které anglicismy v komunikaci uplatňují minimálně, popř. vůbec. Důvody obou krajních případů mohou být různé.

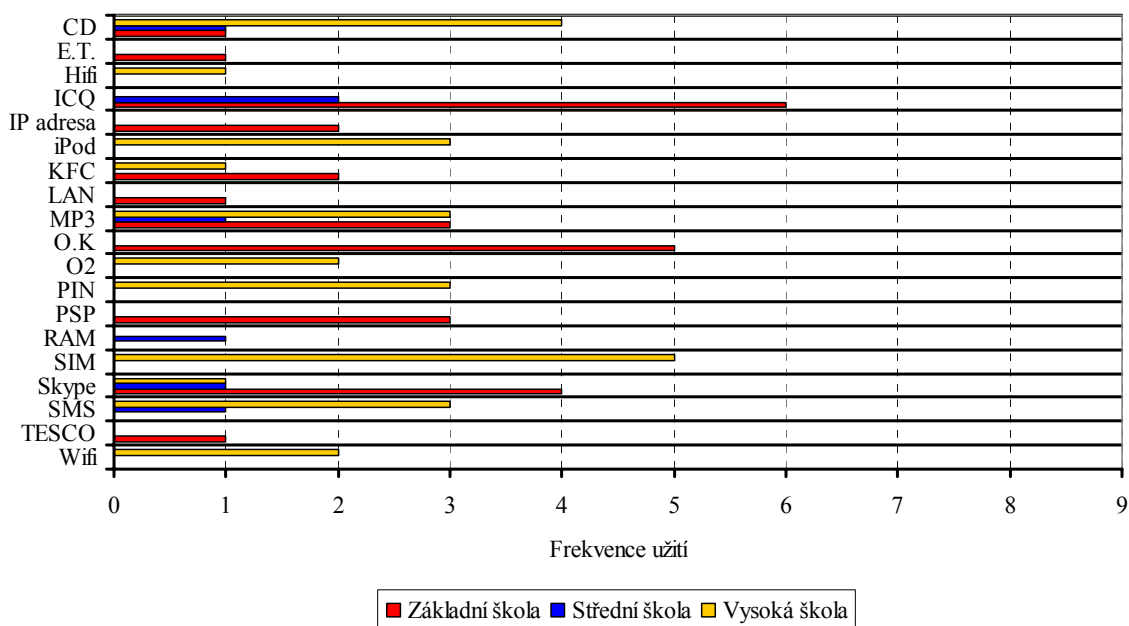
Graf č. 5 Frekvence užití anglicismů - SLOVNÍK 1/2

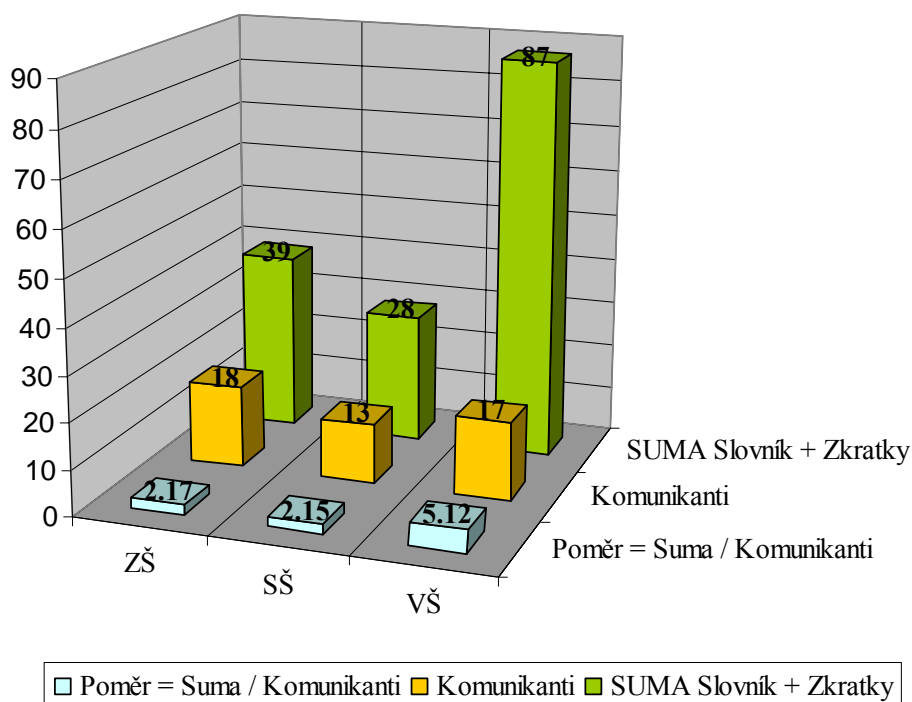
Graf č. 6 Frekvence užití anglicismů - SLOVNÍK 2/2

Graf č. 6 Frekvence užití anglicismů - ZKRATKY

Graf č. 7 Poměr mezi počtem použitých anglicismů a počtem komunikantů v dané skupině

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bozděchová, I.: *Tvoření slov skládáním*. ISV, Praha 1995.
- Čechová, M.: *Čeština, řeč a jazyk*. ISV, Praha 1995.
- Čechová, M.: *Současná česká stylistika*. ISV, Praha 2003.
- Daneš, F.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Academia, Praha 2007.
- Erhart, A.: *Základy jazykovědy*. SPN, 1984 Praha.
- Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě*. SPN, Praha 1980.
- Hladíková, P.: *Mluva mládeže na začátku 21. století*. Diplomová práce, PF JU, České Budějovice 2007.
- Chloupek, J.: *Stylistika češtiny*. SPN, Praha 1991.
- Jandourek, J.: *Sociologický slovník*. Portál, Praha 2001.
- Kraus, J.: *Akademický slovník cizích slov I. a II. díl*. Academia, Praha 1995.
- Kořenský, J., Hoffmanová, J., Mullerová, O., Jaklová, A.: *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu*. PF JU, České Budějovice 1999.
- Kraus, B.: *Mládež v postmoderní společnosti*. In: Socialia 99. Mládež v postmoderní době. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové 12. a 13. října 1999. Gaudeamus, Hradec Králové 2000.
- Macek, P.: *Adolescence*. Portál, Praha 2003.
- Martincová, O.: *Nová slova v češtině – Slovník neologizmů*. Academia, Praha 1998.
- Martincová, O.: *Nová slova v češtině – Slovník neologizmů 2*. Academia, Praha 2004.
- Mitter, P.: *Kompozice v kontextu současné češtiny*. PF UJEP, Ústí nad Labem 2006.
- Poldauf, I., a kol.: *Anglicko-český a česko anglický slovník*. SPN, Praha 1994.
- Příruční mluvnice češtiny*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2003.
- Obdržálek, J.: *O fyzikální terminologii*. Naše řeč 78, 1995, s. 145 – 147.
- Rejzek, J.: *Český etymologický slovník*. Leda, Český Těšín 2001.
- Roach, P. *English Phonetics and Phonology: A Practical Course (3rd edition)*. Cambridge University Press, Cambridge 2000.
- Rysová, K.: *Slangový projev mládeže*. Gymnázium Strakonice, Strakonice 2003.
- Řešetka, M.: *Anglicko-český a česko anglický slovník*. Fin, Olomouc 1997.
- Schulz von Thun, F.: *Jak spolu komunikujeme?*. Grada, Havlíčkův Brod 2005.
- Sillamy, N.: *Psychologický slovník*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2001.

Svobodová, D.: *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. PF Ostravské univerzity, Ostrava 2007.

Šmilauer, V: *Nauka o českém jazyku*. SPN, Praha 1972.

Špišáková, P.: *Obohacování současné české slovní zásoby o anglicismy*. Diplomová práce, PF JU, České Budějovice 2005.

The Penguin English Dictionary. Universum, Praha 2005.

Výrost, J., Slaměnik, I. : *Sociální psychologie*. ISV nakladatelství, Praha 1997.

Vybíral, Z.: *Úvod do psychologie komunikace*. Gaudeamus, Hradec Králové 1997.

INTERNETOVÉ ODKAZY

ABZ.cz: slovník cizích slov. [on line]. Dostupný na www: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

Hubáčková, J.: *Co je to adolescence*. [on line]. Dostupný na www: <http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/tematickeclanky/vychovadetiadospivajicich/adolescence/20637.aspx>

Svobodová, D.: *K otázce spisovnosti vybraných typů přejatých lexikálních jednotek*. [on line]. Dostupný na www: <http://konference.osu.cz/cestina/index.php?kategorie=5>

Slovník cizích slov. [on line]. Dostupný na www: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/>

Tomanová, A.: *Jak dobře komunikovat*. [on line]. Dostupný na www: http://www.oskovo.cz/kovak/Kovak_a/Archiv/k46_8.htm

Veselková, I: *Verbální komunikace*. [on line]. Dostupný na www: <http://www.grafologiecr.cz/detail-clanek.php?clanek=199>

Wikipedia. [on line]. Dostupný na www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

PŘÍLOHY

Zaznamenané neoficiální komunikáty mládeže

PŘEPSANÉ KOMUNIKÁTY ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

I. nahrávka

A – žák základní školy, 14 let

B – žák základní školy, 13 let

C – žák základní školy, 14 let

Prostředí – všichni komunikanti jsou spolužáci, nahrávka byla pořízena v odpoledních hodinách na chodbě školy po vyučování, kde chlapci čekali na příjezd autobusu

- 1 A to je zase v pondělí **trénink** co?
2 B to jo/ v zimě
3 A nechceš chodit náhodou taky/ na **foťbal**?
4 C _____
5 A no tak jako **basketbal**/ to jako
6 B ty chodíš na **basket**?
7 C ne ale hraju _____
8 B no ježiš/ _____náma na **foťbal** ne?
9 C jo plavečák!/ _____do Neratovic na _____?
10 A plavečák
11 C plavečák
12 B kam ty jo?
13 C do Nera
14 A no do Neratek
15 B a kdy?/ a kdy?
16 A dneska
17 B vod kolika?
18 A to nevim v kolik to je
19 B prej už to zavřeli ne?
20 A nezavřeli to ani náhodou
21 B ne?
22 C vod půl/ pátý/ vod půl čtvrtý
23 B na dvě hodky jo?
24 A no

- 25 C no
- 26 B jsou tam nějaký cikáni nebo?
- 27 A nejsou
- 28 C na dvě tři hodiny
- 29 A pak/ pak si/ pak si dáme/ v tom **hambáče**/ _____ a tak dále
- 30 B a pak jedete jo?
- 31 A no pak jedem no
- 32 B a na kolikátou jedete?
- 33 A pak jdeme zase na **compa**
- 34 B to jo no máš **compa**?
- 35 A no mám budeme mít možná **notebooka**
- 36 B jo?
- 37 C sem se teďka koukal na ty nový ty jo/ ty vole
- 38 A no ty malý stojěj _____tisíce jako
- 39 B ty jezdíš na **snowboardu** nebo na lyžích?
- 40 C ne
- 41 B a ty?
- 42 A na **snowboardu** _____
- 43 B _____
- 44 A hele a na ten lyžák to si máme vzít ty lyže?
- 45 C hm
- 46 B no vidíš
- 47 A no to je ale škoda/ hele máma říkala že prej/ prostě **snowboard** nebo lyže si mám vybrat jako/ jako vona vona to prostě nepochopí
- 48 B ne?
- 49 A ne
- 50 B máma taky na to čuměla úplně/ vem si vem si běžky a já říkám asi na nich umim ne/ ty vole
- 51 A ty jo lepší je to na lyžích tam se tak nenadřeš bych řek
- 52 B hm
- 53 A na běžkách tam furt musíš běžet
- 54 B ještě jezdíš s Negrovou na hory?/ vona jezdí na **snowboardu**
- 55 C já vim
- 56 B umí na tom?

- 57 A už si někdy jezdil na **snowboardu**?
- 58 C co?
- 59 A už si někdy jezdil na **snowboardu**?
- 60 C _____
- 61 B řekni něco
- 62 C a co?
- 63 B no tak/ to je asi všechno co si řeknem ne?
- 64 A no/ tak čau
- 65 B čus
- 66 C čus

II. nahrávka

A – žák základní školy, 13 let

B – žák základní školy, 13 let

Prostředí – chlapci jsou kamarádi, chodí do stejné školy, ale nechodí do stejné třídy, nahrávka byla pořízena v dopoledních hodinách na chodbě panelového domu, kde oba chlapci bydlí

- 1 A no čau ty vole tebe sem dlouho neviděl jak se máš?
- 2 B čus v pohodě co ty?
- 3 A jo jde to/ hele ja scháním ňáky hry na **compa** nemáš?
- 4 B ty jo fakt **sorry** nemám hele
- 5 A tak tak to je škoda/ no ja nevím ja si stáhnu asi u Filipa/ a šel bys ještě zejtra po škole ven?
- 6 B hele fakt **sorry** ja mam kasera nemůžu ani na **compa** nic
- 7 A jej/ no tak nic tak já se za nim stavím/ tak čus
- 8 B **OK** čus

III. nahrávka

A - žák základní školy, 13 let

B - žák základní školy, 13 let

Prostředí – chlapci jsou kamarádi, chodí do stejné školy i třídy, nahrávka byla pořízena v odpoledních hodinách před panelovým domem, kde bydlí chlapec B

- 1 A no čau Filipe hele to nemáš nějaký hry na **compa**?
- 2 B no **sorráč** ale já já fakt nemám protože já jsem já jsem všechny všechny moje vypučil a jinak mám ještě dvě na **PSPéčku** jestli chceš
- 3 A **PSPéčko** nemám ale to je škoda/ a šel bys aspoň ty zítra ven?/ von Vochoč nemůže totiž
- 4 B možná jo zašli bysme někam na **burgera**
- 5 A jo určitě
- 6 B jo?
- 7 A do **Tesca** do **Mekáče** můžem víš co že jo/ já si sebou vezmu dvě kila to stačí úplně v pohodě kdyžtak zajdem ještě
- 8 B možná ještě do kina/ nebo si koupit něco
- 9 A tak to jo/ tak tak to dík no/ tak čus
- 10 B čus

IV. nahrávka

A – žákyně základní školy, 13 let

B – žákyně základní školy, 13 let

C – žákyně základní školy, 14 let

Prostředí – všechny dívky chodí do stejné třídy, nahrávka byla pořízena v odpoledních hodinách v prázdné třídě školní budovy, kde dívky trávily čas před příjezdem autobusu domů

- 1 A čau hele/ normálně jsem na **compu** našla nějaký **make-up** ne za tři litry chápeš to?
- 2 B ____ jak by mohlo nějaký prase vyhodit ____ to by byl debil
- 3 C no to jo no

- 4 A jako za **make-up**
- 5 B to bych si nekoupila teda
- 6 A no nikdy v životě
- 7 B hele počkej a co kdyby ses v tom třeba pak líbila **Bradovi Pittovi** hele
- 8 C fuj
- 9 A starej dědek vošklivej
- 10 C tobě se líbí jo?
- 11 A ne nikdy
- 12 C ____se líbí Banderas
- 13 C ježíš marjá kde si na tyhle ____přišla?
- 14 B kdyby vomlád tak je dobrej
- 15 C no jasně
- 16 A je hnusnej fuj/ ježíš marjá
- 17 B no hezkej/ hele neříkej že se ti nelíbil Zoro jo
- 18 A vy máte postavy to je taky hrozný
- 19 B náhodou Zoro je dobrej
- 20 C a kdo se líbí tobě?
- 21 A no tak mně zatím jako nikdo
- 22 B co třeba Píček?
- 23 A to by asi skoro nešlo
- 24 C hej nezajdem
- 25 B ____že to nebylo včera vidět/ no
- 26 A ____
- 27 C nezajdem na **hot dog**?/ třeba?
- 28 A ne/ ona drží dietu
- 29 B no dovol
- 30 C ty jsi/ pako
- 31 B čumíš jako vorvaň
- 32 C co se směješ?
- 33 A hele co dávaj prosim tě nevíš?/ co dneska dávaj?
- 34 B Madagaskar
- 35 A tu dvojku ne?
- 36 B jo
- 37 C na tý jsem už byla/ docela dobrý

- 38 B no tak já tam jdu zejtra
- 39 A jo?
- 40 C je to docela sranda jsme se nasmály
- 41 A no/ no/ a nevíš od kolika davaj takovej ten/ vy nám/ vy/ Vy nám taky šéfe?
- 42 B nemám tušení ale myslím že až vod ledna
- 43 A protože to by byl dobrej **film** docela
- 44 C ____nevíš/ nevíte náhodou z vás kdy dávaj Sněženky a machři po pětadvaceti letech?
- 45 A to bude myslím někdy kolem Vánoc
- 46 B jo to jsem viděla přece/ v reklamě
- 47 A to bude někdy kolem Vánoc
- 48 C já bych to chtěla vidět
- 49 B no to jo no
- 50 C to je hustý
- 51 A to jsem ještě neviděla/ když byli malý a najednou budou velký/ to budou ksichty/ no bože
- 52 C jen jeden ____
- 53 B cože?
- 54 A hele/ máma za chvilku za mnou přijede
- 55 B no ale ještě budem kecat
- 56 C hele Maru/ co ty?/ jsi říkala že nějak po škole půjdeš někam na vejšku?
- 57 B já nevím já jsem ji načapala včera jak se/ jak se tam líbá s nějakým třicetiletým chlapem a nechce mi to vysvětlit
- 58 A ty jsi
- 59 C ach jo/ hele vždyť jsi říkala že půjdeš po škole někam na vejšku nebo
- 60 B na střední školu
- 61 A ____ale než se dostanu prosím tě tak
- 62 C ale budeš chtít jít na vejšku ne?
- 63 A no asi jo
- 64 C jo?
- 65 A řekla bych
- 66 B to je hustý/ protože **striptérka** je málo placená jo takže/ to musí bejt nějaký vyšší vzdělání
- 67 A kam půjdeš ty?

- 68 C já?
- 69 A na popeláře
- 70 C _____ aspoň na hajzl bábu/ _____
- 71 B hele jdeme někoho pomlouvat/ to bude zajímavější
- 72 A hele co ta ruka už je to fajn?/ je to **O.K.**?
- 73 C je/ skoro
- 74 A co?
- 75 C je
- 76 A jo?
- 77C je
- 78 A kdo ti ji vlastně to?
- 79 C Martin
- 80 B hele jdeme pomlouvat/ ta ruka smrdí
- 81 A _____ je praštěný/ chudák/ ach jo
- 82 C víš že Lída tajně líbá plakát Banderase?
- 83 A to si děláš srandu
- 84 B no **sorry** ale takovýdle prase já nejsem
- 85 A a spí s nim a normálně
- 86 C s plakátem?
- 87 A ne/ s plyšákem
- 88 C no normálně
- 89 B hele a plyšák _____
- 90 A _____ a/ ten plášť/ a takle tam přišla a napsala tam/ Zoro/ můj miláček a spí s nim
- 91 B no tak/ tak jako až na to Zoro můj miláček a až na to že s nim spim je to pravda
hele
- 92 A prase
- 93 B nejsem/ hele a s čím spíš ty co?/ s králíkem/ to je zoofilní to je horší
- 94 A hele normálně ve škole ne/ jedna úplně blbá holka se mě zeptala kde najdeš na
compu enter chápeš to?/ **enter**/ takovýdle tlačítko
- 95 C Kaštánková ne?
- 96 B a hele?/ a kde je?
- 97 C _____ palice
- 98 B kde je?
- 99 A to je hrozný

- 100 B kde je to tlačítko?
- 101 A to si děláš srandu
- 102 B ne
- 103 ach jo
- 104 C jo a prosim tě dala bys mi zejtra výsledky z těch **testů please?**
- 105 B ne
- 106 C proč?
- 107 B nevím/ mám blbou náladu
- 108 A no/ protože/ zase to učitelka říkala/ na na češtinu máme nějaký to/ nějaký ty jak se to určuje já to nechápu
- 109 B víte co mi může pani učitelka
- 110 C hele holky baví vás matika?
- 111 A nó
- 112 B vůbec
- 113 C né jo?
- 114 B ne
- 115 C tak já tak já/ nejsem zrozená na _____
- 116 B _____tak trošku
- 117 C jo
- 118 B mě by bavila matika jenom kdyby ke mně někdo hezkej chodil na doučování ale
- 119 C vona je hrozně_____
- 120 A vona pořád jenom to/ myslí na **sex**
- 121 B _____prosim tě jsem pod zákonem
- 122 A no/ dva roky _____
- 123 B rok a půl
- 124 C hele mně volá máma/ **sorry/** no mami? (mluví do telefonu)
- 125 B víš vo tom že zejtra píšeme z toho dějepisu?
- 126 A jo
- 127 B a víš vo tom že _____?
- 128 C no/ a? (mluví do telefonu)
- 129 B hm/ ukecaná vid'?
- 130 A jasně
- 131 C tak jo hele/ čau čau (mluví do telefonu)
- 132 A _____

- 133 C hele holky/ víte co budeme dělat?
- 134 B ne
- 135 C ty vole já dostanu ten **make-up** za tři litry chápeš to?/ chápeš to?
- 136 A ____ vážně?
- 137 C no fakt
- 138 B no počkej/ v tom případě se nediv když tě tu někdo přijde vykrást jo?/ hele
pudem zejtra na návštěvu
- 139 C že ten **make-up** je asi takle velkej/ takže je asi docela/ malej
- 140 B mně by to nevadilo jo
- 141 A ____ třeba ____ velkej
- 142 C takle velkej
- 143 B ____ to zaplatí?
- 144 C já
- 145 A tři litry?
- 146 B tři tisíce?
- 147 C kde bych na to vzala?/ mi zkásne máma víš co
- 148 A ____ takle
- 149 B tak tak k tobě jdu zejtra hele
- 150 A no/ hele/ to dostaneš k Vánocům nevíš?
- 151 B no co dostaneš k Vánocům?
- 152 C možná ne
- 153 B nechtěla bys nás pozvat na Štědrej den?
- 154 A jo?
- 155 C já nevím hele já budu asi muset jít holky
- 156 A jo nám taky za chvilku začíná tak jed'
- 157 B nó/ za hodinu
- 158 A jo víte kolik tam stojí **hot dog**?
- 159 B kolik tam stojí?
- 160 A to jsem vám ještě neřekla vid'/?/ prej ten velkej/ ten nákej ten/ no prostě velkej
- 161 B jo takle velkej?
- 162 A ale ne/ já/ prostě nákej sakra velkej stojí asi čtyřicet pět korun
- 163 C hm
- 164 A chápeš to?
- 165 B a víš

- 166 C jak je to velký?
167 B a víš že tam stojí jenom takhle malinký pití padesát?
168 A jo
169 C a jak je v tom velkym **hot dogu** ten párek velkej?
170 A no větší než ten **hot dog**
171 B no aby nebyl takovejdle hele
172 A no tak
173 C hele tak já letim
174 B a víte kolik/ stojí voňavka Antonia Bandrease?
175 A pět korun?
176 B pět stovek
177 A tak
178 B zejtra jí jdu koupit
179 A to bych si teda nekoupila
180 C to já to to já mám zase slíbeno že si koupíme s mámou **Naomi Campbell**
181 A ____kecáš
182 B no/ a jak ti zbyde na mrkve?
183 A kvůli tý ____/ chlupatý
184 C ježiši
185 B hele a jak ti zbude na mrkev?/ pro králíka?
186 C hele já letim holky tak se mějte/ a užijte si ____jo?
187 A tak jo čau
188 C **bye bye**

V. nahrávka

A – žák základní školy, 15 let

B – žák základní školy, 15 let

C – žák základní školy, 15 let

Prostředí – chlapci jsou kamarádi a spolužáci, nahrávka byla pořizena v odpoledních hodinách po vyučování, když komunikanti čekali na autobus ve vestibulu školy

1 A tak co ____dneska **LANovku**?

- 2 B no
- 3 C asi jo
- 4 A jo a kolik tam máš _____?
- 5 B dvě stě
- 6 A jo a jakou rasu?
- 7 B **rough**
- 8 A **rough**?
- 9 C co je ta rasa vůbec?
- 10 A rasa to je prostě/ maj prostě rasu třeba/ ten
- 11 B třeba druid
- 12 C no
- 13 A druid nebo/ šaman/ **rough**
- 14 C ty můžou dělat co já nevím třeba druid co může dělat?
- 15 A třeba proměnit se v medvěda
- 16 B nebo **healovat**
- 17 C to je co?
- 18 B ozdravovat
- 19 A pak je tam třeba **rough**
- 20 C to je kdo?
- 21 B ten co může bejt neviditelnej
- 22 A ten neviditelnej dá vysokej **damage** a takovýdle
- 23 C to je co?
- 24 A **damage** to je poškození/ nebo třeba **war** tam je
- 25 C to je bojovník nebo?
- 26 A no
- 27 B no nebo je tam _____
- 28 A kolik máš **HP**?/ života
- 29 B čtyřicet jedna
- 30 A tisíc?
- 31 B no
- 32 C ty seš co Dane v tom?
- 33 B **rough**
- 34 C a ty Tome?
- 35 A ja jsem **war** a **rough**

- 36 C jak dlouho hrajete?
37 B měsíc
38 A já dva roky asi
39 B á ____ takhle/ dohromady asi rok
40 A na jakým **serveru** hraješ?
41 B ____
42 A já taky
43 B no nepovídej
44 A jo
45 B a co ty děláš?
46 C no já to nehraju protože to neumím
47 A byl jsi na tom **eventu** jak byl?
48 B ne
49 A jak se tam stavěli ty různý zdi a takovýdle
50 B ne/ budeme aq?
51 A aq?
52 C to je co?
53 B ____to je ____
54 C to je co?
55 B to je tam/ tam jsou **bossové**
56 C to je co?
57 B to jsou takový zrůdy velký
58 C dobře/ ty zabíjíte nebo?
59 B no/ máš ve skupině
60 A máš olidianku?
61 B ne
62 A a máš
63 C ____
64 A a máš nějaký **swordy**?
65 B no
66 A nebo **daggery**?
67 B mám **sword**
68 C a co hrajete ještě kromě tohodle?
69 A **countera**

- 70 B já taky
- 71 C já taky ho hraju
- 72 A jo?
- 73 B a hraješ tam za **counter strike** nebo za teroristy?
- 74 A já za **counter striky** protože mají M čtyřku
- 75 C za ty za policajty nebo co to?
- 76 B no
- 77 A používáš tam **snajpery**?
- 78 C no ještě nemůžu
- 79 A ale můžeš/ ale musíš mít ty/ peníze
- 80 C no právě
- 81 A no
- 82 C jsem chudej
- 83 B a na jakym **serveru** hrajete?
- 84 A já hraju na/ **game** čtyři **ever**
- 85 B jo?
- 86 A pak na Gigapařbě
- 87 B na THC hraju
- 88 A jo? tak to neznám
- 89 B ne?/ máš **ajsko**? jo máš vždyť tě mám uloženýho
- 90 A mám **ajsko** a máš **skype**?
- 91 B nemám mám/ tak já ti pošlu ten **server**/ nebo ty mě
- 92 A jo
- 93 B a ty máš **ajsko**?
- 94 C mám/ i **skype**
- 95 A Kubovi taky pošlem
- 96 B a máš to/ číslo **ajska**?
- 97 C mám
- 98 B a/ máš ho tady?
- 99 C mám no
- 100 A ešte ti pak pošlu
- 101 B _____
- 102 A ešte ti pak pošlu ten **On stream server**
- 103 C ten mám

- 104 A pak **ip adresu**?
- 105 C tu nemám
- 106 A **serveru**/ ti pošlu na **skype**
- 107 B **O.K.**/ ne/ na **ICQ**/ mně
- 108 C sedm jedna tři/ čtyři jedna tři
- 109 A počkej/ jo/ čtyři
- 110 C jedna tři
- 111 A jedna/ tři
- 112 C pět/ osm pět osm
- 113 A ježiš/ osm/ pět/ osm
- 114 C dva pět dva
- 115 A dva/ pět/ dva/ **O.K.**/ uložit
- 116 B já ti pošlu **ajsko** přes **skype** protože si ho nepamatuju
- 117 C ty jo pak k tomu ještě když tak pošli ten/ tu **ip adresu** toho **serveru**
- 118 A tak tam asi budem
- 119 A pak můžem jít na Hamachi a na můj **server**
- 120 B tak se tam sejdem
- 121 A **O.K.**
- 122 B tak jo

VI. nahrávka

A – žákyně základní školy, 15 let

B – žák základní školy, 15 let

C – žák základní školy, 15 let

Prostředí – všichni komunikanti jsou stejně staří, ale nechodí do stejné třídy, nahrávka byla pořízena v dopoledních hodinách ve vestibulu školy v době vyučování

- 1 A koukal jsi na **Comeback** dneska?
- 2 B nooo
- 3 C včera
- 4 B včera noo
- 5 A jo včera promiň/ no dobře to se občas stane

- 6 B no koukal jsem ale nedokoukal jsem ho celý musím se kouknout pak někde
- 7 C na **compu** myslíš jo? jo voni to maj vlastně v archivu
- 8 B to jo
- 9 A to mě nenapadlo
- 10 B co tam včera vlastně bylo? si to moc nepamatuju
- 11 C ____ / ____ jak chlastaj ten saponát
- 12 A jasný/ **Clearmix**
- 13 B **Clearmix**
- 14 A to mne dostalo/ **Sunshine** ještě no tak jako
- 15 B a ta Iva/ to je dobrý
- 16 C ty šaty
- 17 B jasný
- 18 A myslíš myslíš myslíš i/ to/ jo jasný
- 19 B ale stejně je to dobrý
- 20 A no dobře/ hele venku sněží
- 21 C hlavně ten Ozák ten je úplně hustej
- 22 A nepůjdeme lyžovat?
- 23 B Ozák je dobrej/ dneska?
- 24 C na ten vobrovskej kopec co máme za barákem
- 25 A já bych ti napsala na **íčko**
- 26 B jasný/ si vezmu boby a dem
- 27 A jo?
- 28 C pudem
- 29 B kdy bude škola zase až?/ až ve?
- 30 C až za rok
- 31 A za rok
- 32 C příští rok vždyť tady to je poslední den co se učíme ne?
- 33 A poslední?/ fakt?/ ne ještě v pondělí
- 34 B ještě v pondělí/ ještě v pondělí
- 35 C to je jedno to tady nejsem/ možná
- 36 A jak to?
- 37 C nevím pudu se ulejt
- 38 A kam zas letíš?
- 39 C já?/ do teplejších krajin

- 40 B rande
- 41 A já nic nevím vůbec
- 42 B _____
- 43 C co paříš co paříš na **playstnu**?
- 44 B teď momentálně/ **Need for speed**
- 45 A jo?/ **Simps Simps** dvojka vid' ty jsou nejlepší
- 46 B jsou no/ hodně dobrý
- 47 A jo
- 48 B ty jsou hodně dobrý
- 49 C mě to moc nebaví já si radši zahraju **Strongholda**
- 50 B **Strongholda**?
- 51 A co to je?
- 52 C no to je strategie
- 53 A aha
- 54 B za koho tam hraješ nejvíc?
- 55 C já/ za Araby
- 56 B za Araby?/ za Araby jo/ to je hustý
- 57 C sice maj strašně drahý vojáky
- 58 A a co to lyžování? proč se tady bavíte vo nějakých kravinách kerejm já nerozumím a lyžování jako bude kdy?
- 59 C no já nevím
- 60 B já budu bobovat
- 61 A a nevíte kolik je **time**/ teďka?
- 62 B **time** je přesně deset sedmnáct
- 63 C deset čtyřicet osm
- 64 B to máme hodinu ty jo to sme hustý
- 65 A hele hele my sme šli vlastně za školou dneska
- 66 B no
- 67 A no
- 68 B no ale to je chvilka
- 69 C počkej venku bude koulovačka
- 70 B to jo no/ hodně velká
- 71 A budeš koukat
- 72 B to zas

- 73 C jako každéj rok
- 74 B jako každéj rok
- 75 A jo
- 76 B a pak k **Downovi** vid' na chlast vid' no
- 77 C já musím já jedu dneska do práce ty jo
- 78 B doufám že dneska chytím
- 79 A jo do Globusu
- 80 B doufám že dneska chytím Fíka za kostelem jak čmoudí/ zase
- 81 C no já tam neboj se já tam nebudu chybět
- 82 A ne jo?/ jé
- 83 B no jinak dobrý jako/ jo vůbec co bylo včera v tom **Comebacku**? vo čem to bylo vlastně? já jsem usnul
- 84 A no každéj _____
- 85 C nejdůležitější _____ na světě je pongo to tě naučí jen mistr Chlast
- 86 A mistr Chlast no _____
- 87 B jasný
- 88 A to je dobrý/ no potom taneční to jsi měl vidět vona měla šaty ty vole lezla jí z toho prdel
- 89 B jo?/ má tlustý nohy?
- 90 A nemá
- 91 C nemá
- 92 A ne
- 93 B a Laxatel jo já už vim s čím to bylo jak potřeboval hodně ledu
- 94 C no no no
- 95 B aby mu nestál/ no jasný no
- 96 A jo nestál no/ to jo/ a nejlepší jak je to na tom **compu** protože to máš/ prostě já jsem já jsem si vymyslela že se na to že se kouknu na všechny znova víš co
- 97 B jasně no/ vono je to na **Filmaxu** co?
- 98 A na **Filmaxu**?
- 99 C taky
- 100 B **Filmax**/ tam máš **Comeback** všechno taky Zoufalý manželky
- 101 A víte víte že
- 102 C ja stahuju teďko jsem našel novou stránku **video-film** a tam jsou jako hustý **filmy**

- 103 B jo Madagaskar a stáhnul ho v angličtině
- 104 C no ale tak to se já nedozvím v jakým to je jazyce protože tam mám ____
- 105 A jo jedu na **High School Musical** dneska
- 106 B jo?
- 107 A na trojku/ je to jenom za pade
- 108 B jo?
- 109 A dobrý ne?
- 110 C jo jo
- 111 A no
- 112 B to je dobrý náhodou
- 113 C ty jo tak/ já
- 114 B dokdy to dávaj?
- 115 A asi do sedmnáctýho
- 116 C tak to je dobrý tak já skončím v osm a vyjedu do kina
- 117 A no tak vidíš
- 118 C **cash** nákej mám
- 119 A no/ **cash** no to je dobrý no
- 120 B to jo no
- 121 A ____ ještě do **Mekáče**/ do **KFC**
- 122 C do Kčka
- 123 B ____ si nakoupil dárky no
- 124 A musím koupit dárky
- 125 B a **money money** docházej teda pěkne
- 126 C to je teda já mám na kartě čtyři čtyři/ pět tři no/ ale nemám ešte ani jeden dárek
- 127 A já jo já mám darků
- 128 B to já mě chybí asi
- 129 A jedna dva tři hodně/ bižu jsem bižu jsem matce koupila tak jsem zvědavá co na to řekne
- 130 B dal jsem bratrovi
- 131 A chci k Vánocům mikinu **Horsefeathers**
- 132 B jo?
- 133 A doufám že mi ji koupí
- 134 B to jo no
- 135 A a tričko Roxy

- 136 C počkej
- 137 B tam v Letňanech_____
- 138 C vo vo Silvestra si dáme do nosu
- 139 A do nosu se vožereš vo stošest
- 140 C já mám takový modrý/ mám vobjednaný vod Martiny jak se tomu nadává
- 141 A jo to modrý
- 142 C curago
- 143 A jo curago/ to neznám
- 144 C ne/ ne takový to modrý
- 145 A ka ka ka
- 146 B jo ja vim co myslíš
- 147 A počkej/
- 148 C curacao/ jo čtyři flašky
- 149 B po tom se táta poblil když byl na dovolený/ dal si ty dal si jak se tomu říká
takový ty oranžový šmejdy malý?
- 150 A jak byly byly v tom **filmu** Příběh žraloka jak tam tancovaly
- 151 B jo
- 152 A víš co myslím?
- 153 C rybičky
- 154 A no ne rybičky vono se jim nějak říká
- 155 C chobotnice
- 156 A ne ty malý jak byly v Příběhu žraloka
- 157 C sardinky
- 158 A ne
- 159 B krevety
- 160 A krevety no dal si krevety _____ a dal si pak kartáček do krku a pak se poblil
- 161 B krevety jsou hnusný
- 162 A no jsou
- 163 B ale v těstíčku nemusej bejt špatný
- 164 A v těstíčku?/ jo jak to bylo v Horem pádem
- 165 B jasný pečenýho netopýra a to chutnalo jak kuře v **KFC**
- 166 A jasný no
- 167 C tak to si už nikdy nic nekoupim v **KFC**

- 168 A musím se na **empinu** nahrát normální písničky protože už tam mám starý tři sta let
- 169 C no jo tak ty si dáváš písničky ještě na **empinu**/ moderní lidi mají dobrej **mobil**
- 170 A no jo ale chápeš to když letíš v letadle ty jo tak nemůžeš mít ty zaplej **mobil** blbe
- 171 C to je jedno
- 172 B to jo
- 173 A no nemůžeš mít takže si musíš vzít **empinu**
- 174 B tam můžeš vlastně **notes** že jo
- 175 C hmm
- 176 B **notes** nějaký ty **MP3ky**/ **mobila mobila** nesmíš
- 177 C co dostanete k Vánocům?
- 178 A no říkám chci mikinu **Horsefeathers**/ dostanu asi ____
- 179 C co chceš ale co dostaneš?
- 180 A no to já nevím/ no oblečení
- 181 B já nevím?
- 182 C mohla bys ____strouhat na **hokej**
- 183 B no jo ale nějak mě to netíží tenhle rok _____
- 184 A ale hezky sněží to sněží už vod rána že jo/ takhle jsem šla ty jo s holkama jsem myslela že chcípnu ty jo ale dala jsem kapucu ____šla jak **E.T.**
- 185 C ty jo já sem vylezl z baráku jenom tu slabou **Vehicle** bundu tam to bylo namrzlý ty jo jak stará kurva
- 186 B bratr se málem rozsekal ráno
- 187 C hele já vylez/ my tam máme tři schůdky když vylezu z baráku/ první druhej třetí a už jsem byl na zádech
- 188 B fakt? ty jo
- 189 C dyť celou noc přelo a pak začalo sněžit
- 190 A no jo vlastně táta říkal že chčije
- 191 B ale je to mokrá jak sračky ten ____to je bahno
- 192 A _____
- 193 C víš jak tam u nás máme ten chodník ja jsem po tom bruslil
- 194 A já nevím kde bydlíš
- 195 C víš
- 196 A nevím
- 197 C víš jak bydlí David Chalupa?

- 198 A nevim
- 199 B nevíš kde bydlí Papoucha babička?
- 200 C vim
- 201 B no tak on bydlí kousek
- 202 C ja pět baráků/ pět baráků zpátky
- 203 A aha
- 204 C teďka máme na baráku takou světelnou trubici/ vypadá to tam jak bordel teda
- 205 A to my my taky svítíme všude/ máme dva svícny nazdobený vokna a teďka k tomu vchodu _____
- 206 C já letos podpálím stromeček
- 207 A ____
- 208 B viděli jste včera kriminálku **Miami**?
- 209 C jo Las Vegas
- 210 B Las Vegas jak
- 211 C ty miniatury
- 212 B tu kočku jak vykuchal ty jo
- 213 A to jsem neviděla asi to bylo hodně _____
- 214 C a pak tu panenku víš co jak jí rozstřílel
- 215 B jo jasný to je dobrý
- 216 A to jsem neviděla
- 217 C koukáte někdo na Ordinaci v růžový zahradě?
- 218 B ne koukal jsem včera na Ulici jak se tam ten Jakub vožral a přišel vožralej ty jo
- 219 C maminko tatínku
- 220 B no krása _____ to jsem neviděl
- 221 C von byl zfetovanej
- 222 B a pak blink
- 223 A ja koukám na pojišťovnu
- 224 C nejdřív budu spinkat a potom budu blinkat
- 225 A já koukám na Taxík a Ošklivku Katku/ koukám ještě na jak se to jmenuje?/
Comeback a ještě něco
- 226 C ja koukám jen na ordinaci a na **Comeback**
- 227 A ne
- 228 B ne zoufalý
- 229 A ne

- 230 B _____já zoufalý **Comeback**
- 231 A co to je jo Hledá se táta
- 232 C ty ho taky hledáš vid'?
- 233 A no jasně abych měla dva vid'?
- 234 B nevyměnila bys ho?
- 235 A ne mně tadyten stačí
- 236 B už jsem skoro větší než on
- 237 C jo jo cože?
- 238 A on má sto šedesát pět a já mám sto šedesát jedna
- 239 B to je mazec
- 240 C to asi já mám sto sedmdesát
- 241 A ale máma má tak sto sedmdesát pět já jsem z malý rodiny
- 242 B já mě bolí zadek
- 243 A _____
- 244 C tomu se říká halucinace/ to je jedno/ já jsem jednou _____a zdálo se mi že mě chce zmlátit strom
- 245 B cože?
- 246 C no
- 247 A jsi byl určitě vožralej na mraky
- 248 C trošičku
- 249 B ty o tom víš že se Martin vožral?
- 250 A vim jak se u Dana poblil/ to mě někdo říkal
- 251 B poblil?/ von se zeblil a hodněkrát
- 252 C hele von my jsme ho vodnesli pod takovej strom von se tam š a hodil šavli a normálně si do toho leh
- 253 B a válel se v tom
- 254 A fuj vy jste nechutný
- 255 C máš někde tu fotku jak tam leží?
- 256 B jo a já ti ukážu i jeho fotku/ a pak si pro něj přijel otec jo/ co to je?
- 257 C já ho znám víš co protože Martinův táta se jmenuje Martin a Martina máma se jmenuje Monika
- 258 B jsme se fotili tady hele
- 259 C chyba v matrixu von má ještě tu školní mikinu víš co
- 260 B jo a bil celej vod blitek úplně celej

- 261 A ježíš vy jste nechutný
262 B ale fakt proč to nejde?
263 C co?/ pudem po škole na cígo?
264 B ano/ ty hele asi pudem bude za chvílku začínat hodina
265 A jo no vidiš už jo
266 C nás Mánková zakousne
267 A tak jo
268 B tak jo
269 A tak čau
270 C čau

VII. nahrávka

A – žák základní školy, 14 let

B – žák základní školy, 14 let

C – žák základní školy, 13 let

Prostředí – chlapci jsou kamarádi, ale nechodí do stejné třídy, nahrávka byla pořizena ve večerních hodinách v pokoji chlapce B v domě jeho rodičů

- 1 A pěkně sněží že jo venku?
2 B no?
3 C krásný/ jak to padá ____
4 A pudeme lyžovat/ ty nejedeš na lyžák že jo?
5 C nejedu
6 A já taky ne/ budeš lyžovat
7 B já budu/ já mám nový lyžáky a bude to boží
8 A no prostě
9 C ____?
10 B ne
11 C je to takový
12 A mně se líbej ty první tři
13 C má má to tam prodloužený začátky a potom se mi líbí jak to tam hraje
14 B ____prodloužený ____ **Democracy** ____ten vítr/ ten je mazec na začátku/ jak

- 15 A jo
- 16 B jak tam má různý prostě různý ty
- 17 A jo jasně
- 18 B to je mazec
- 19 A a to a já nevim já jsem to já já mně se **Guns'n'Roses** nelíběj vod tý doby jak
jsem zjistil že je Axel všechny rozeštvál ne
- 20 B jo
- 21 A úplně to je/ úplně to
- 22 B **Guns'n'Roses** / jako
- 23 A a voni jsou hrajou dobře
- 24 C je to vo tom jako hudbu hrajou že jo
- 25 B přesně tak
- 26 A no ale tak víš co prostě víš co von je dá dohromady
- 27 B _____**Freddiho** že je teplej že jo
- 28 A koho?
- 29 B **Freddiho**
- 30 A no jo no tak to je pravda
- 31 C no tak jako **Queeni** že bych je musel ale
- 32 A náhodou co jsem slyšel ty nahrávky s Paulem/ s **Paulem Rogersem** ty jo to
úplně mazec byl/ to **CDěčko** co pouštěli na **Beatu**
- 33 C no jak jak si poslechneš/ ten/ **Floggy Molly** tak si poslechneš
- 34 B přesně _____
- 35 C _____úplně jinou muziku že jo
- 36 A no jak tudle já jsem začal znova Zeppelini poslouchat
- 37 C Zeppelini?
- 38 A jo
- 39 C dyť to už starej Otík poslouchá
- 40 A no dyť jo
- 41 B no dyť já/ jsem to slyšel
- 42 A slyšel jsem
- 43 C ty jsou hustý
- 44 A jsem poslouchal to/ teďka akorát/ _____je hustej

- 45 B já jak přemejšlym na tom/ mně se mně se začal znova líbit ten **Black Dog** a jak jak v tý aréně bych řek/ u první nahrávky jsem si myslel že to pěkně zkazil a vono zase přiměřeně k tomu k tomu hlasu
- 46 C no von už ten hlas von už trošku je to
- 47 A von to jemu to vyšlo docela dobře
- 48 B jo
- 49 C ____jak je zarostlej ne šíleně
- 50 A ale von s nima nechce nahrávat
- 51 B jak?
- 52 A to je úplně já bych ho
- 53 C kopnul
- 54 A no
- 55 B přesně
- 56 C ____
- 57 B ne ale vopravdu
- 58 A já ti von teda ted'kon už ten hlas nemá ale přece jenom k tý muzice má charakteristickej
- 59 B ale ale jako taky víš co jako
- 60 A no tak jasný tak von má zase
- 61 B ____jsem poslouchal
- 62 A von má za ty léta nahrabáno dost že jo
- 63 B ____jsem poslouchal/ no tak/ dobrej/ půl rok potom se mi zase jako že přestaly nebo jako že ne přestaly líbit ale voposlouchaly se všechny
- 64 C ____
- 65 A ____já ted'kon/ já začínám na tu/ já jsem já **Metallicu** znám/ hodně písniček
- 66 C Black taky a taky **Black Sabbath** že jo
- 67 A **Sabbathy** ty neznám tolik písniček ale mám ____když víš co já/ já nemám nemám/ to ted' se mi začínaj líbit teda ty starý **Guns'n'Roses** nebo starý/ videa
- 68 B hm/ ____
- 69 A vydali vlastně tu **bestofku** asi dva tisíce čtyři jak jsem poslouchal
- 70 B hm
- 71 A **underground** no
- 72 C ____prostě ____
- 73 B hlubokej **underground**

- 74 A si můžou dělat vopravdu co chtěj a řvou do toho jak šílenci
- 75 B přesně
- 76 A jak ten ne/ sosák
- 77 C já říkám mně se to nelíbí ne víš co říkám já už jsem na to koukal a nelíbilo se mi to
- 78 B no jo
- 79 C a von to se ti nemůže líbit poprvý víš co tak znova a jeli jsme zase celej koncert já myslel že ho to to bylo šílený ty skřeky tam ale jako někerý písničky
- 80 B ale vono je
- 81 C ale jako voni jsou na tom technicky úplně dobře že jo
- 82 B no
- 83 A jsou hrozný
- 84 B no to jo no
- 85 C no voni zpívaj dobře
- 86 A ale mohli by skládat
- 87 C ale to je jediný co dělaj dobře
- 88 A ale mohly by skládat lepší muziku že jo
- 89 B no to by mohli
- 90 A s tím stylem

PŘEPSANÉ KOMUNIKÁTY STUDENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

I. nahrávka

A – studentka střední školy, 15 let

B – studentka střední školy, 15 let

Prostředí – dívky jsou spolužačky, sedí spolu v lavici, nahrávka byla pořízena na konci přestávky ve škole těsně před zazvoněním

- 1 A máš něco k pití?
2 B jo mám kolu
3 A tu normální nebo **light**?
4 B **lightku**
5 A fajn díky
6 B není za co

II. nahrávka

A – student střední školy, 15 let

B – student střední školy, 16 let

C – otec obou chlapců

Prostředí – pokoj bratrů v bytě rodičů, záznam byl pořízen ve všední den ve večerních hodinách před společnou rodinnou večeří, oba bratři se chvíli před pořízením nahrávky probudily ze spánku po absolvovaném fotbalovém tréninku

- 1 A hele Tonci/ pust' mě prosim tě na **comp**/ potřeboval bych si dát jednu **MP3ku** do **mobilu**
2 B jó/ akorát bych potřeboval vědět kde jsi jí stáhnul/ jesli přes **Rapidshare** nebo ti ji někdo poslal přes **ICQ**?/ nebo jak?
3 A někdo mi jí poslal přes **ajsko**/ uš si nepamatuju kdo/ s sly slyšel jsem jí totiž u něj na **CDčku** na **discmanu**
4 B jó/ poslouchal jsi dneska radio **Beat**?

- 5 A jó bylo to dobrý/ hlavně se mi líbil ten pořad **Hard and Heavy**
- 6 B jó ten mám taky rád/ hmmm sakra/ začíná se nám přehřívát **comp**/ asi nám začíná odcházet **RAMka**
- 7 A snad to ještě stihnu **nauploadnout**/ ale potřebovali bysme nový ap **upgrade antiviráče** páč nám zítra vyprší doba kterou jsme měli na **update**
- 8 C tak pánové končíme a pojd'te se navečeřet

III. nahrávka

A – studentka střední školy, 15 let

B – studentka střední školy, 16 let

Prostředí – dívky jsou spolužačky, nahrávka byla pořízena ve školní jídelně v době obědů

- 1 A hele Adél/ nechceš přinýst taky pití?
- 2 B nechci prosim tě/ je tam jenom ten hnusnej granulovanej čaj/ jako mně to leze na nervy ne/ ____/ tak tam jsou jenom vod půl jedný jo/ tak do tý jedný/ a teďkon když jdu prostě na voběd v půl druhý prostě/ úplně hotová tak tam žádný **džusy** prostě nejsou/ to je fakt na pytel

IV. nahrávka

A – studentka střední školy, 16 let

B – studentka střední školy, 16 let

Prostředí – dívky jsou spolužačky, nahrávka byla pořízena v odpoledních hodinách ve vestibulu školy těsně před odchodem domů

- 1 A ty jo proč si furt hraješ s tím **mobilem**?
- 2 B počkej prosim tě/ já si jenom dopíšu **SMSku** jo?
- 3 A no ty si se mnou vůbec nepovídáš
- 4 B tak/ odeslat/ dobrý/ nó/ co vo čem si chceš povídat? tak třeba jakej byl **víkend**?
- 5 A no ty jo jsem se chtěla učit matiku ale vůbec jsem na to nedostala jsem furt byla na **ajsku**

- 6 B jo hele to mi připomnělo já jsem si normálně stáhla **skype** ale absolutně/ netuším/ jak s tím/ co s tím mám dělat jako jo je tam strašně moc tlačítek samý zelený červený/ vůbec nevím co to jo
- 7 A jenom když to vteveřš tak **cklickneš** na to zelený a jako tím začneš hovor víš vytáčet
- 8 B jo
- 9 A a červený jako
- 10 B a když / a ty mi to jako vemeš nebo?
- 11 A jó já ti to zase příjmu
- 12 B ____ a já tě pak uslyším jo?
- 13 A jó/ musíš si vzít sluchátka
- 14 B aha tak to je

V. nahrávka

A – studentka střední školy, 17 let

B – student střední školy, 18 let

Prostředí – komunikanti jsou sourozenci, nahrávka byla pořízena ve večerních hodinách v obývacím pokoji v domě rodičů

- 1 A kde je ten/ program?/ televizní?
- 2 B já nevím asi někde na stole
- 3 A co dneska dávaj?
- 4 B na Nově je **miss**
- 5 A tu nechci vidět to jsou ňáký zase budou hezký holky
- 6 B no
- 7 A ale na Nově na čé té jedničce je s Krausem ta **talk show**
- 8 B a tam na Primě jsou ty Vyvolený/ **reality show**
- 9 A to bude kravina budem koukat na na to na Krause jo?
- 10 B ne já chci **miss**
- 11 A proč?
- 12 B protože tam jsou hezký holky
- 13 A no vůbec jako/ nazdar

VI. nahrávka

A – studentka střední školy, 17 let

B – student střední školy, 17 let

Prostředí – komunikanti jsou v partnerském vztahu, nahrávka byla pořízena ve večerních hodinách v pokoji dívky, kde byl chlapec na návštěvě

- 1 A Honzí/ pojedeme zejtra na ty lyže?
- 2 B jo/ na Kramolín
- 3 A a budeš si brát **snowboard** nebo/ nebo lyže?
- 4 B **snowboard**
- 5 A no a ty tašky k tobě dostaneme jak?
- 6 B si je přineseš ne?
- 7 A seš teda **gentleman** fakt

VII. nahrávka

A – studentka střední školy, 18 let

B – studentka střední školy, 19 let

C – studentka střední školy, 19 let

Prostředí – komunikantky jsou v přátelském vztahu a chodí do stejné třídy, nahrávka byla pořízena v dopoledních hodinách ve školní třídě během přestávky

- 1 A ahoj holky
- 2 B ahoj
- 3 A hele představte si jsem vo **víkendu** četla Bravíčko a našla jsem tam jako spoustu módních **trendů**
- 4 C jo?
- 5 A třeba takový ty velký korále s těma koulema velkejma tak to nosila naše učitelka
- 6 C jéžiš
- 7 A taková stará komunistka/ my jsem se jí hrozně smáli a teď je to moderní
- 8 C jéžiš
- 9 A tak jsem vyrazila do **Mercury** nakupovat víš tam za tím **fast foodem** jak je tam ty korále a tak

- 10 C jo ____ takový to černý jasně jasně vim no
- 11 A prostě všechno možný taková verbež/ a koupila jsem si tam ty červený korále
prostě/ jsou úplně perfektní úplně špica jako
- 12 C jo?/ a kolik stály?
- 13 A asi jenom tři stovky
- 14 C jenom tři stovky?
- 15 A no ale Lucka mi říkala ty jo že byla v nějaký hospodě že tam měli nějakou prdlou
barmanku že jim tam účtovala jako pití dvakrát prostě
- 16 B jo jak jsem/ pro toho ____pracovala/ jak d'ál ten **catering**
- 17 C jo?
- 18 A no
- 19 C počkej jako ____vám účtovala jedno pivo dvakrát?
- 20 B no vona byla trošku na hlavu
- 21 C no jestli to nedělala schválně
- 21 A zase si vydělala chcete medvěda?
- 22 C no jasně/ dáme/ Harribo
- 23 A Harribo/ ty jsou dobrý
- 24 C ty jsou dobrý
- 25 A ____pokud nemáš protézu tak ____
- 26 C jasně jasně/ tak jo hele/ za chvíli
- 27 A hele za chvíli začne hodina tak radši jdem at' zase nehulákaj
- 28 C jasně/ frčíme

PŘEPSANÉ KOMUNIKÁTY STUDENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL

I.nahrávka

A – studentka vysoké školy, 23 let

B – studentka vysoké školy, 22 let

Prostředí – dívky jsou kamarádky a spolubydlící, nahrávka byla pořízena ve večerních hodinách na privátním ubytování obou studentek

1 A čau Rád'o/ tak to/ jakej byl

2 B čau Mart'o

3 A jakej byl **víkend**?/ cos dělala o **víkendu**?

4 B jo docela dobrej byli jsme v **bowlingu**/ s kamarádama/ tak jsme hráli **bowling** a

5 A a co dobrý?

6 B dobrý dobrý/ no to je sranda to by by jsi nevěřila už jsi to někdy hrála?

7 A no právě že ne/ a ty už jo?/ před tím?

8 B no taky ne no a fakt jako hrozně se mi to líbilo musíme někdy jít příště spolu co ty na to?

9 A tak jo/ vyrazíme/ a pak jste šli kam byli jste ještě někde?

10 B no představ si šli jsme do té nový **diskotéky**/ tam/ v té ulici jak jsem ti vo ní povídala/ no tam to bylo supr

11 A jó/ si pamatuju

12 B no úplně nový/ maj tam takovej **juke-box** a tam si můžeš vybrat písničky tak jsme si vybírali a samý **hity** jsme si nechávali pouštět

13 A samý **hity** takže **oldies** jo?

14 B no **oldies** no no jako ten rap ten **pop** a ten takový ty nový věci to nemám ráda

15 A takže jste si to užili?

16 B jsme si to užili no/ a co jsi dělala ty?

17 A no my já jsem já jsem tenhle **víkend** nikde nebyla

18 B ne?/ ani v kině jsi nebyla?/ na něčem?

19 A ne ale příště příště pudem/ příště

20 B dobře tak jo

21 A jo?/ tak jsme domluvený?

22 B tak ____ domluvený

II. nahrávka

A – studentka vysoké školy, 23 let

B – studentka vysoké školy, 25 let

Prostředí – dívky jsou kamarádky a spolubydlící, nahrávka byla pořízena v nočních hodinách na privátním ubytování obou studentek privátní ubytování

1 A Peti prosim tě pust' mě na **comp**

2 B a proč?

3 A no protože potřebuju něco vytisknout z **flashky**/ mám tam přípravy

4 B nó ale já teď ještě **surfuju** chvíli po **netu** a potřebuju tady vehementě rychle něco najít tak vydrž

5 A nó tak máš sekundu já mezi tím něco vokopíruju

6 B jo/ dobrý no/ tak pod'

7 A no super hele víš co já totiž potřebuju na **facebooku**/ jak s holkama jedu do toho Slovinska tak tam máme ňákou jakoby diskusi a potřebujeme to ňák vyřešit/ kdy teda pojedeme a jak pojedeme a tydlecky věci/ to je strašně složitý

8 B a proč jim prosim tě nepošleš **SMSku**?

9 A no protože takhle to máš mnohem jednodušší že jo takhle si tam napíšeš svůj vlastní názor a holky ti tam na to ňák reagujou a tak takže je to mnohem lepší/ to nemáš jako přes **maily** že prostě čekáš až ti laskavě někdo odpoví a stejně to potom musíš předat tomu druhému a tak

10 B hele **sorry** prosim tě nemáš volný **cédo**?

11 A **cédo**? no támhle si vem ze stolu tam je jich spousta

12 B hele a umíš to vypalovat?

13 A jako chceš vypálit tady z těch **CDček** co máme jako k učebnicím?

14 B nó já sem si ne ne ne vůbec ne k učebnicím já sem si stáhla úplně boží **soundtrack**/ a potřebuju prostě to vypálit a neumim to

15 A no normálně si stáhni tady z toho stáhni si to do **compu** a pak to ňák vypálíme/ to je jednoduchý já už sem to dělala tady s těma **CDčkama** co jsou k učebnicím/ když to chtěli moji studenti

- 16 B jo?
- 17 A no to je fakt jednoduchý
- 18 B to sou dobrý vypalovačky to sou takový ty **bestofky** víš to se ti bude líbit/ já ti to pustim doma
- 19 A jó?
- 20 B takový **oldiesový** takový/ to se ti bude líbit
- 21 A no a kdes to vzala?
- 22 B jó to je vod Karolíny víš co vona jako/ ta má doma samej **remix** a takový a to je prostě
- 23 A no/ počkej/ hele
- 24 B ta jede
- 25 A Karolína Karolína když mluvíme vo Karolíně/ pudeme už konečně někdy na ten **spinning**?
- 26 B nó můžem můžem no můžem se domluvit ale jako co co co to do tebe vjelo že chceš s náma na **spin**?
- 27 A no nevim vo tom pořád mluvíte tak sem říkala že konečně jednou pudu s váma/ protože jak sme říkali že pudeme na **squash** jenže já na **squash** jít nechci protože mně to prostě přijde takový zvláštní jako mlátit někde raketou do míčku v nějaký uzavřený místnosti to není asi nic moc pro mě/ ale na **spinning** bych určitě šla to by mě asi i bavilo
- 28 B jo? a co třeba **aerobik**?
- 29 A **aerobik** jo hm tak jako na ten sem chodila a to zrovna nic moc to bych radši možná na ten **spinning** fakt jo
- 30 B jo/ to je dobrý no/ to je dobrý no a nebo taky můžeme ještě vyzkoušet třeba **kickbox**
- 31 A **kickbox** jo?/ no tak to nevim jak by to dopadlo teda/ já bych ale pro začátek určitě dala **spin** a pak se uvidí
- 32 B hele ale z **kickboxu** to máš tak **sexy** postavu jako no to bys čučela
- 33 A no tak to vopravdu nevim jak by to dopadlo/ hele prostě se s Karolínou domluvte já bych to viděla na nějaký konec týdne nebo na **víkend** prostě nebo něco/ protože tady stejně budu zůstat tak bysme mohli ne?
- 34 B jasný jasný
- 35 A no
- 36 B dáme si vědět přes **maila** písнем

- 37 A tak jo
38 B nebo pošli **SMS** a je to jasný
39 A tak jo hele já vám potom napíšu a teď konc už mě nech konečně pracovat jo?
40 B tak čau
41 A čau

III.nahrávka

A – studentka vysoké školy, 22 let

B – studentka vysoké školy, 23 let

Prostředí – dívky jsou spolužačky, nahrávka byla pořízena chvílku před polednem na chodbě v budově vysoké školy

- 1 A ahój/ jak se máš?
2 B ahoj Eví
3 A hele představ si před tejdnem jsem šla koupit novej **toastovač** protože ten náš nám úplně vyhořel/ prostě nevim co s tím bylo no prostě nám vyhořel/ no vyhořel nám a potkala jsem někýho **pankáče** a von se mě ptal jako a říká mi /prosim tě kde je tadle a tadle ulice ne a už já už nevim ne/ a von říká/ a tak já jsem samozřejmě nevěděla protože že jo jsem byla ve velkym městě kam sem koupila ten **toastovač** úplně náhodu a von se mi takhle posral jo/ nó a tak tam jdu a jako nákou ulici no vůbec jsem netušila tak mu říkám
4 B jsi byla úplně mimo
5A prostě nevim úplně mimo nevim prostě no a von v pohodě/ znáš **pankáče** ty jsou furt v pohodě prostě jo tak chtěl mi nabídnout **jointa** tak toho jsem vodmítla/ a šla jsem prostě to a teď mi nechtěli vrátit prachy za ten **toastovač** a musim čekat měsíc než to opraví no hrůza/ no a co ty? no/ co ty/ jo tys byla vlastně v tom Londýně vid'?
6 B no byli jsme ty jo hele to byla **action** zase to ti musim vyprávět jo/ přiletěli jsme na letiště na to vodbavení vo hodinu dřív tak jsme se vodbavili/ a pozor potom se na ceduli objevil nápis že náš let byl o hodinu odložen tak jsme se šli najíst/ jenže cestou si Janko/ ne cestou na záchod když šel po jídle/ tak si všimnul že představ si že tam je naspáno **boarding** na ceduli/ jako že nalod'ování jako že už

nasedáme do letadla a bylo to u toho našeho letu no/ tak samozřejmě rychle jsme zaplatili že jo/ a běželi jsme přes přes celej ten **terminál** že jo ke ke ke **gate** prostě sto jedenáct ze sto třinácti což bylo super protože celej to ten **Gatwick** jsme museli proběhnout jak magoři jo/ naštěstí pořád to bylo **boarding** na tý tabuli takže nebylo to to **last call** jak vlastně volaj to poslední to volání před odletem/ takže jsme běželi doběhli jsme tam/ naštěstí eště tam jako lidi byli tak nás teda jako vodbavili tak jsme chvilku čekali/ a pak eště hlásili že se čeká na posádku že ještě posádka není v letadle/ my jsme letěli tím **airbusem** tři sta devatenáct/ to je ten co co teďka spadnul v těch spojenejch státech že jo do toho **Hudsonu** do tý řeky/ tak tím my jsme letěli taky že jo/ no a čekalo se na posádku tam nákej nasranej prostě anglán tam prej tam křičel že to je neskutečný a/ a pak teda že se bude vodbavovat a a tak jsme se sesunuli jako k těm dveřím no a velký prd no protože/ nejdřív jako že bude třída A že to je nákej **speedy boarding**/ ten má jako rychlejší vodbavení nebo co no tak jsme byli samozřejmě až ty poslední tak jsme až poslední nastoupili no pak nám bylo blbě se ségrou jsme se po poblili takže super jako/ jsme doletěli ale jako pěkný máme spoustu fotek fotili jsme/ takže až až

- 7 A to mi pak musíš něco poslat no/ na **mail** a
- 8 B pošlu no/ a co ty? učila ses?
- 9 A no já bych se učila ale nemám z čeho/ protože mám já mám všechno na počítači a chcípnu mi to normálně **hadr** v prdeli normálně
- 10 B fakt?
- 11 A brácha na to koukal protože mi to vyplo asi dvakrát za sebou prostě samovolně se vypnul tak sem nevěděla/ tak brácha se v tom vyzná vid' a tohle
- 12 B počítačový specialista
- 13 A prostě no takže jsem nevěděla jako co to je protože mi to prostě nic neříká/ to je pro mě krabice a co tam je jako
- 14 B a běžaj tam trpaslíci
- 15 A jasný/ přepojujou tam ty drátky
- 16 B no
- 17 A no a tak tak jsme zjistili že je to teda ten **hadr** a tak jsme museli koupit nověj samozřejmě/ teď já tam měla úplně všechno tak něco náký ty soubory mi zachránili ale zbytek je **deletovanej**/ takže to nejdůležitější co jsem měla jako fotky prostě a náký učení tam už k maturitě a takhle tak to je v prdeli všechno

- 18 B ježiši a nemáš na **flashce** něco? nenahrála sis něco?
- 19 A jako něco na **flashce** mám ale tam mám taky trojskýho koně jako nějakýho návštěvníčka tak to nevím jak to vypadá
- 20 B no ježiši to je pěkný teda ty jo/ a to nepude nic z toho zachránit vůbec nic?
- 21 A no něco málo jsme z toho vytáhli z toho **hadru/ z flashky** teda nevím to/ nějaký **antiviry** budu muset asi sehnat a
- 22 B ty jo
- 23 A a todle tak já zaúkoluju bráchu vid' tak já tomudle moc
- 24 B tak super teda/ je to těžký vid'?
- 25 A stačí **word** a **excel** s tím si vystačím vid'/ zbytek dělá brácha a **internet** samozřejmě
- 26 B jasně/ hele tó/ podíváme se kolik je hodin/ máš hodinky?
- 27 A tož hodinky nemám mám tu **mobila/** počkej tak já kouknu
- 28 B já nemám hodinky jak mám zafačovanou tu ruku
- 29 A jedenáct třicet osm
- 30 B hele tak to asi pofrčíme na voběd ne
- 31 A no někam si zajdem do **Mekáče** nebo někam
- 32 B do Mekáče na **hambáče** no to ne teda/ jo to taky byla sranda to sem to sem ti chtěla říct jak jsme čekali na tom letišti tak jsme si chtěli vobjednat pizzu jo a pizzu neměli/ no tak jsem
- 33 A ježiš teda ty jsou trapný úplně
- 34 B no fakt výborný a jenže já samozřejmě anglicky jak jsem prd rozuměla tak jsem si chtěla vybrat nějaký jídlo a jediný co jsem tam znala tak to byl tak to byl vlastně **hamburger** a **cheeseburger/** tak jsem si dala **cheese** protože a donesli k tomu hranolky já vůbec nevěděla já jsem to nemohla sníst/ no ty jo to bylo hustý a pak jsme běželi že jo k tý bráně takže se to všechno hezky **rozmixovalo** a pak nám bylo správně blbě v tom letadle
- 35 A já jsem někde v **Cosmopolitanu** četla že ty cheeseburgery jsou hodně mastný takže na dietu tak já to moc nejím já si spíš dávám jako
- 36 B to já bych taky neměla no ale/ když člověk neodolá/ jo hele tak pofrčíme?
- 37 A tak jedem někam
- 38 B jo?
- 39 A tak jdeme do **KFC** teda no
- 40 B jo dobře tak jo frčíme

IV. nahrávka

A – studentka vysoké školy, 24 let

B – studentka vysoké školy, 24 let

Prostředí – dívky jsou kamarádky a spolubydlící, nahrávka byla pořízena ve večerních hodinách na privátním ubytování studentek

1 A ty Marti co to tam furt zkoumáš na tom počítači?

2 B ale se tady koukám co bylo **hitem** letošních Vánoc

3 A jo? aco to bylo?

4 B no si **tipni**/ co myslíš?

5 A no já nevím/ ňákej **svetr** se sobem nebo tak něco?

6 B no to bylo možná loňskej rok ale teď kon víš co je tady na prvním místě?

7 A hmm to nechám se podat mi to řekni

8 B no tak tady jsou **notebooky**/ jo?

9 A no?

10 B takový ty malý

11 A jo takový ty kabelkový

12 B jo

13 A no

14 B no/ pak tady jsou **iPody**/ a pak televize taky

15 A teda to je zajímavý

16 B znáš někoho třeba kdo by dostal/ nějakou takovouhle věc?

17 A no vždyť já jsem dostala **notebook** k Vánocům ale už jsem ho dostala vlastně v září ale byl až k Vánocům no/ ty taky ne přece?

18 B no já taky

19 A tak to fakt sedí teda

20 B to funguje no/ jo a ještě jsem se chtěla zeptat víš na co? jakej je rozdíl mezi **iPodem** a **MP3kou**?

21 A no já si myslím že v **MP3ce** můžeš poslouchat jenom hudbu a na **iPodu** se můžeš dívat i na videa a na obrázky takhle/ že je to jakoby malinkatej počítač ale nevím to jistě

22 B jo?

23 A asi jo

- 24 B asi jo
- 25 A no nevim no/ musíme se na to kouknout někde
- 26 B hmmm/ a víš co jsem zvědavá co bude **hitem** příštích Vánoc když teď byly takovóydle věci
- 27 A no to budou muset něco vymyslet zase v Japonsku
- 28 B vid'?
- 29 A hmm/ tak se necháme podat
- 30 B tak jo

V. nahrávka

A – studentka vysoké školy , 23 let

B – studentka vysoké školy, 24 let

Prostředí – nahrávka byla pořízena v kavárně v dopoledních hodinách

- 1 A čau čau Jani/ co to máš dobrýho?
- 2 B medovník
- 3 A jo?
- 4 B a **ice** capuccino
- 5 A já si
- 6 B co si dáš ty?
- 7 A já bych si dala asi čokoládovýho **shakea**
- 8 B jestli máš chuť na něco tak tu maj výborný palačinky s **džemem**
- 9 A palačinku s **džemem**?/ to já nevim/ já si možná dám nějakou bagetku/ uvidim hele já si prohlídnu/ ten jídelní lístek a zkusim ale to/ capuccino je dobrý?
- 10 B výborný
- 11 A výborný?/ no tak/ něco něco vymyslim/ ty už jíš tak já tě nebudu vyrušovat/ zkoušela jsem **skypovat** s tátou jo no/ to zas
- 12 B no povídej
- 13 A to zas to zas dopadlo
- 14 B jak to?
- 15 A no voni jsou/ voni
- 16 B technický talenti?

- 17 A no technický to/ přesně tak/ no voni prosim tě vždycky zapnou počítač u toho počítače nejsou/ takže já vždycky když si chci s nima **pochatovat** tak prostě u toho počítače nejsou tak já volám píšu/ ne prostě ignorace že jo/ tak tak mi volá táta ze služebního telefonu jakto že si s nima nechci povídat/ na **chatu**/ že jsem pořád jako **off-line**/ a povídat si s nima nechci/ a já říkám no tak si ale asi
- 18 B jak by sis s nima mohla povídat když jseš **off-line**?
- 19 A no právě/ já říkám tati ale jako když jsem **off-line** tak tam nejsem to znamená že že jsem vlastně pryč že jo/ a von no tak když jseš **off-line** tak to tam jako jsi říkám nejsem to jsem právě **on-line**/ a von aha táta z toho úplně zmatenej/ no tak dobrý/ no a když jsou **on-line** voni a já jim chci zavolat nebo něco tak to prostě ne to je neseženu jo/ takže nakonec to dopadne tak že táta jak má služební **mobil** tak tam má takovej nákej tarif speciální že má asi čtyři stovky provolat jako měsíčně tak mi pak vždycky volá z toho služebního protože to potřebuje provolat/ a stejně si neskypnem jo takže to je s nima no
- 20 B a to má na kredit nebo na paušál?
- 21 A na paušál to má/ von má služební protože to jim náč ředitelka zařizovala von je jakoby zástupce ředitele na střední škole
- 22 B no no
- 23 A tak má služební aby mu mohli volat lidi jenže voni většinou volaj jeho a táta jim jako už moc nevolá no/ takže pak vždycky volá mně no a rozhovor na půl hodiny/ a já říkám tati nebudeš mít jako drahej ten hovor a von ne ne já stejně potřebuju vyplácet takhle ten kredit jako/ jo protože ten paušál víš co
- 24 B jasně
- 25 A je to škoda když to neprovolá ty peníze/ tak von mi zavolá víš já čekám že na **skypu** a von pak volá ze služebního z toho Eurotelu nebo co to je/ nebo Telefonica **O₂** já nevím jak vono se to jmenuje teďka/ no tak takže si zavoláme a stejně popovídáme ale je to boj/ **on-line off-line** to je prostě to jde mimo/ to jde mimo rodiče tohleto no
- 26 B prosim tě rodiče jo/ přišla mamka/ z práce/ říkala že jim dělali speciální **fit** program
- 27 A fit jo?/ budou chodit cvičit jo?
- 28 B mamka jako kam budem chodit cvičit ne/ **fit** program znamená že jim omezili kávu cukr a mléko na pracovištích
- 29 A že dbají o jejich/ o jejich kondici jako jo?

- 30 B spíš bych řekla že dbají o své finance no
- 31 A aha/ takže finanční krize dolehla i na/ na kafe jo?
- 32 B no
- 33 A by se dalo říci
- 34 B no
- 35 A takže
- 36 B já si myslím že na kafi se dá ušetřit strašně peněz
- 37 A no to jo/ no takový kafe/ ty jo stovka za jedno
- 38 B no
- 39 A to máš to máš sto korun měsíčně/ takže dvanáct vyděláš za rok vlastně/ firma ušetří jenom na kafi
- 40 B no
- 41 A to se vyplatí ne?
- 42 B no
- 43 A to je to je fakt výborný no/ no jo no/ tak jsem s tátou právě mluvila včera/ včera myslím že to bylo/ tak mi tak mi volal že kvůli tomu že byl už na tom výletě/ protože voni dostali k výročí/ nebo k narozeninám/ teďka nevim/ jsme jim zaplatili let/ jako takovým tím malým aeroplánem nebo já nevim/ ne větroň to není/ je tam motor prostě/ takový malý motorový letadýlko/ já teď přesně nevim co to je/ no tak tak to mi volal a říkal že už tam byl a že to je hrozně super/ takže jako že se mu to hrozně jako líbilo no/ že byl pak říkal že byl v bankomatu a zapomněl si **PIN**/ takže se mu málem podařilo
- 44 B rodiče
- 45 A málem se mu podařilo že jo zablokovat kartu naštěstí/ von to má někde napsaný v nějakým notýsku/ tam má takový všechny ty důležité věci
- 46 B jo jo
- 47 A takže nakonec jako to musíš udělat třikrát aby se ti to zablokovalo naštěstí jako v pohodě/ takže se podařilo no ale prej to byl boj no/ a máma se mu smála protože von bere takový ty prášky ten lecithin víš na mozek aby mu fungovalo aby mu fungovaly buňky
- 48 B aby si všechno pamatoval
- 49 A a tak se máma se smála že stejně to baští a stejně mu to nepomáhá/ jo ale tak/ no bylo aspoň veselo no

- 50 B no prosim tě jo jako/ s **PINem** to se mi taky kolikrát stalo že jsem zapoměla že najednou v tu chvíli prostě nevím jo
- 51 A člověk si to musí napsat na tu kartu
- 52 B no/ to je/ to je ten nejlepší nápad/ a teďko jsem kupovala mamce dárek k narozeninám přes **internet** a říkala jsem si poprvý v životě zaplatím **on-line** kartou jo
- 53 A no
- 54 B tak jsem si tu objednávku zadala/ objednávky jsem odeslala že budou platit normálně a vono mi to nešlo/ tak jsem volala na tu linku/ a voni mi říkali že si musím nastavit limit ne
- 55 A to můžeš jako sama jo?
- 56 B no/ můžeš sama/ jenže pak jsem zjistila že možná daleko lepší než je si to si to nenastavovat protože zadáváš číslo té karty
- 57 A hm
- 58 B a teďka někde v Británii nebo kde to bylo/ byl **gang** kterej když měl číslo tvý karty/ oni jak snímaj _____tak vono jim stačí vlastně jenom **PIN** a voni s tím potom dělaj úplně cokoli
- 59 A fakt?/ tak že ti takhle vyrabujou účet prostě?
- 60 B jo
- 61 A a tak to je výborný/ Ježíši to je
- 62 B oni jako na druhou stranu oni ty banky o tom vědí takže oni si to třeba **vytípou**
- 63 A děkuju
- 64 B a/ zablokujou ti preventivně tu kartu
- 65 A no
- 66 B třeba vědí že tys byl u nějakýho podezřelýho bankomatu kde měli něco třeba já nevím právě v Británii a tady ti preventivně kartu zablokujou takže ty zjistíš když přijdeš k bankomatu
- 67 A hele/ hele to se nedávno stalo kamarádovi/ zapomněl si někde kartu a tak mu ji preventivně zablokovali a jenže pak to odblokování musel platit
- 68 B dvě stovky
- 69 A no ale při tom jako/ vždyť von za to nemoh jako
- 70 B no
- 71 A ale víš co voni ti ji preventivně zablokujou aby se něco takovýho nestalo
- 72 B odblokování

- 73 A přesně/ von za to ale nemůže/ to ta prodavačka jí vzala a dala jí vedoucí a ta jí a ta jí hned dala zablokovat při tom stačilo zavolat ať se pro tu kartu vrátí že jo/ jenže von musel platit dvě stovky/ jenže když máš tu embosovanou kartu takovou tu mezinárodní takovou tu speciální tak prej že to stojí dva tisíce snad ta blokáce/ blokáce a vodblokování následný
- 74 B no tak vona je
- 75 A dva tisíce
- 76 B jestli máš nějakou mezinárodní kartu
- 77 A no
- 78 B tak už máš
- 79 A voni asi předpokládaj přesně víš co jako není to přece tvoje vina tak to snad nemáš platit takže jako to
- 80 B to je český bankovníctví
- 81 A hele ty jo jsem/ vždycky ráno když si čtu noviny tak si na **internetu surfuju** chvilku a našla jsem/ slyšelas to vo tý **top modelce** brazilský?/ prosim tě vona chytla nějakou speciální ňákou já nevím teďka z jakýho rodu ňáky pseudomonády chytla prostě tydlety příšerky no a měla málem sepsi tak jí museli amputovat nohy a ruce
- 82 B ty jo
- 83 A no/ **top modelka** že jo
- 84 B ty jo
- 85 A no a stejně nakonec jako jako umřela že jo/ nepomohla ani ta amputace že měla prostě sepsi a prostě to se
- 86 B co by to bylo za život/ bez rukou a bez nohou
- 87 A no právě/ já si taky říkám/ navíc/ no katolická země a to/ ale víš co ona měla problémy někdy už snad po vánocích/ a byla asi ve třech nemocnicích a tak tam jí prosim tě já nevím ale voni jí ase ani nedělali vyšetření krve protože
- 88 B ale oni říkali že na tudle nemoc/ umírá hodně lidí ale
- 89 A no/ že to je třetí nejčastější úmrtí ve spojených státech/ všechny nejčastější/ ale víš co jako přece tydlety věci to se dá zjistit úplně z krve tak mi neříkej že jí neudělali ani odběr krve když do tý nemocnice šla/ vez jí tam ňákej přítel/ tam jí řekli že má ňákou chřipku nebo co/ dali jí ňáký léky a o dva dny později ňák už ztrácela vědomí a ochrnula tak jí odvezli do nemocnice a tam až zjistili že má právě tu pseudomonádu ňákou/ ale už bylo pozdě protože měla už měla prostě

už měla nekrózu vlastně končetin/ museli jí udělat tu amputaci aby jí zachránili ale stejně ji nezachránili takže takže prostě jako k ničemu/ jako víš co na jednu stranu je to asi lepší že možná umřela protože vem si seš jako fakt bez rukou bez nohou

- 90 B jenže vono víš co modelka v Jižní Americe to je tak akorát s nějakou mafií se zaplýt
- 91 A tak ty tak ty mafie tam to tam to jede/ hele to bylo na tý samý stránce s tou modelkou/ právě psali že chytli nějakýho sériovýho nebo voni napsali že to je sériovej hromadnej vrah voni v tom maj bordel/ byl to prostě nějaký člověk kterej likvidoval mrtvoly nějakýho mafiánskýho **gangu**/ voni tam maj nějaký čtyři **gangy** který proti sobě prostě válčej a tady ten chlap prostě něk likvidoval ty mrtvoly jo/ a voni zjistili že je rozpouštěl v nějaký kyselině nebo co a voni zjistili že snad já nevim dvě stě padesát lidí minimálně zabil jako rozpustil/ nebo zabil/ on je nezabil/ někdo je zabil a von je potom likvidoval jo
- 92 B tak to **Freddie** nebo ten Jack Rozparovač nebo co to bylo/ to bylo docela slabý kafe ty jo
- 93 A no to rozhodně no/ ale já jsem ho viděla/ na fotce jsem ho viděla ten jeho ksicht jo/ von se usmíval a přišlo mu to jako normální práce jo takže docela pohodička jako/ tak voni mu přivezli mrtvolu a von ji zlikvidoval a dostal za to zapláceno/ pohodička no/ a někde nějak jinej zase vrah ten to dělal tak že ten když je zabil tak zlikvidoval jenom tělo a hlavu si dával do mrazicího **boxu** aby věděl kolik jich asi zabil/ aby podle toho mohl účtovat tak jako klíč/ pět hlav v mrazáku prostě za každou hlavu prostě dva tisíce a máme deset tisíc **dolarů** tady fakturu/ mafie to zaplatí a pohodička že jo/ takhle se plánujou velký prachy že jo
- 94 B a pak šel do lapáku ale
- 95 A no
- 96 B hlavy v mrazáku
- 97 A no/ nevim asi/ buď to byl nějaký magor kterej prostě chtěl aby měl dobrej pocit z toho že prostě má ty/ ty hlavy v mrazáku a nebo víš co nebo aby věděl kolik jich má protože vono když už máš tisíc mrtvejch nebo dva tisíce vono se to člověku blbě pamatuje že jo to je jasný no/ takže asi tak
- 98 B hlava v třetí/ v třetí řadě
- 99 A třetí zprava/ matice/ děleno čtyři/ co pejsci?/ dobrý?/ bylas doma?/ příšeráci

- 100 B no prosim tě/ jsme si zrovna víš co říkali že jeden je jak eskymák a druhej že je jak/ vánoční koule
- 101 A nahodili srst?
- 102 B no
- 103 A jak je zima vid'?
- 104 B a moc sněhu
- 105 A no jasně
- 106 B a co co holky příšerky?
- 107 A no tak příšerky jako no jde to jako no že jo/ snažej se no ale/ prosim tě Agátka chudinka ta teď vypadá/ protože jak ji Čárka pořád čistí a
- 108 B olizuje
- 109 A olizuje chloupky/ tak protože vona má z jedny strany ten nádor Agátka tak jí čistí jenom z jedny strany/ no a jak jí pořád čistí tak jí tam vytrhala všechny chloupky takže z jedny strany vypadá Agátka jako prostě **skinhead**/ protože tam nemá vůbec žádný chloupky jenom kůži/ a z druhý strany jak tam má kudrnatý jak je ten Rex tak vypadá jako **pankáč**
- 110 B **pankáč**
- 111 A z každý strany jinej potkan prostě/ jako super **image** jako/ všichni koukaj co je ta za volezlinu při tom vona chudinka za to nemůže protože Čárka jak ji čistí tak je prostě vytrhaná no
- 112 B holky jedny
- 113 A no jinak dobrý/ jsou sice starý ale snažej se prostě no bojujou/ jsou to bojovnice/ no/ Jani hele chtěla jsem se zeptat nemáš nějaký zkušenosti s přenosem čísla/ já mám totiž **SIM kartu** od **T-Mobilu** a chtěla bych ji přenést tam k Vodafonu
- 114 B no
- 115 A a nevím jak se to dělá protože jsem to ještě nikdy nedělala jestli by to šlo
- 116 B no normálně u Vodafonu podepíšeš smlouvu a to číslo ti převedou
- 117 A jo?/ no já jsem totiž právě četla na těch jejich **internetovejch** stránkách že tam psali že si můžu nechat přenést číslo/ dám avízo tomu operátorovi a von mi to povolí/ půjdu k nim že ale pak tam byla věta/ že stejně musím vod nich si vyžádat novou **SIM kartu** ale asi jako by s tím číslem/ tam jde jenom vo přenos toho čísla že jo?
- 118 B jo/ voni ti normálně jenom převedou číslo/ to si můžeš nechat
- 119 A jo/ ale právě že tam psali že si musím **SIM kartu** vzít ještě vod nich/ že jako

- 120 B já si myslím já si myslím že tu novou **SIMku** asi potřebuješ ale
- 121 A ale že budu mít to samý číslo jako jsem měla u **T-Mobilu**
- 122 B ale voni ti ho musej/ ale stačí až k tomu novému/ už nemusíš k tomu starému
- 123 A jo aha
- 124 B to udělá všechno tenovej operátor
- 125 A aha/ tak víš co/ já mám dvě dvě **SIM karty** od **T-Mobilu** a chtěla bych jednu dát právě to kamarádce protože vona/ má jenom jednu a chce mi volat/ no a zase aby si vona pořizovala kupovala novou když já jí můžu dát tuhle to se nic nestane/ takže teda já to teda zkusím zkusím vymyslet
- 126 B hele jak jsi vůbec přijela dneska?
- 127 A dneska?/ se **Student Agency** z Prahy z Knížecí jsem jela/ víš co to je nejlepší/ máš to vo dost levnější
- 128 B a jel s váma/ jel s váma takovej ten hezkej **stevard**?
- 129 A **stevard** ne **stevardka** s náma jela/ taková blondřatá myslím že se jmenuje Jana?/ ale taková hrozně sympatická vona je taková usměvavá/ když jsme jely kdysi s potkanama/ tak/ tak hrozně hrozně se jí líbili potkánci tak je hladila/ ale s tím **stevardem** jsem jela jenom jednou takovej černovlasej/ Slovák/ ale pěkněj
- 130 B no?
- 131 A ten se mi líbil/ takovej milej/ von se tam vždycky protahoval tou uličkou/ tak jako jsem tak ňák
- 132 B no
- 133 A no taková pohodička se **Student Agency**/ vždycky dostaneš kafe že jo nebo něco
- 134 B noviny
- 135 A noviny přesně/ pak ti daj vlastně sluchátka/ můžeš se koukat na **film**/ poslouchat radio
- 136 B no no
- 137 A nebo **MP3 internet** tam jde/ tam je maj to **hi-fi** nebo **wifi** vlastně **wifi** vlastně je bezdrátový takže si můžeš na **internetu** blbnout fakt jako dobrý/ no maj vlastně cesta sama trvá dvě hodiny a asi deset minut a většinou jseš za dvě hodiny bez problémů což se o Českéj drahách říct nedá protože/ vlastně cesta má trvat tři hodiny a asi deset minut a pod tři patnáct se nikdy nedostaneš jo/ nehledě na to že kolikrát maj třeba půlhodinový zpoždění takže **Student Agency** pohodička proti Českéjm drahám jako jo

- 138 B nemluvě o tom že je zdržení kvůli koridoru že jo
- 139 A no ten koridor/ ten než postavěj tak to už tady se rozlezou mimozemšťani podle mě protože to stavěj takovou dobu/ a hlavně víš co ty jedeš kolem a vidíš že na tom koridoru se vůbec nemaká
- 140 B hm voni totiž pracovali když měli peníze/ ten příliv peněz co měli z unie
- 141 A no a teď už asi
- 142 B to bylo jednorázový a/ já hele Peťa/ počkej počkej to já tě s ní musím seznámit já pro ni dojdu
- 143 A jo? dobře

VI. nahrávka

A – studentka vysoké školy, 25 let

B – studentka vysoké školy, 24 let

Prostředí – nahrávka byla pořízena ve večerních hodinách v jednom českobudějovickém hotelu, kam chodí komunikantky na hodiny břišního tance

- 1 A co ten pátek Rendo?
- 2 B no ta **party** orientální platí
- 3 A já už jsem se na to těšila ach jo/ mám něco přinést?
- 4 B ne nemusíš vůbec nic nosit budeme tam mít nějaký **drinky** i nealko pití a tak
- 5 A a k jídlu?
- 6 B asi nějaký **steaky** a tak
- 7 A **steaky** na orientální **party**?
- 8 B no jasně
- 9 A to se teď dělá?
- 10 B no tak co jinýho chceš jíst že jo
- 11 A no/ tak platí
- 12 B tak jo tak se těším ahoj

VII. nahrávka

A – studentka vysoké školy , 22 let

B – studentka vysoké školy, 24 let

C – studentka vysoké školy, 23 let

D – číšnice

Prostředí – všechny tři dívky jsou kamarádky, znají se ze základní školy, nahrávka byla pořizena v dopoledních hodinách v kavárně poblíž bydliště dívek

1 A Terezko povídej co ples?

2 B jo vidíš to/ maškarní/ ty se moc netlem/ no paráda ty jo/ vzala jsem si kostým měla jsem vodníčka/ byla jsem to/ to mám vlastně vod pani Ročková/ na půdě měla ještě starej kostým po sobě tak jsem si ho celej předělala/ no ale teda sehnat rukavice ponožky/ vopruz teda/ no/ taky měla taky jsem to vid' tam přišla žehlit šosík aby nebylo vidět protože to sáčko bylo trošku to/ sháněla jsem čer červenobílo pruhovaný tričko/ jako sehnat ho/ průser/ ani v **sekáči**

3 A červenobílo pruhovaný?

4 B no voni maj vodníci/ většinou

5 A jo?

6 B no

7 A tak já jsem si představovala spíš zelenou protože spíš jenom

8 B protože víš co já jsem to já jsem

9 C tričko asi/ ne?/ nebo

10 B já ho měla právě to měla jako to košili zelenou nebo todlecto ale /když máš zelený k tomu to sako tak to bylo hrozný

11 A aha kdyby jsi byla celá zelená tak by to asi nevyniklo/ tak správně

12 B tak jsem tak jsem to v **sekáči** našla ale modrobílo pruhovaný

13 C námořník ne?

14 B nakonec u Vietnamců jsem sehnala ale jenom takhle vršek a vono to bylo přesně do výstřihu že jako u toho zapnutí

15 A jo jo

16 B takže to bylo v pohodě ale /tak jdu zkusit žehlit to sako/ a tam pani Ročková červenobílo pruhovaný tričko/ říkám aha/ vona si ho vzala na sebe tak to bylo to bylo to k něčemu

- 17 A hm/ jak dlouho jsi to sháněla prosim tě všechno?
- 18 B vždyť jsem to stihla všechno jsem to normálně udělala za dva dny
- 19 A fakt jo?
- 20 B já jsem nechtěla jít za žádnou masku
- 21 A ježíš
- 22 B a
- 23 A takže jsi to ani neplánovala že budeš za vodníka?
- 24 B ne ne já jsem vlastně nikdy takhle vlastně nebyla nikdy na plese za masku a právě jsem se/ teprve v úterý/ jako Ondra za co puďu říkám nejdu nejdu za nic/ tak říkám a puďdu/ a nakonec jsem to udělala/ nasadila jsem si ten klobouk
- 25 A no
- 26 B mám smíchaný prstíčky
- 27 A tak vono tam bylo určitě plno lidí bez masek ne?
- 28 B hele
- 29 A nebo všichni dycky jdou?
- 30 B ne/ vono tam to normálně vždycky tam to no začíná se to zlepšovat protože vždycky tam bylo jenom pár masek/ takový ty vodvážlivci/ největší
- 31 A hm hm
- 32 B ale teď/ ale teď tam fakt bylo to hrozně hrozně moc masek/ vždyť já vám pak vlastně ukážu fotky no
- 33 A jo?/ vzala jsi **notebook**?
- 34 B já jsem ho zapomněla právě/ tak vám tak vám to musí stačit z to
- 35 A foťáčku
- 36 B z foťáčku jenom no
- 37 A no tak hlavně že ho máš sebou
- 38 B ale bylo to fakt bomba ty jo/ hudba dobrá/ vypalovačky tam hráli hlavně rychlý všechno/ krásný to bylo
- 39 A a co jsi tam/ pila jsi alko nebo nealko?
- 40 B alko/ vždyť ani nevim v kolik jsem přišla domů
- 41 A jo?/ no tak
- 42 B jsem na **džusíkách** nebyla/ děkuju/ můžu poprosit ještě jednu vodu?
- 43 D ano
- 44 B děkuju/ a co ty u Standy?/ u Standy?/ byl tam někdo známej?
- 45 A prosim tě tam byli

- 46 B nebo na **baru**
- 47 A tam byli samí chlapi/ samí chlapi/ já jsem se tam úplně styděla ze začátku jak jsem tam vešla/ a u stolu a u stolu samozřejmě seděli samí chlapi tak jsem se úplně vyděsila/ a pak tam asi byly tři všehovšudy holky takže
- 48 B jo?
- 49 A takže/ no ale bylo to dobrý
- 50 C a proč ses styděla?
- 51 A no tak jako jít mezi
- 52 B vona je vlastně ještě neznala
- 53 A hlavně jsem hlavně jsem nevěděla kdo tam bude pořádně sedět že jo/ kdo patří k Marcelovi takže/ takže to
- 54 C kdo je Marcel?
- 55 A neznáš?
- 56 C ne?/ měla bych?
- 57 A aha
- 58 B ne neměla
- 59 A nemyslím to tak jako že bys ho měla znát
- 60 C aha
- 61 A Hubala?/ jsou tři kluci
- 62 C no/ já znám asi tatínka
- 63 A toho já znám taky/ večer jsme se viděli/ ráno jsme se viděli/ bylo to dobré
- 64 B jo
- 65 C hlavně že jste se poznali že jo?/ i ráno
- 66 A jo no/ tak my se docela známe takže v poho
- 67 B pařili jste **nonstop**?/ v kolik jste to?
- 68 A ne/ naštěstí ne/ naštěstí asi v půlnoci jsme to tam došli
- 69 B jo jo
- 70 A no a taky jsem se ti chtěla pochlubit že to/ že když si na mě vzal ten telefon tak mi celej tejden psal sám **SMSky**
- 71 B jo?
- 72 A sám vod sebe/ že jsem se vůbec nemusela já snažit takže
- 73 B to je hezký
- 74 A takže to vypadá dobře dobře
- 75 B se snaží

- 76 A no
- 77 B á/ bude to/ bude to fajn
- 78 B dej tam nákou/ já se omlouvám dámy/ já potřebuju na záchod/ můžeš mi Luci objednat **koktejl** jahodovej?
- 79 A tak jo určitě akorát že se mně chce mně se taky chce hrozně
- 80 B tak já teda fakt **gentleman** nebudu a jdu první/ pač to mám na krajíčku
- 81 A dobrá tak já to vydržim a vobjednám ti ten **koktejlek**

VIII. nahrávka

A – studentka vysoké školy, 25 let

B – studentka vysoké školy, 25 let

Prostředí – nahrávka byla pořízena před vysokoškolskými kolejemi v odpoledních hodinách

- 1 A hele dívala jsem se na ten kdy dávaj ten **film** na kterej jsme se chtěli jít podívat
- 2 B kterej myslíš?
- 3 A no ten jak jsme šly kolem cesty jak tam byl na tom **billboardu** takovej
- 4 B nevim
- 5 A ňákej
- 6 B už už
- 7 A Vévodkyně se to jmenuje myslim
- 8 B no
- 9 A Vévodkyně/ no tak dívala jsem se na **internetu** na program a měli by ho dávat večer v sedmnáct čtyřicet pět
- 10 B super
- 11 A v **Cinestaru** ju?/ tak se domluvíme takže když je ve tři čtvrtě na šest
- 12 B no?
- 13 A tak v pět hodin abys byla **ready**?/ na zastávce?
- 14 B jo
- 15 A vyzvedneš mě nebo si máme jak nebo si dáme až tam?
- 16 B u tebe
- 17 A jo?/ takže/ v těch/ v ty těch pět

16 B platí

17 A to se stihne?/ stihne dobře tak jo